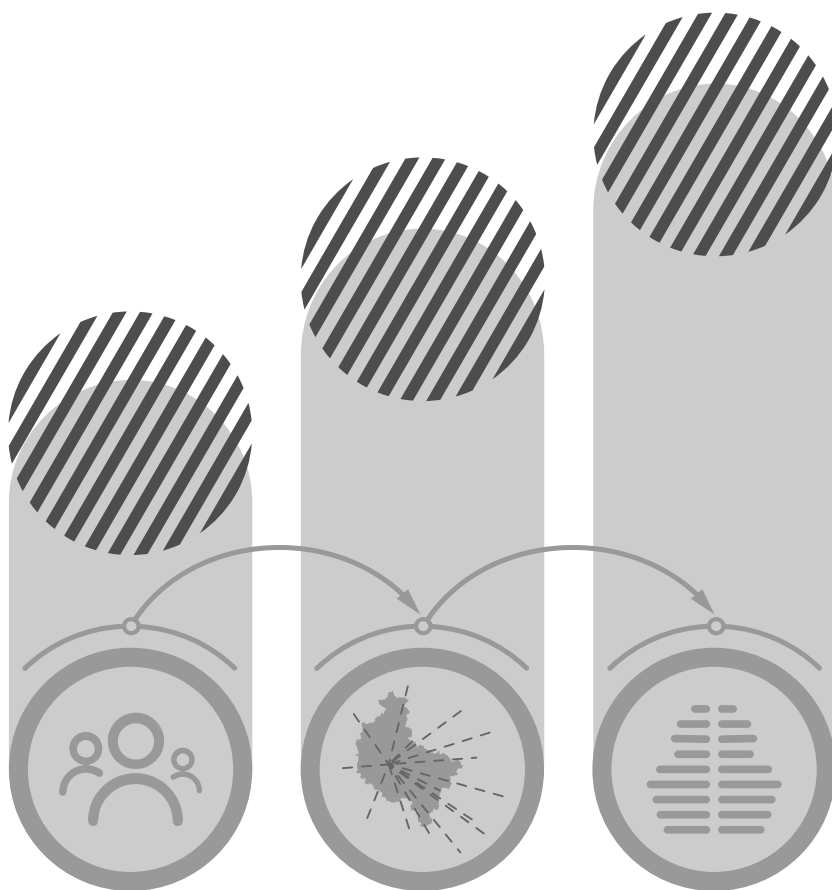

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2024 r.

Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2024

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2024 r.

Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship
in 2024

Opracowanie merytoryczne, graficzne i prace wydawnicze

Content-related works, graphics and editorial works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych

Statistics Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski

Editorial team

Agnieszka Bieniek, Natalia Borowicz, Ewa Filipczuk, Marta Kowalczyk, Ewa Kowalka, Katarzyna Piętaś, Maciej Pilarski

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kowalki

ISSN 2719-4108

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://poznan.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Poznaniu przekazuje Państwu kolejne wydanie publikacji „Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2024 r.” opracowanej w serii wydawniczej Analizy i raporty statystyczne.

Zakres tematyczny opracowania oraz forma prezentacji danych nawiązują do edycji z lat wcześniejszych. Główną osią publikacji jest komentarz analityczny, który zawiera szereg informacji dotyczących stanu i struktury ludności oraz zjawisk demograficznych takich jak małżeństwa, separacje, rozwody, urodzenia, zgony i migracje. W celu przedstawienia zróżnicowania regionalnego wybrane dane poddano analizie w przekroju miast, wsi, powiatów i gmin. Całość wzbogacono graficzną ilustracją w postaci map i wykresów prezentujących wybrane zjawiska i tendencje. Zestawienie najważniejszych danych demograficznych zamieszczono w części tabelarycznej w formacie Excel.

Bardziej szczegółowe informacje o stanie i strukturze ludności oraz o ruchu naturalnym i migracjach dostępne są na stronie internetowej GUS: w Bazie Demografia i Banku Danych Lokalnych oraz w zakładce tematycznej „Ludność”, gdzie znajdują się liczne opracowania dotyczące tych obszarów.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie przydatnym źródłem wiedzy o zjawiskach i procesach demograficznych zachodzących w województwie wielkopolskim. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i sugestie dotyczące zawartości niniejszej publikacji. Państwa opinie będą dla nas cennym źródłem inspiracji przy tworzeniu kolejnych edycji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, sierpień 2025 r.

Preface

The Statistical Office in Poznań presents the another edition of the publication “Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2024”, prepared in the series Statistical analyses and reports.

The thematic scope of the elaboration and the form of data presentation refers to the previous editions. The main axis of the publication is an analytical commentary, which covers a variety of information on the size and structure of the population and demographic phenomena such as: marriages, separations, divorces, births, deaths, and migrations. In order to present regional diversity, selected results were analysed in terms of urban areas, rural areas, powiats and gminas. The study was enriched by maps and charts illustrating of the various phenomena and trends. A summary of the most important demographic data is provided in the tabular part of the study in Excel format.

More detailed information on the size and structure of the population as well as vital statistics and migrations is available on the website of Statistics Poland: in the Demography Database and the Local Data Bank, and in the topic – Population – there are numerous studies concerning the population, demographic phenomenon and migration.

I hope this study will be a useful source of knowledge about demographic phenomena and processes taking place in Wielkopolskie Voivodship. Any suggestions regarding the content of this study would be greatly appreciated. Your feedback is a valuable source of inspiration for us in creating future editions of the publication.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, August 2025

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	10
Symbols	10
Skróty	10
Abbreviations	10
Synteza	11
Executive summary	13
Rozdział 1. Stan i struktura ludności	15
Chapter 1. Size and population structure	
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny	15
1.1. Area and territorial division	
1.2. Stan ludności	16
1.2. Size of population	
1.3. Rozmieszczenie ludności	19
1.3. Population distribution	
1.4. Ludność według płci	23
1.4. Population by sex	
1.5. Ludność według ekonomicznych grup wieku	26
1.5. Population by economic age group	
1.6. Trwanie życia	30
1.6. Life expectancy	
1.7. Starzenie się ludności	31
1.7. Population ageing	
1.8. Typologia trójkąta Osanna	39
1.8. Typology Osanna's triangle	
Rozdział 2. Ruch naturalny ludności	42
Chapter 2. Vital statistics of population	
2.1. Małżeństwa	44
2.1. Marriages	
2.2. Separacje	49
2.2. Separations	
2.3. Rozwody	50
2.3. Divorces	
2.4. Urodzenia żywe	52
2.4. Live births	
2.5. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	55
2.5. Female fertility rate and reproduction rates	
2.6. Umieralność	58
2.6. Mortality	
2.7. Zgony według przyczyn	60
2.7. Deaths by causes	
2.8. Przyrost naturalny	62
2.8. Natural increase	

	Str. Page
Rozdział 3. Migracje ludności	64
Chapter 3. Migration of population	
3.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały	67
3.1. Internal migration for permanent residence	
3.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały	69
3.2. International migration for permanent residence	
3.3. Migracje na pobyt czasowy	70
3.3. Migration for temporary stay	
Rozdział 4. Aktywność demograficzna	72
Chapter 4. Demographic activity	
Uwagi metodologiczne	76
Methodological notes	80

Tablice dostępne w formacie plików MS Excel

Tables available in MS Excel file format

TABL. 1.	Podstawowe dane demograficzne dla województwa wielkopolskiego Basic demographic data for Wielkopolskie Voivodship
TABL. 2.	Stan, ruch naturalny i saldo migracji według podregionów, powiatów i gmin w 2024 r. Population, vital statistics and net migration by subregions, powiats and gminas in 2024
TABL. 3.	Ruch naturalny i saldo migracji według województw w 2024 r. Vital statistics and net migration by voivodships in 2024
TABL. 4.	Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci, miejsca zamieszkania oraz podregionów i powiatów w 2024 r. Median age of population by sex, place of residence as well as subregions and powiats in 2024
TABL. 5.	Uzeregowanie gmin województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2024 r. Arrangement of gminas of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2024
TABL. 6.	Uzeregowanie powiatów i miast na prawach powiatu województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2024 r. Arrangement of powiats and cities with powiat status of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2024
TABL. 7.	Uzeregowanie województw według wybranych cech w 2024 r. Arrangement of voivodships by selected characteristics in 2024

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Zmiany podziału terytorialnego w okresie od 2 stycznia 2023 r. do 1 stycznia 2024 r.	15
Table 1. Changes in territorial division in the period from 2 January 2023 to 1 January 2024	
Tablica 2. Powierzchnia i ludność w 2024 r.	16
Table 2. Area and population in 2024	
Tablica 3. Miasta i ludność w miastach w 2024 r.	21
Table 3. Towns and urban population in 2024	
Tablica 4. Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2024 r.	23
Table 4. Gminas and rural population in 2024	
Tablica 5. Ludność według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.	26
Table 5. Population by economic age groups in 2024	
Tablica 6. Ludność według biologicznych grup wieku i mediana wieku w 2024 r.	32
Table 6. Population by biological age groups and median age in 2024	
Tablica 7. Podstawowe dane o ruchu naturalnym ludności w 2024 r.	42
Table 7. Major data on vital statistics of population in 2024	
Tablica 8. Nowożeńcy według płci, poprzedniego stanu cywilnego i wieku w 2024 r.	45
Table 8. Grooms and brides by sex, previous marital status and age in 2024	
Tablica 9. Separacje orzeczone w 2024 r.	49
Table 9. Separations in 2024	
Tablica 10. Rozwody w 2024 r.	50
Table 10. Divorces in 2024	
Tablica 11. Urodzenia żywe w 2024 r. według wieku i poziomu wykształcenia matki	54
Table 11. Live births by age and educational level of mother in 2024	
Tablica 12. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2024 r.	56
Table 12. Female fertility and reproduction rates of population in 2024	
Tablica 13. Przyrost naturalny w 2024 r.	62
Table 13. Natural increase in 2024	
Tablica 14. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2024 r.	65
Table 14. Internal and international migration of population for permanent residence in 2024	

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Ludność w miastach i na wsi	17
Chart 1. Population in urban areas and rural areas	
Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2024 r.	25
Chart 2. Difference between the number of females and the number of males by age in 2024	
Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2000, 2024 oraz prognoza na 2050	27
Chart 3. Population by sex and age in 2000, 2024 and 2050 projection	
Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	28
Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age	
Wykres 5. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	31
Chart 5. Life expectancy at 0 age	
Wykres 6. Mediana wieku ludności według płci	32
Chart 6. Median age of population by sex	
Wykres 7. Indeks starości	36
Chart 7. The old age index	
Wykres 8. Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2024 r.	37
Chart 8. The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2024	
Wykres 9. Ruch naturalny na 1000 ludności	43
Chart 9. Vital statistics per 1000 population	
Wykres 10. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności	44
Chart 10. Marriages contracted per 1000 population	
Wykres 11. Mediana wieku nowożeńców	46
Chart 11. Median age of bridegrooms and brides	
Wykres 12. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe	47
Chart 12. Civil marriages and religious marriages	
Wykres 13. Małżeństwa zawarte w latach 2000 i 2024	47
Chart 13. Marriages contracted in 2000 and 2024	
Wykres 14. Separacje na 100 tys. ludności	49
Chart 14. Separations per 100 thousand population	
Wykres 15. Rozwody na 100 ludności	51
Chart 15. Divorces per 1000 population	
Wykres 16. Urodzenia żywe pozamałżeńskie	52
Chart 16. Illegitimate live births	
Wykres 17. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat	56
Chart 17. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years	
Wykres 18. Współczynniki reprodukcji ludności	57
Chart 18. Reproduction rates of population	
Wykres 19. Zgony według tygodni	58
Chart 19. Deaths by weeks	
Wykres 20. Zgony według wybranych przyczyn	61
Chart 20. Deaths by selected causes	
Wykres 21. Saldo migracji ludności	64
Chart 21. Net migration of population	
Wykres 22. Migracje zagraniczne na pobyt stały	70
Chart 22. International migration for permanent residence	
Wykres 23. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w latach 2020–2024	74
Chart 23. Demographic typology of powiats by Webb's method in 2020–2024	

Spis map

List of map

	Str. Page
Mapa 1. Ludność w 2024 r.	18
Map 1. Population in 2024	
Mapa 2. Gęstość zaludnienia w 2024 r.	20
Map 2. Population density in 2024	
Mapa 3. Wskaźnik urbanizacji w 2024 r.	22
Map 3. Urbanization rate in 2024	
Mapa 4. Współczynnik feminizacji w 2024 r.	24
Map 4. Feminisation ratio in 2024	
Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2024 r.	29
Map 5. Non-working age population per 100 persons of working age in 2024	
Mapa 6. Mediana wieku ludności według płci w 2024 r.	33
Map 6. Median age of population by sex in 2024	
Mapa 7. Mediana wieku ludności według miejsca zamieszkania w 2024 r.	34
Map 7. Median age of population by place of residence in 2024	
Mapa 8. Współczynnik starości demograficznej w 2024 r.	35
Map 8. The rate of demographic ageing in 2024	
Mapa 9. Wskaźnik wsparcia osób najstarszych w 2024 r.	38
Map 9. Elderly support ratio in 2024	
Mapa 10. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.	40
Map 10. Classification of powiats by economic groups of age in 2024	
Mapa 11. Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.	41
Map 11. Classification of gminas by economic groups of age in 2024	
Mapa 12. Małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) zawarte w 2024 r.	48
Map 12. Civil marriages and religious marriages in 2024	
Mapa 13. Urodzenia żywe na 1000 ludności w 2024 r.	53
Map 13. Live births per 1000 population in 2024	
Mapa 14. Zgony na 1000 ludności w 2024 r.	59
Map 14. Deaths per 1000 population in 2024	
Mapa 15. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r.	63
Map 15. Natural increase per 1000 population in 2024	
Mapa 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r.	66
Map 16. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2024	
Mapa 17. Napływ migrantów z innych województw do województwa wielkopolskiego na pobyt stały według płci w 2024 r.	68
Map 17. Inflow of migrants from other voivodships to Wielkopolskie Voivodship for permanent residence by sex in 2024	
Mapa 18. Odpływ migrantów z województwa wielkopolskiego do innych województw na pobyt stały według płci w 2024 r.	69
Map 18. Outflow of migrants from Wielkopolskie Voivodship to other voivodships for permanent residence by sex in 2024	
Mapa 19. Typologia demograficzna gmin i powiatów według metody Webba w latach 2020–2024	75
Map 19. Demographic typology of gminas and powiats by Webb's method in 2020–2024	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
dok. cont.	dokończenie continued
r.	rok
np. e.g.	na przykład for example
poz.	pozycja
nr (Nr) No.	numer number
ust.	ustęp
Dz. U.	Dziennik Ustaw
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności Universal Electronic System for Registration of the Population
GUS	Główny Urząd Statystyczny

Synteza

W końcu 2024 r. w województwie wielkopolskim mieszkało 3480,0 tys. osób, co stanowiło 9,3% ludności Polski. Pod względem liczebności populacji wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, po mazowieckim i śląskim. Na 1 km² powierzchni województwa przypadało przeciętnie 117 osób (wobec 119 osób w Polsce).

W porównaniu z 2023 r. liczba ludności obniżyła się o 8,0 tys. osób. Stopa ubytku rzeczywistego wyniosła -0,23%. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności ubyły 23 osoby, przy czym ludność miejska zmniejszała się o 50 osób, a na wsi wzrosła o 7 osób. Spadek liczby ludności dotyczył 165 spośród 226 gmin regionu.

Nie uległa zmianie struktura ludności według płci, kobiety nadal stanowią większą część mieszkańców województwa (51,4%), a współczynnik feminizacji pozostaje na niezmiennym poziomie (106). W miastach liczba kobiet na 100 mężczyzn wyniosła 111, natomiast na wsi – 100, co wskazuje na równowagę płci na obszarach wiejskich.

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. W ciągu ostatniej dekady współczynnik starości demograficznej zwiększył się o 4,6 p.proc., w tym w ostatnim roku o 0,5 p.proc., osiągając w 2024 r. 19,2% (w kraju wzrost o 4,8 p.proc. do 20,6%). Mediana wieku w tym czasie przesunęła się o ponad 3 lata do 42,1 roku (z tego w samym 2024 r. o pół roku), ale była niższa niż średnio w kraju (43,3). Indeks starości, czyli relacja liczebności pokoleń dziadków i wnuczków zwiększyła się w ciągu 10 lat z 91 do 123 osób. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 10, co oznacza, że na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 10 osób w wieku 85 lat i więcej (wzrost o 3 w ciągu dekady).

W wyniku zmian w strukturze wieku ludności, wzrasta wartość współczynnika obciążenia demograficznego obrazującego liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2024 r. wyniósł on 70,5 wobec 70,1 przed rokiem (w kraju 71,7 wobec 71,2).

Analizując proces starzenia się mieszkańców województwa wielkopolskiego na niższym poziomie podziału terytorialnego przy użyciu typologii trójkąta Osanna uwzględniającej strukturę ekonomicznych grup wieku, można stwierdzić, że nadal duży obszar regionu cechuje młodość demograficzna. W 2024 r., podobnie jak przed rokiem, prawie 50% powiatów (17) oraz ponad 63% gmin (143) zaliczało się do obszarów młodości demograficznej.

W 2024 r. zarejestrowano 12,8 tys. nowych małżeństw, tj. o 8,2% mniej niż rok wcześniej. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba zawartych małżeństw wyniosła 3,69 (wobec 4,01 przed rokiem). Każdego roku maleje udział związków wyznaniowych. W 2024 r. stanowiły one mniej niż połowę ogółu zawieranych małżeństw (42,1%). Ponadto orzeczono 4,5 tys. rozwodów (o 11,6% mniej) i 33 separacje (o 32,7% mniej).

Rok 2024 był kolejnym, w którym notowano ubytek naturalny, wynikający przede wszystkim z bardzo niskiej liczby urodzeń, a także z utrzymującej się niekorzystnej sytuacji w zakresie umieralności. Liczba zgonów była o 9,8 tys. większa od liczby urodzeń. Ubytek naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł -2,80 (-2,18 przed rokiem) i był mniejszy niż w kraju (-4,17 wobec -3,62). Zarówno w miastach, jak i na wsi współczynnik przyjmował wartości ujemne (odpowiednio -4,12 i -1,31).

Współczynnik płodności kobiet (liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat) w 2024 r. wyniósł 31,34 (wobec 33,71 rok wcześniej), co lokowało województwo wielkopolskie na 4. miejscu w kraju (średnio 29,37). Najwyższy poziom współczynnika płodności kobiet odnotowano w grupie wieku 25–29 lat (83,56).

Wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji wewnętrznej, a liczba osób przemieszczających się (przybywających i wyjeżdżających łącznie) należy do największych w kraju, po województwach mazowieckim i śląskim. Utrzymuje się przewaga napływu migracyjnego nad odpływem. W 2024 r. ogólne saldo migracji stałej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło +0,62 (wobec

+0,58 w 2023 r.). W miastach odnotowano ubytek migracyjny na poziomie -2,89, natomiast na wsi przyrost +4,58 (przed rokiem odpowiednio -3,58 i +5,31).

Zgodnie z klasyfikacją Webba, biorącą pod uwagę relację przyrostu naturalnego i salda migracji stałej, wielkopolskie od 2020 r. należało do grupy województw nieaktywnych demograficznie, czyli wyludniających się. Spadek liczby ludności był tu konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny.

Executive summary

At the end of 2024 the number of people living in Wielkopolskie Voivodship was 3480.0 thousand, accounting for 9.3% of the population of Poland, which makes it the third most populous voivodship in the country, behind Mazowieckie and Śląskie. The average population density per 1 km² was 117 persons (compared to 119 persons for Poland).

The negative population change amounted to 8.0 thousand persons compared to 2023. The rate of actual decrease was -0.23%, i.e. for every 10 thousand of inhabitants 23 persons declined, while the urban population decreased by 50 persons and the rural population increased by 7 persons. Population decline was recorded in 165 out of 226 communes in the region.

There was no change in the population structure in terms of sex, with women still slightly outnumbering men (51.4%). While the feminization coefficient (the number of women per 100 men) has remained at the same level (106) for a number of years, in 2024 it was 111 in towns and 100 in rural areas, which indicates a balanced sex ratio.

Like the rest of Poland, Wielkopolskie Voivodship is experiencing population aging. Over the last decade, the share of population aged 65 and over has increased by 4.6 percentage points, by 0.5 pp in 2024 alone, reaching 19.2% (for Poland the increase was 4.8 pp to 20.6%). Over the last decade, the median age has increased by more than 3 years to 42.1 years, by six months in 2024, but still over a year lower than the national average (43.3 years). The old age index, i.e. the generational relation between grandparents and grandchildren, increased from 91 to 123 people over 10 years. The intergenerational support ratio was 10, which means that for 100 people aged 50–64 there were 10 people aged 85 and more (an increase by 3 compared to 2014).

Changes in the population structure have caused a rise in the total dependency ratio, which is the ratio of now-working age dependents to 100 people of working age. In 2024 this ratio was equal to 70.5, compared to 70.1 one year earlier (71.7 compared to 71.2 for Poland).

Analysing the aging process of the population in the Wielkopolskie Voivodship at the lower level of the territorial division using the Osann's triangle typology which takes into account the structure of economic age groups, it can be concluded that a significant area of the region is characterised as the type of demographic youth. In 2024, just like in previous year, almost half of the powiats (17) and over 63% of gminas (143) were of this type.

12.8 thousand new marriages were registered in Wielkopolskie in 2024, which is 8.2% less than in 2023. The crude marriage rate (per 1000 population) was 3.69 (compared to 4.01 a year earlier). The share of religious associations is decreasing every year. In 2024, they accounted for less than half of all marriages (42.1%). Furthermore courts granted 4.5 thousand decrees of divorce (decrease by 11.6%) and 33 decrees of separation (decrease by 32.7%).

The year 2024 was another year in which a natural decline was recorded, resulting mainly from a very low number of births and still unfavourable situation in terms of mortality. The number of deaths outnumbered births by 9.8 thous. The indicator per 1000 population amounted to -2.80 against -2.18 a year earlier (in Poland -4.17 against -3.62). Both in urban and rural areas, an improvement in the indicator was noted, but it still had negative values (-4.12 to -1.31).

The fertility rate (the number of live birth per 1000 women aged 15–49) in 2024 was 31.34 (compared to 33.71 a year earlier), the fourth highest in Poland (29.37 on average). The highest age specific fertility rate was observed in the group of women aged 25–29 (83.56).

Wielkopolskie is a voivodship with a relatively high rate of internal migration, where the number of migrants (incoming and outgoing combined) is one of the highest in Poland, following Mazowieckie and Śląskie Voivodship. Incoming migration flows continued to exceed outgoing flows. In 2024 the permanent net migration per 1000 population was +0.62 in 2024 (compared to +0.58 in 2023). There was

decline in migration in urban areas at the level -2.89 while in urban areas +4.58 (compared to respectively -3.58 and +5.31 one year earlier).

According to the classification of Webb, taking into account the ratio of natural increase and permanent net migration, Wielkopolskie Voivodship since 2020 has belonged to the group of voivodships that are demographically inactive, i.e. depopulating. The decrease in the population here was a consequence of the negative natural increase exceeding the migration increase.

Rozdział 1

Chapter 1

Stan i struktura ludności

Size and population structure

1.1. Powierzchnia i podział terytorialny

1.1. Area and territorial division

Województwo wielkopolskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 29827 km², stanowiący 9,5% powierzchni kraju. Zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), wielkopolskie wraz z województwami lubuskim i zachodniopomorskim tworzy makroregion północno-zachodni. W 2024 r. struktura administracyjna województwa wielkopolskiego obejmowała 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 226 gmin, z tego 19 miejskich, 100 miejsko-wiejskich i 107 wiejskich. Sieć osadniczą województwa tworzyło 119 miast i 5604 miejscowości wiejskich. W porównaniu z poprzednim rokiem o 2 zwiększyła się liczba miast. Zmiana ta była wynikiem nadania z dniem 1 stycznia 2024 r. statusu miasta miejscowościom Rychtal w powiecie kępińskim oraz Mieścisko w powiecie wągrowieckim.

Tablica 1. Zmiany podziału terytorialnego w okresie od 2 stycznia 2023 r. do 1 stycznia 2024 r.
Table 1. Changes in territorial division in the period from 2 January 2023 to 1 January 2024

Wyszczególnienie Specification	Gminy Gminas	Powiaty Powiats	Powierzchnia ^a w ha Area ^a in ha		Ludność Population	
			przyrost increase	ubytek decrease	przyrost increase	ubytek decrease
Miasta ^b nowo utworzone Towns ^b newly created	Rychtal	kępiński	396	.	1332	.
	Mieścisko	wągrowiecki	1134	.	2402	.
Miasto, które zmieniło granice Town which changed its borders	Książ Wielkopolski	śremski	378	–	201	–

a Dane o powierzchni podano zgodnie z państwowym rejestrem granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju. W niektórych przypadkach dane te mogą różnić się od danych podanych w rozporządzeniach Rady Ministrów wprowadzających zmiany w podziale terytorialnym. Różnica w stosunku do danych ujętych w rozporządzeniach może wynikać z różnej metody wyliczania powierzchni, procesu uspoijniania danych EGIB i PRG oraz z dostosowania granic jednostek do linii podstawowej morza terytorialnego. b Położone na terenie gminy miejsko-wiejskiej.
a Data on the area are given in accordance with the national register of boundaries and areas of territorial divisions of the country (PRG). In some cases, these data may differ from the data provided in the regulations of the Council of Ministers introducing changes in the territorial division. The difference in relation to the data included in the regulations may result from a different method of calculating the area, the process of unification of land end building register and PRG data and the adjustment of unit boundaries to the baseline of the territorial sea. b Located within urban-rural gmina.

Pod względem powierzchni wielkopolskie zajmuje 2. miejsce w kraju za mazowieckim, a biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia (117 osób na 1 km², przy średniej w kraju 119 osób), pozycjonowane jest w środkowej części listy województw (7. lokata). Województwem o największym zagęszczeniu ludności było śląskie (348 osób na 1 km²), a najmniej zaludnione pozostają podlaskie oraz warmińsko-mazurskie (po 56 osób na 1 km²).

**Tablica 2. Powierzchnia i ludność w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 2. Area and population in 2024
As of 31 December

Województwa Voivodships	Powierzchnia w km ² Area in km ²	Ludność Population		Lokata według Ranking position by	
		ogółem total	na 1 km ² per 1 km ²	powierzchni w km ² area in km ²	ludności population
Dolnośląskie	19947	2868242	144	7	5
Kujawsko-pomorskie	17971	1984479	110	10	10
Lubelskie	25122	1996440	79	3	9
Lubuskie	13988	969819	69	13	15
Łódzkie	18219	2345924	129	9	7
Małopolskie	15184	3429084	226	12	4
Mazowieckie	35559	5508322	155	1	1
Opolskie	9411	930296	99	16	16
Podkarpackie	17845	2062997	116	11	8
Podlaskie	20187	1132641	56	6	14
Pomorskie	19547	2359493	121	8	6
Śląskie	12334	4291441	348	14	2
Świętokrzyskie	11709	1157991	99	15	13
Warmińsko-mazurskie	24174	1349172	56	4	12
Wielkopolskie	29827	3479986	117	2	3
Zachodniopomorskie	22909	1622760	71	5	11

1.2. Stan ludności

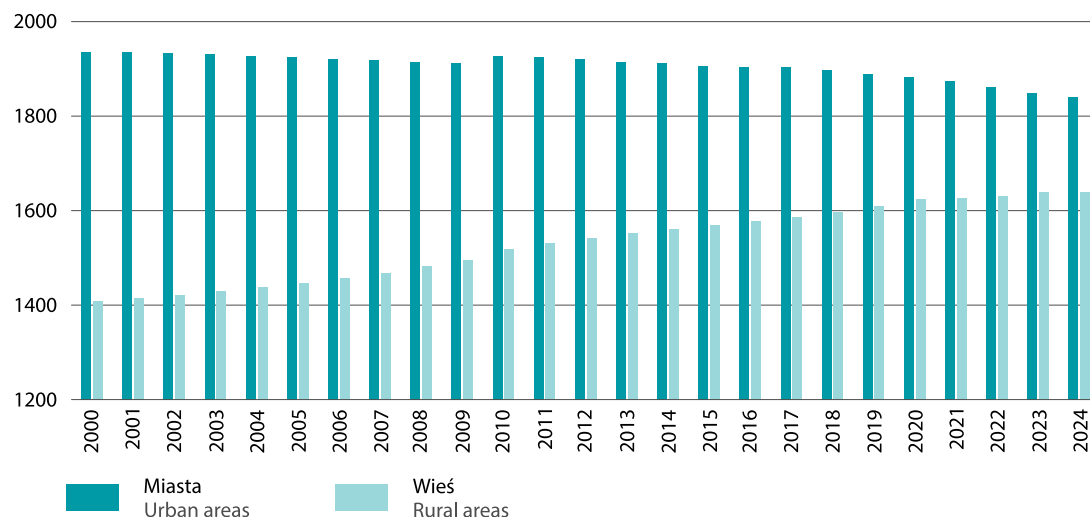
1.2. Size of population

Według stanu w końcu 2024 r., w województwie wielkopolskim mieszkało 3480,0 tys. osób, co stanowiło 9,3% ludności Polski i lokowało wielkopolskie na 3. miejscu w kraju po mazowieckim (14,7%) i śląskim (11,4%). Do największych pod względem liczby mieszkańców powiatów w wielkopolskim należały Poznań (536,2 tys. osób) i powiat poznański (454,3 tys. osób). Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w powiatach międzychodzkiem (35,5 tys. osób) oraz chodzieskim (44,9 tys. osób).

Wykres 1. Ludność w miastach i na wsi
Stan w dniu 31 grudnia

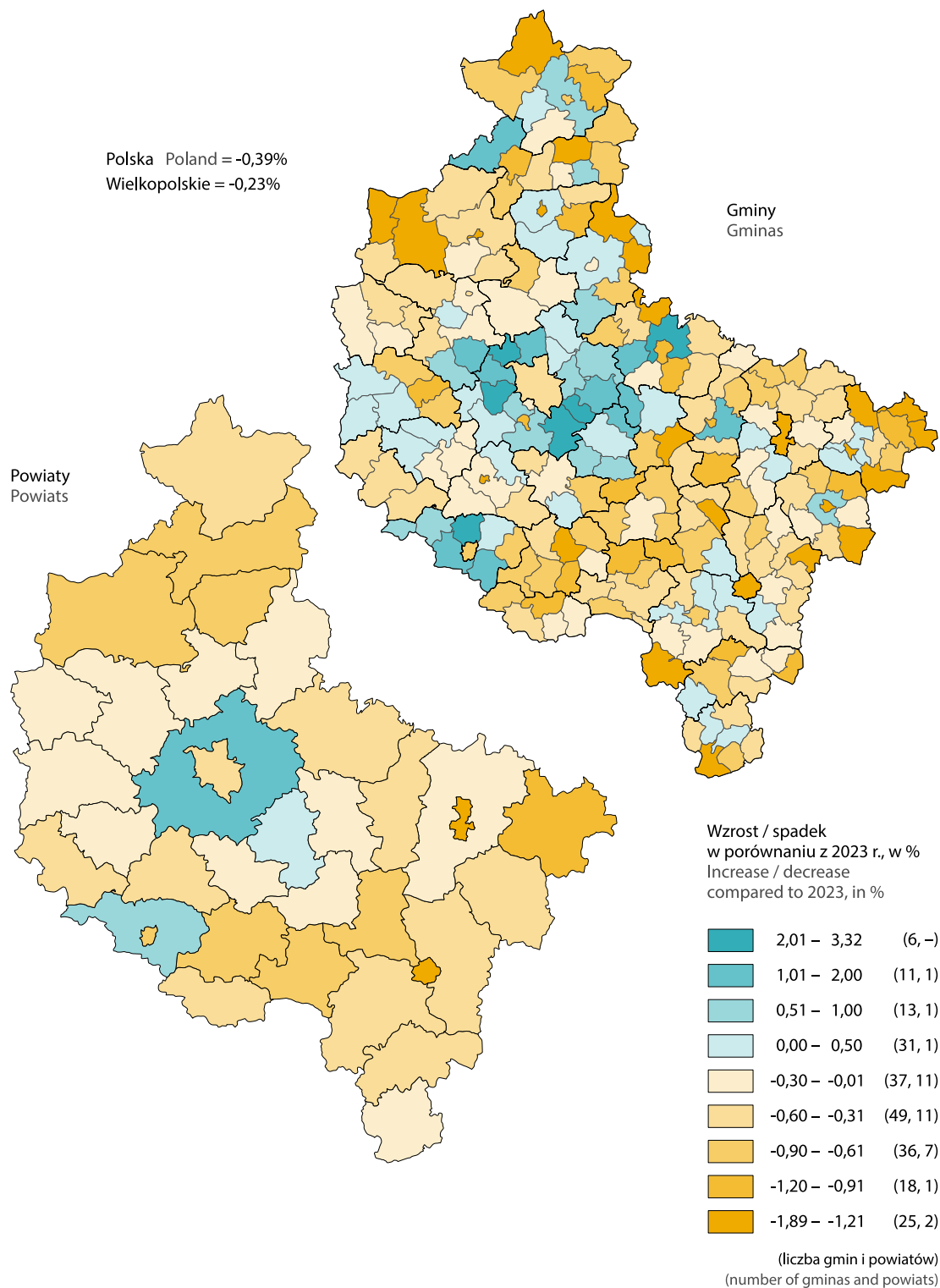
Chart 1. Population in urban areas and rural areas
 As of 31 December

tys. osób
 thousand persons

W 2024 r. liczba mieszkańców regionu obniżyła o 8,0 tys. osób (w 2023 r. spadek wyniósł 5,6 tys. osób). Stopa ubytku rzeczywistego osiągnęła poziom -0,23% wobec -0,39% w kraju. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności ubyły 23 osoby wobec 39 osób w Polsce. Od 2021 r. wielkopolskie należy do grupy województw depopulacyjnych. W 2024 r. we wszystkich województwach odnotowano zmniejszenie się liczby mieszkańców (od 0,1 tys. osób w pomorskim do 28,7 tys. osób w śląskim). Dla porównania w 2023 r. 14 województw charakteryzowało się ubytkiem liczby mieszkańców, a niewielki przyrost zaobserwowano w pomorskim (o 1,3 tys. osób) i małopolskim (o 0,6 tys.). W miastach liczba mieszkańców zmniejszyła się o 9,2 tys., podczas gdy na wsi liczba ludności zwiększyła się w tym czasie o 1,2 tys. osób. W 2024 r. stopa ubytku rocznego w miastach wyniosła -0,50%, natomiast na wsi przyrost sięgnął 0,07%. Na wsi liczba kobiet wzrosła nieco bardziej niż mężczyzn w stosunku do roku poprzedniego (0,09% wobec 0,06%), a w miastach spadek liczebności był mniejszy wśród kobiet (0,46% wobec 0,53% w populacji mężczyzn).

Mapa 1. Ludność w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 1. Population in 2024
 As of 31 December

Spośród większości depopulacyjnych powiatów w województwie wielkopolskim największy ubytek liczby ludności w porównaniu z 2023 r. obserwowano w miastach na prawach powiatu Koninie (o 1,44%) i Kaliszu (o 1,26%) oraz powiecie kolskim (o 1,00%). Jedynie 3 powiaty były zaludniające się (wobec 5 w 2023 r.). Liczba mieszkańców poznańskiego zwiększyła się o 1,25%, leszczyńskiego – o 0,91%, a mniejszy przyrost ludności odnotowano w średzkim (o 0,17%).

Populacja w dużych ośrodkach miejskich maleje również z powodu migracji ludności do okolicznych gmin. Najbardziej ten proces jest widoczny w podpoznańskich gminach, w których liczba mieszkańców wzrosła m.in.: o 1,2 tys. osób (o 3,3%) w Kórniku, o 0,8 tys. osób w Dopiewie (o 2,3%) oraz po 0,7 tys. osób w Rokietnicy (o 2,8%) i w Tarnowie Podgórnym (o 1,9%), przy ubytku w Poznaniu o 2,3 tys. osób (o 0,4%).

1.3. Rozmieszczenie ludności

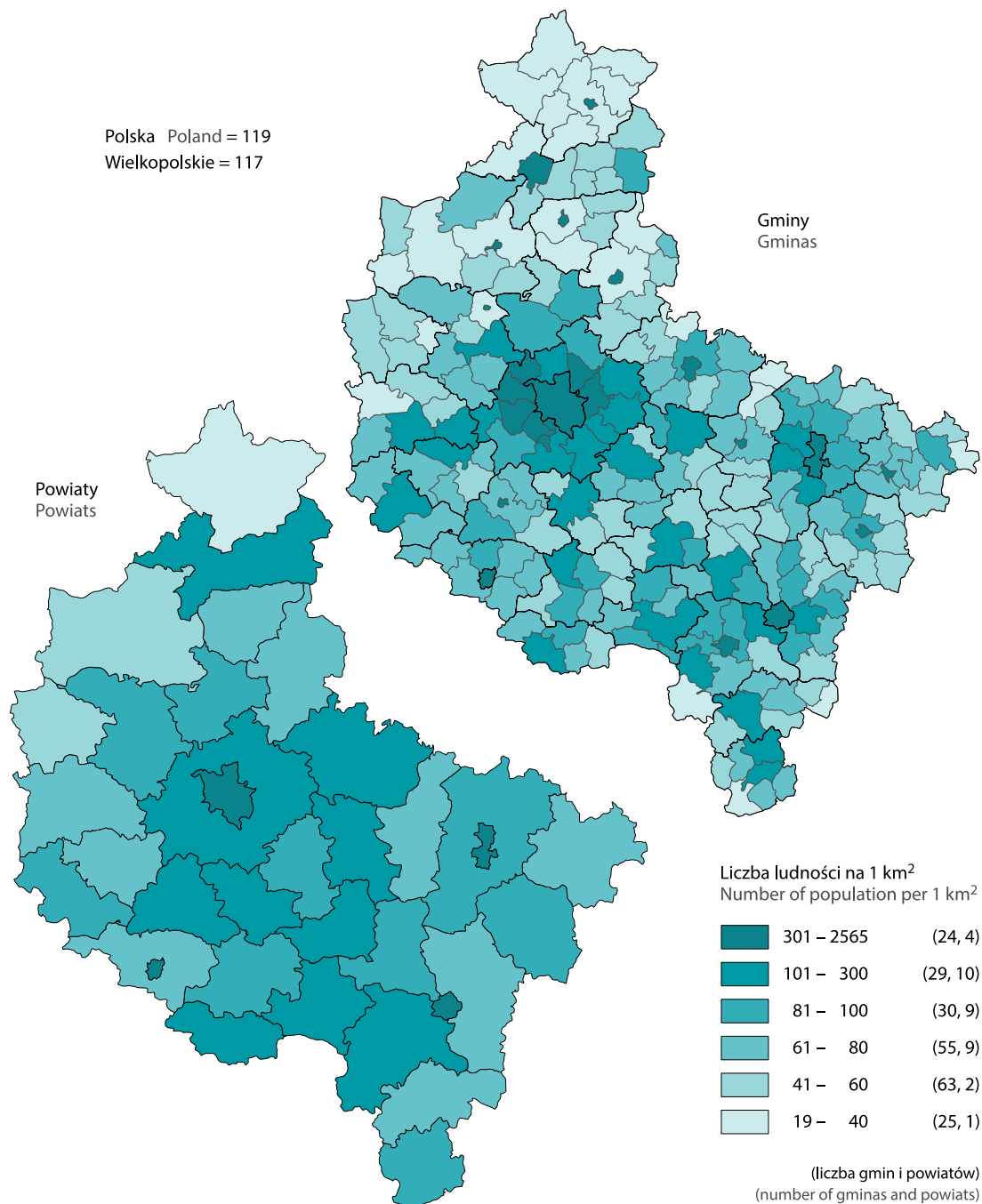
1.3. Population distribution

Najmniej zaludnione są powiaty północno-zachodniej części województwa, charakteryzujące się niskim stopniem zurbanizowania, a tym samym znaczną dekoncentracją ludności, co wynika z występowania w tej części regionu rozległych terenów leśnych. W 2024 r. najniższą gęstość zaludnienia odnotowano w powiatach: złotowskim (40 osób na 1 km²), czarnkowsko-trzcianeckim (46) i międzychodzkiem (48). Najsłabiej zaludnionymi gminami były: Miedzichowo w powiecie nowotomyskim (19 osób na 1 km²), Tarnówka, Okonek i Lipka w powiecie złotowskim (odpowiednio: 23, 24 i 28), a także gmina miejsko-wiejska Wieleń w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (27) oraz wiejskie: Powidz w słupeckim (28) oraz Chodzież w chodzieskim i Zakrzewo w złotowskim (w obu przypadkach 29).

W ujęciu powiatowym największą gęstością zaludnienia charakteryzują się miasta na prawach powiatu. W 2024 r. w Poznaniu na 1 km² powierzchni przypadało przeciętnie 2047 osób, w Lesznie wskaźnik zaludnienia wyniósł 1868 osób na 1 km², w Kaliszu – 1325, a w Koninie – 803. Wśród pozostałych powiatów najbardziej zaludnione były: poznański (239 osób na 1 km²), ostrowski (136), jarociński (118) i gnieźnieński (112).

Wśród gmin (pomijając miejskie) były to przede wszystkim jednostki administracyjne z powiatu poznańskiego: Swarzędz (561 osób na 1 km²), Komorniki (558), Czerwonak (342), Dopiewo (339) i Tarnowo Podgórne (336). W wielkopolskich miastach gęstość zaludnienia wynosiła przeciętnie 1123 osoby na 1 km². Większą gęstością zaludnienia wyróżniało się 47 miast spośród 119, a w 4 z nich wskaźnik przekraczał 2500 osób na 1 km². Do takich najgęściej zaludnionych miast należały: Swarzędz (3394 osoby na 1 km²), Nowe Skalmierzyce (2877), a także Nowy Tomyśl (2578) oraz Kościan (2565).

Mapa 2. Gęstość zaludnienia w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 2. Population density in 2024
 As of 31 December

W ciągu roku największe zmiany gęstości zaludnienia w ujęciu powiatowym zaobserwowano w Kaliszu i Lesznie, w których liczba osób na 1 km² obniżyła się o 17, a także w Koninie (o 12 mniej) oraz Poznaniu (o 9 mniej). Wzrost zaludnienia w przeliczeniu na 1 km² obserwowano jedynie w 3 powiatach. Wskaźnik najbardziej zwiększył się w poznańskim (o 3 osoby), w leszczyńskim i średzkim wzrost był mniejszy niż 1 osoba na 1 km². Również w przekroju gminnym największy przyrost zaludnienia odnotowano w gminach powiatu poznańskiego, tj. Rokietnicy (o 9 osób na 1 km² więcej niż w 2023 r.), w Dopiewie (o 8 więcej), a także w Tarnowie Podgórny i Kórniku (po 6 więcej). Natomiast największy spadek zarejestrowano w gminach miejskich: Kościan (o 32 osoby na 1 km² mniej niż przed rokiem), Koło (o 24 mniej), Chodzież (o 22 mniej), Turek i Gniezno (w obu przypadkach o 18 mniej) oraz Kalisz i Leszno (po 17 mniej).

Wskaźnik urbanizacji

Udział liczby ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony w %.

W województwie wielkopolskim nadal większa część ludności mieszka w miastach, pomimo systematycznego spadku wskaźnika urbanizacji od początku XXI w. W końcu 2024 r. liczba ludności miejskiej wyniosła 1840,4 tys. osób, tj. o 9,2 tys. mniej niż przed rokiem. Odsetek ludności miejskiej wyniósł 52,9% i był niższy niż przeciętnie w kraju (59,4%).

Nieco ponad 40% ludności miejskiej województwa koncentrowało się w 4 miastach na prawach powiatu, a stosunkowo duży udział miały również miasta w powiatach: poznańskim (7,3% ogółu ludności miejskiej), pilskim (4,7%), gnieźnieńskim (4,5%) i ostrowskim (4,4%).

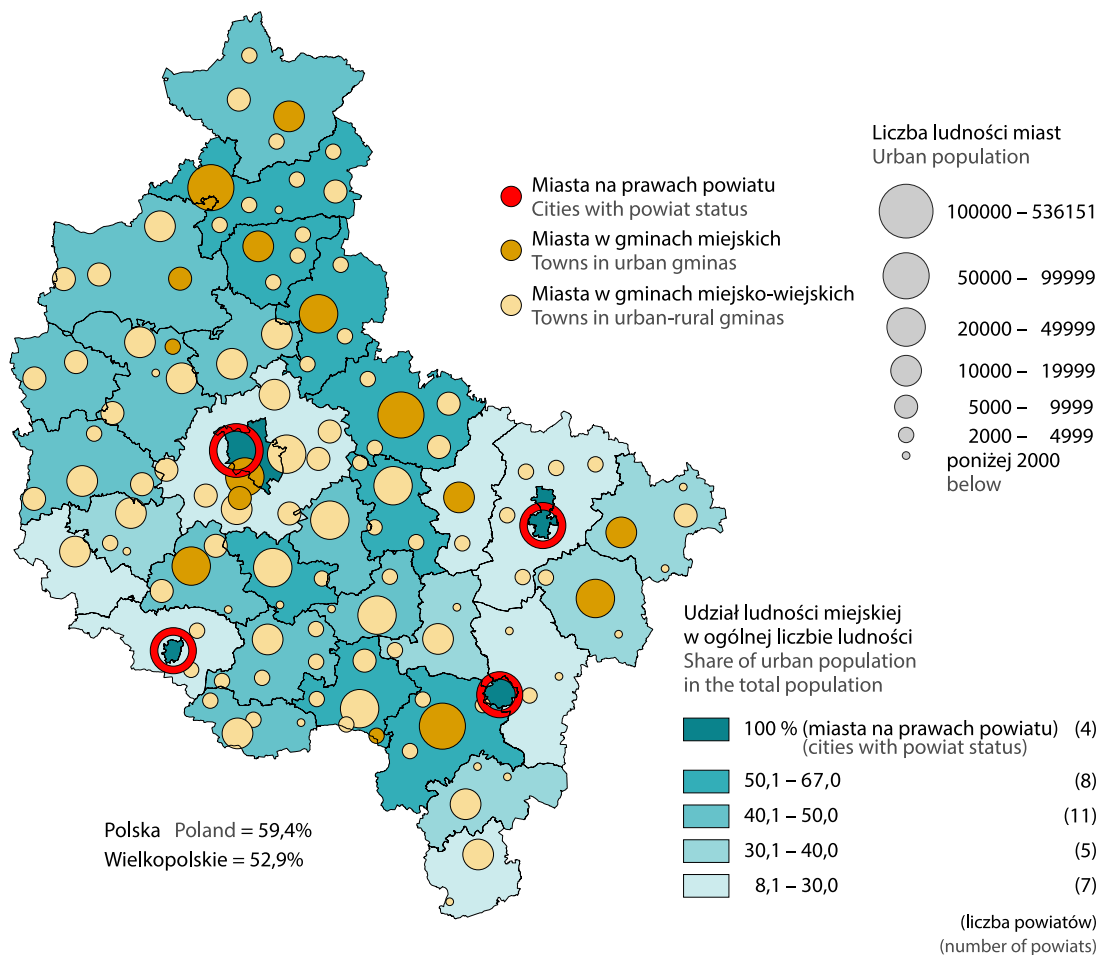
Poza miastami na prawach powiatu, ludność miejska przeważała także w powiatach: pilskim (67,0%), chodzieskim (63,6%), krotoszyńskim (59,4%), gnieźnieńskim (58,6%), a także wrzesińskim (53,6%), śremskim (52,4%), wągrowieckim (51,9%) i ostrowskim (50,8%). Najbardziej „wiejski” charakter miały natomiast powiaty kaliski i leszczyński, gdzie współczynnik urbanizacji wyniósł odpowiednio 8,1% i 8,8%.

Tablica 3. Miasta i ludność w miastach w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 3. Towns and urban population in 2024
As of 31 December

Grupy miast według liczby ludności Groups of towns by number of population	Miasta Towns	Ludność w miastach Urban population	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
Ogółem Total	119	1840426	52,9
Poniżej 2000 Below	16	25086	0,7
2000– 4999	45	142835	4,1
5000– 9999	22	159723	4,6
10000– 19999	19	286972	8,2
20000– 49999	10	271232	7,8
50000– 99999	6	418427	12,0
100000 i więcej and more	1	536151	15,4

Mapa 3. Wskaźnik urbanizacji w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 3. Urbanization rate in 2024
 As of 31 December

Wskaźnik urbanizacji w powiatach wykazuje w zdecydowanej większości tendencję spadkową. W porównaniu z 2023 r. odsetek ludności miejskiej obniżył się w 21 spośród 31 powiatów ziemskich, przy czym najgłębszy spadek notowano w powiatach: poznańskim (o 0,5 p.proc.) oraz gnieźnieńskim i szamotulskim (po 0,4 p.proc.). Udział ludności miejskiej najbardziej zwiększył się w powiecie wągrowieckim (o 3,6 p.proc.) i kępińskim (o 2,2 p.proc.), co było wynikiem zmian administracyjnych (nowo utworzone miasta Mieścisko i Rychtal). Wskaźnik urbanizacji wzrósł ponadto w powiatach: jarocińskim (o 0,2 p.proc.), gostyńskim i śremskim (po 0,1 p.proc.).

Miasta liczące poniżej 10 tys. mieszkańców stanowiły 69,7% wszystkich miast województwa wielkopolskiego i skupiały 17,8% ogółu ludności miejskiej. Ponad jedna trzecia ogółu ludności miejskiej zamieszkuje dwa największe miasta regionu, czyli Poznań i Kalisz. Sam Poznań koncentrował 29,1% mieszkańców miast i 15,4% ogółu ludności województwa.

**Tablica 4. Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 4. Gminas and rural population in 2024
As of 31 December

Grupy gmin według liczby ludności Groups of gminas by number of population	Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi Rural population	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population	
Ogółem Total	207	1639560	47,1
Poniżej 5000 Below	63	241742	6,9
5000–6999	60	354217	10,2
7000–9999	40	335468	9,6
10000 i więcej and more	44	708133	20,3

^a Wiejskie i miejsko-wiejskie.
^a Rural and urban-rural areas.

Obszary wiejskie w wielkopolskim (107 gmin wiejskich i wiejskie części 100 gmin miejsko-wiejskich) w 2024 r. zamieszkiwało 47,1% ludności regionu. W ciągu roku udział ludności wiejskiej zwiększył się o 0,1 p.proc., przy średnim wzroście liczby mieszkańców wsi o 0,07%. W 44 największych gminach, tj. z liczbą ludności 10 tys. i więcej, mieszkało ponad 40% ludności wiejskiej (43,2%, czyli o 1,7 p.proc. więcej niż w 2023 r.). Z 62 do 63 zwiększyła się liczba gmin najmniejszych (do 5 tys. mieszkańców), których populacja wzrosła o 0,3% (z udziałem wśród ludności wiejskiej 14,7%). Udział ludności gmin liczących od 5,0 do 7,0 tys. wyniósł 21,6%, natomiast gmin liczących od 7,0 do 10,0 tys. mieszkańców – 20,5% ogółu populacji na wsi (wobec 22,1% i 21,7% dla poszczególnych grup w 2023 r.), przy spadku liczby gmin odpowiednio o 1 i o 2.

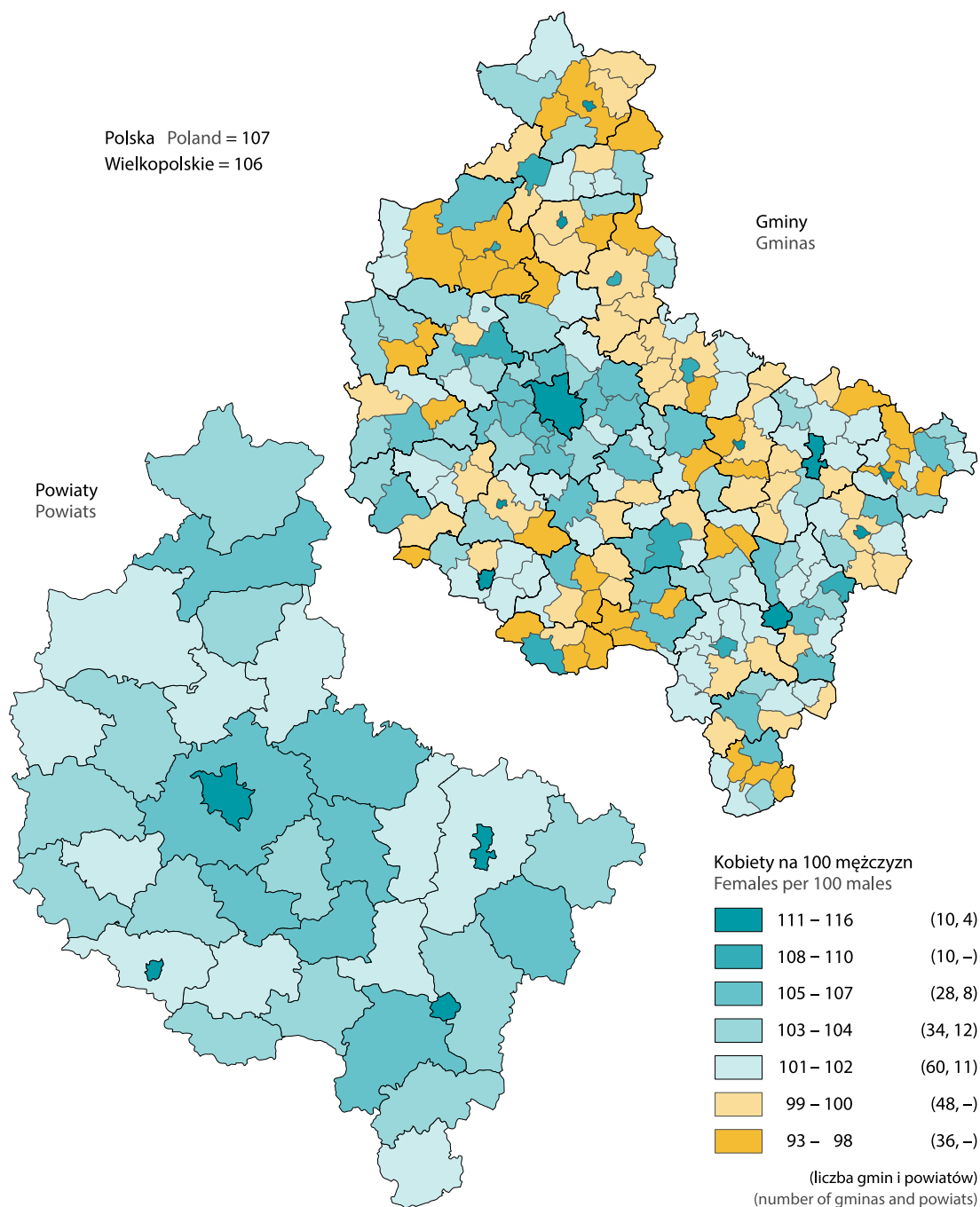
W 2024 r. pierwszych pięć gmin, w których obserwowano największy przyrost liczby ludności wiejskiej, były położone w pierścieniu wokół Poznania (z czego tylko Kostrzyn nie jest gminą przyległą). Należały do nich część wiejska gmin Kórnik (wzrost o 4,3%), Kostrzyn (o 2,9%) i Swarzędz (o 2,6%) oraz gminy wiejskie Kleszczewo (o 3,3%) i Rokietnica (o 2,8%). W pierwszej dziesiątce pod względem wzrostu liczby ludności wiejskiej znalazły się gminy wiejskie: Dopiewo (o 2,3%) i Tarnowo Podgórne (o 1,9%). Zjawisko to ukazuje proces tzw. „rozlewania się miasta” (eksurbanizacji), co oznacza, że tereny wiejskie otaczające miasto stają się zurbanizowanymi obszarami, chociaż nadal, w sensie administracyjnym, pozostają wsiami. Szóstą gminą pod względem największego przyrostu ludności wiejskiej jest gmina Lipno w powiecie leszczyńskim ze wzrostem o 2,6%.

1.4. Ludność według płci

1.4. Population by sex

W końcu 2024 r. populacja kobiet liczyła 1789,9 tys. osób i była o 99,9 tys. większa od populacji mężczyzn. Podobnie jak w latach wcześniejszych kobiety stanowiły 51,4% ogółu ludności województwa wielkopolskiego. W porównaniu z 2023 r. liczba kobiet zmniejszała się wolniej niż mężczyzn (odpowiednio o 3,8 tys. i o 4,2 tys. osób). W miastach obserwowano ubytek populacji kobiet o 4,5 tys. osób (wobec spadku o 4,7 tys. w grupie mężczyzn). Podczas gdy na terenach wiejskich odnotowano wzrost liczby ludności, który w przypadku kobiet wyniósł 0,7 tys. osób, a wśród mężczyzn – 0,5 tys. osób.

Mapa 4. Współczynnik feminizacji w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 4. Feminisation ratio in 2024
 As of 31 December

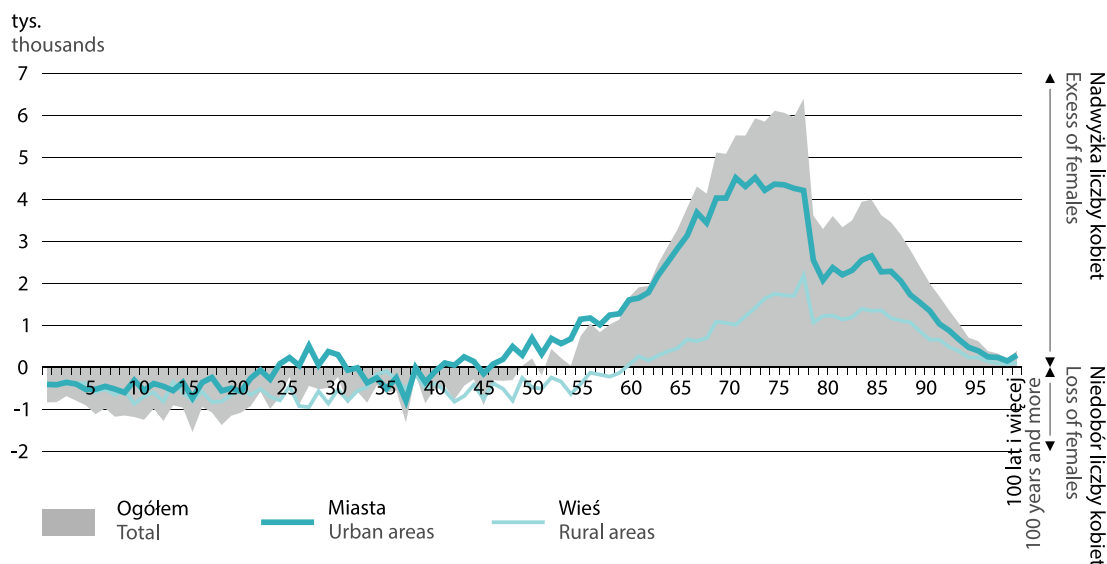

W 2024 r. współczynnik feminizacji kształtował się nadal na poziomie 106. Bardziej sfeminizowana jest ludność miejska niż wiejska. W miastach na 100 mężczyzn przypadało przeciętnie 111 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan zbliżony do równowagi płci (100). Tylko w dwóch miastach województwa było nieznacznie mniej kobiet niż mężczyzn (Rychwał i Zduny). Ponadto obszary miejskie Przedecz, Gołańcz, Raszków i Pogorzela były wyrównane pod względem proporcji płci – wskaźnik feminizacji wyniósł tam 100. Największe wartości współczynnik osiągnął w miastach: Kalisz (116), Koło i Turek (w obu przypadkach 115) oraz Opatówek, Poznań, Wolsztyn i Konin (po 114). Na obszarach wiejskich w 99 gminach współczynnik feminizacji kształtował się od 91 do 99 kobiet na 100 mężczyzn, w 29 gminach był równy 100, a w 79 wyniósł od 101 do 109 kobiet. Największą przewagę liczebną miały mieszkanki gminy Lisków (109) w powiecie kaliskim, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy Krzyż Wielkopolski w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim na 100 mężczyzn przypadało 91 kobiet.

Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Difference between the number of females and the number of males by age in 2024
As of 31 December

Relacje obydwu płci i nadwyżki jednej nad drugą zmieniają się wraz z postępującą zmianą wieku ludności. Nadwyżka mężczyzn nad liczbą kobiet występowała we wszystkich rocznikach do 48 roku życia. Na 100 mężczyzn w tej grupie wieku przypadało 96 kobiet. W rocznikach starszych (z wyjątkiem 51 roku życia) miała miejsce nadwyżka liczby kobiet nad mężczyznami. Dla populacji osób w wieku 49 i więcej lat współczynnik feminizacji wynosił 123, przy czym w najstarszych rocznikach wieku (85 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadały średnio 254 kobiety. Zmiany proporcji płci w poszczególnych grupach wieku przebiegają odmiennie w miastach i na wsi. Wśród ludności wiejskiej znacznie później zaczynają przeważać liczebnie kobiety. W 2024 r. na wsi nadwyżka liczby mężczyzn utrzymywała się we wszystkich rocznikach poniżej 60 roku życia, natomiast w miastach – nieprzerwanie tylko poniżej 24 roku życia, choć ponownie wystąpiła ona także od 31 do 40 roku życia. W kolejnych, coraz to starszych grupach wieku przewaga liczebna kobiet w miastach i na wsi zwiększa się. W grupie wieku 85 lat i więcej współczynnik feminizacji osiągnął bardzo wysokie wartości – 256 w miastach i 250 na wsi.

1.5. Ludności według ekonomicznych grup wieku

1.5. Population by economic age group

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku widoczny jest postępujący powolny proces starzenia się populacji województwa wielkopolskiego. Podobnie jak w kraju obserwowany jest tu systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2024 r. liczebność tej grupy wieku zwiększyła się o 12,0 tys. osób, tj. o 1,6%. Mimo że odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ciągu roku wzrósł o 0,4 p.proc. do 22,2%, pozostawał jednym z najniższych w kraju (za województwami małopolskim – 21,8% i pomorskim – 21,9%). Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 10,7 tys. osób, tj. o 1,6%. Udział tej zbiorowości zmniejszył się o 0,3 p.proc. do 19,1% w relacji do poprzedniego roku, jednak należał do najlepszych wyników w kraju, ustępując w tym aspekcie tylko województwu pomorskiemu (19,3%). Liczba ludności w wieku produkcyjnym obniżyła się o 9,3 tys. osób, tj. o 0,5%, a jej odsetek zmniejszył się o 0,1 p.proc. do 58,7%, co dawało 3. lokatę wraz z województwem pomorskim za małopolskim i podkarpackim.

**Tablica 5. Ludność według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 5. Population by economic age groups in 2024
As of 31 December

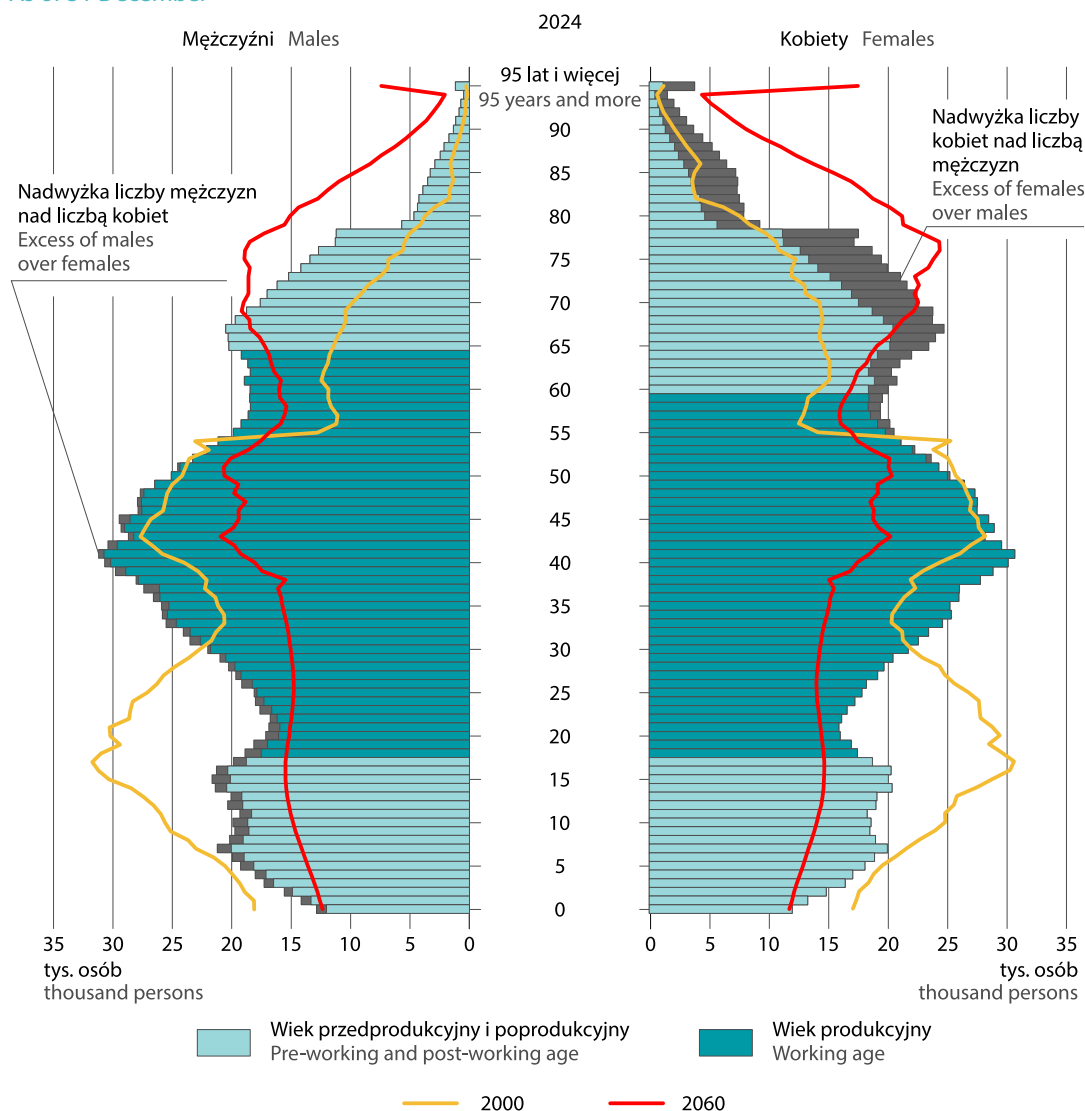
Wiek Age	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females		
Ogółem Total	3479986	1690043	1789943	1840426	1639560
w wieku: of age:					
Przedprodukcyjnym Pre-working	665656	342148	323508	313575	352081
Produkcyjnym Working	2041382	1074886	966496	1062367	979015
mobilnym mobility	1243343	630843	612500	645622	597721
niemobilnym non-mobility	798039	444043	353996	416745	381294
Poprodukcyjnym Post-working	772948	273009	499939	464484	308464

Dla ludności w wieku produkcyjnym można dodatkowo zastosować podział na osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata) oraz niemobilnym (45–64 lata dla mężczyzn i 45–59 lat dla kobiet). W porównaniu z 2023 r. populacja w wieku mobilnym zmniejszyła się o 1,7%, natomiast liczba ludności w wieku niemobilnym wzrosła o 1,6%. W rezultacie udział osób w wieku mobilnym w ludności ogółem obniżył się o 0,6 p.proc. do 35,7%, a odsetek ludności w wieku niemobilnym zwiększył się o 0,4 p.proc. do 22,9%. Biorąc pod uwagę udział ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, wielkopolskie zajęło 4. lokatę w kraju za województwami małopolskim (36,5%), pomorskim (36,2%) i mazowieckim (35,8%).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku widoczne są różnice w zależności od miejsca zamieszkania. Występuje wyraźne zróżnicowanie między miastem i wsią sięgające 4,5 p.proc. w przypadku odsetka populacji w wieku przedprodukcyjnym – wśród ludności mieszkającej na wsi wynosi on 21,5%, a w miastach 17,0%. Udział osób w wieku produkcyjnym na wsi był również większy niż w miastach (odpowiednio 59,7% i 57,7%). Odmienna sytuacja dotyczyła ludności w wieku poprodukcyjnym – udział tej grupy osób w miastach wyniósł 25,2% wobec 18,8% na wsi.

Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2000, 2024 oraz prognoza na 2060
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 3. Population by sex and age in 2000, 2024 and 2060 projection
 As of 31 December

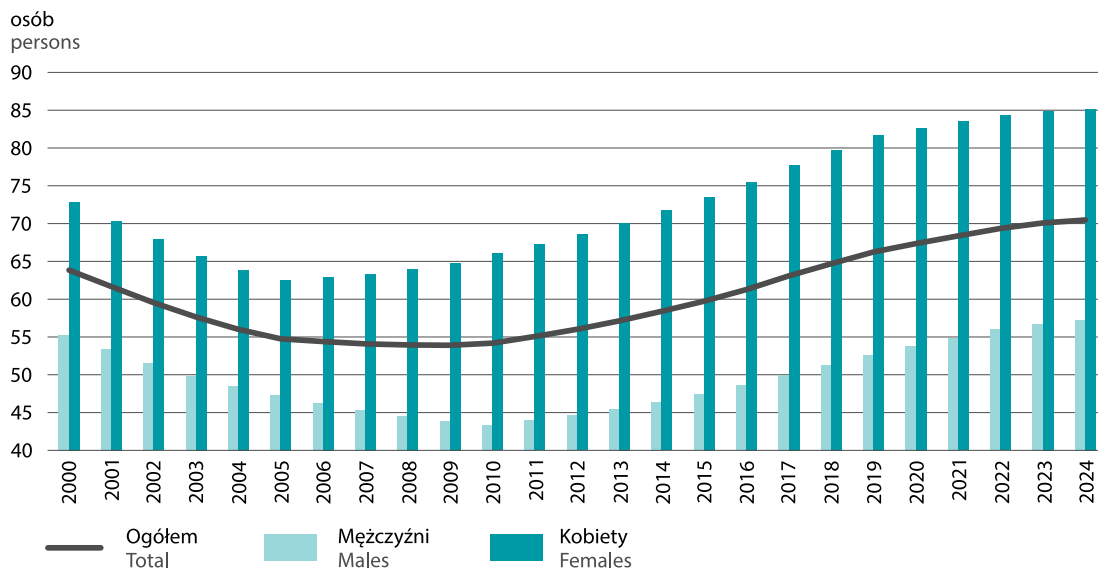

W przypadku ekonomicznych grup wieku istotne różnice występują także pomiędzy powiatami. Najmłodszymi powiatami, czyli o największym udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym, były poznański (w 2024 r. 22,8%) oraz leszczyński (22,4%). Natomiast najniższy wskaźnik obserwowano w Koninie (14,6%) i Poznaniu (15,6%). Największy udział ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w konińskim (60,4%), Poznaniu (60,1%) i poznańskim (59,9%), a najmniejszy w Koninie (55,3%) i Kaliszu (55,6%). Biorąc pod uwagę odsetek populacji w wieku poprodukcyjnym najstarszymi byli mieszkańcy Konina (30,1%), a najmniejszy odsetek ludności w tym wieku odnotowano w powiecie poznańskim (17,4%). Nieco większe zróżnicowanie obserwowane jest na poziomie gmin. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił od 14,6% w gminie Chodów w powiecie kolskim i Koninie do 27,0% w Dopiewie w poznańskim. Pod względem odsetka potencjalnych zasobów pracy różnica sięgała ponad 8 p.proc. (od 54,1% w gminie miejskiej Koło do 62,2% w gminach Malanów w powiecie tureckim oraz Szydłowo w piłskim). Natomiast w przypadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym rozpiętość wyniosła 19,0 p.proc. (od 11,5% w gminie Kleszczewo w poznańskim do 30,5% w gminie miejskiej Koło).

Efektom zmian w strukturze ekonomicznych grup wieku jest obserwowany wzrost współczynnika obciążenia demograficznego. W 2024 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 70,5 osoby w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym), tj. o 0,4 więcej niż w 2023 r. (w kraju 71,7 wobec 71,2). Szybsze tempo wzrostu dotyczyło przede wszystkim wieku poprodukcyjnego, ponieważ cząstkowy współczynnik obciążenia liczony tylko dla tej grupy wieku zwiększył się o 0,8 do 37,9 osoby, podczas gdy wskaźnik obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym spadł o 0,4 do 32,6.

Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age
 As of 31 December

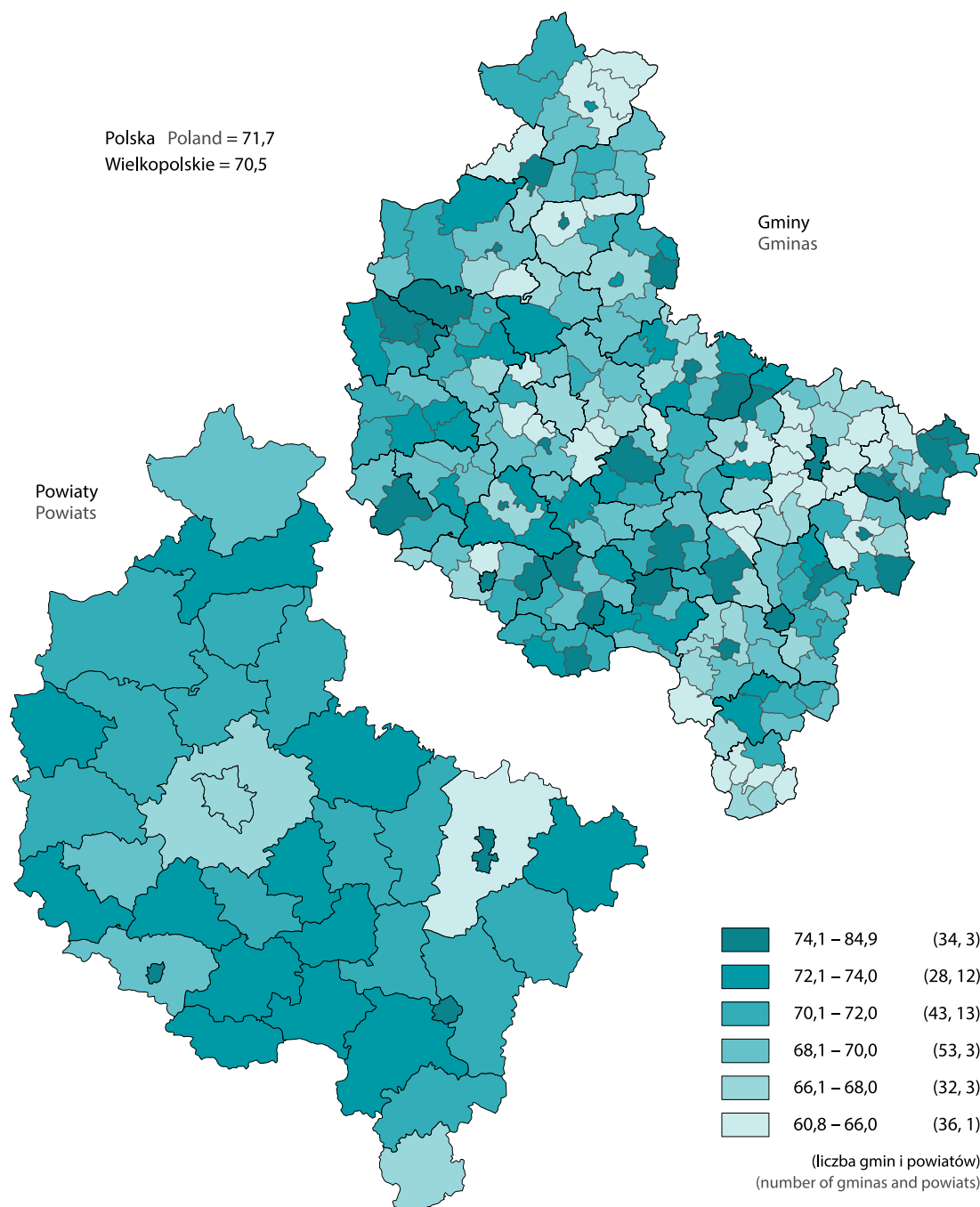
W relacji liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym obserwuje się zróżnicowanie rozpatrywane według płci. Dla kobiet współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 85,2, podczas gdy dla mężczyzn ukształtował się on na wyraźnie niższym poziomie (57,2). Tempo wzrostu miernika było nieco szybsze wśród mężczyzn niż w grupie kobiet (odpowiednio o 0,4 i o 0,3). Mniejsze różnice niż w przypadku płci odnotowano pod względem miejsca zamieszkania. W 2024 r. w miastach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 73,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym, natomiast na wsi – 67,5. W porównaniu z 2023 r. wskaźnik zwiększył się bardziej na terenach miejskich (o 0,6 wobec o 0,2 na wsi).

Współczynnik obciążenia demograficznego najmniejszą wartość przyjął w powiecie konińskim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało ponad 65 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niski poziom miernika odnotowano również w Poznaniu (66,4) oraz w powiatach: poznańskim (67,0), kępińskim (67,9), leszczyńskim (68,9) i złotowskim (69,0). Najwyższe wartości współczynnik osiągnął natomiast w miastach: Koninie (80,9), Kaliszu (79,7) i Lesznie (76,8).

W miastach na prawach powiatu na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało prawie 70 osób w wieku nieprodukcyjnym, przy czym były to przede wszystkim osoby w wieku poprodukcyjnym (ponad 43,3 na 100 osób w wieku produkcyjnym). Nie licząc miast na prawach powiatu obciążenie głównie osobami starszymi przeważało w 27 powiatach (o 2 więcej niż w 2023 r.), w tym w największym stopniu w kolskim, pilskim i chodzieskim. Tylko w 4 powiatach cząstkowe współczynniki dla wieku poprodukcyjnego były niższe od liczonych dla wieku przedprodukcyjnego, co nadal oznacza liczebną przewagę osób, które dopiero będą wchodzić na rynek pracy, nad tymi, którzy rynek ten już opuścili. W najkorzystniejszej sytuacji były powiaty poznański i leszczyński, w których obciążenie osobami młodymi wyniosło odpowiednio 38,0 i 37,9, podczas gdy osobami w wieku poprodukcyjnym – 29,0 i 31,0.

**Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 5. Non-working age population per 100 persons of working age in 2024
As of 31 December

Wskaźnik potencjalnego wsparcia

Liczba osób w wieku 15–64 lata przypadająca na 100 osób w wieku 65 lat i więcej.

Innym miernikiem obciążenia ekonomicznego jest wskaźnik potencjalnego wsparcia, który w 2024 r. wyniósł 339 (o 10 mniej niż przed rokiem). Jego wartość oznacza, że hipotetycznie na 100 osób będących już poza rynkiem pracy przypadało 339 osób pozostających na nim. W kraju wskaźnik był na niższym poziomie (314, tj. o 9 mniej niż w 2023 r.). Wielkopolskie plasowało się na 3. miejscu w kraju za województwami małopolskim (349) i pomorskim (342), a najniższy wskaźnik potencjalnego wsparcia odnotowano w świętokrzyskim (274) i łódzkim (276).

Uwzględniając podział terytorialny można zaobserwować, że najmniej korzystna sytuacja w zakresie potencjalnego wsparcia występowała w 3 z 4 miast na prawach powiatu. Najniższy wskaźnik notowano w Koninie, gdzie wyniósł 233 (o 8 mniej niż przed rokiem), Kaliszu – 247 (o 7 mniej) oraz Lesznie – 272 (o 9 mniej). Wskaźnik potencjalnego wsparcia najwyższe wartości osiągnął w powiecie poznańskim – 447 (o 9 mniej niż w 2023 r.), leszczyńskim – 423 (o 12 mniej) oraz grodziskim – 397 i konińskim – 387 (w obu przypadkach o 14 mniej).

1.6. Trwanie życia

1.6. Life expectancy

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Od 1995 do 2024 r. trwanie życia w województwie wielkopolskim wydłużyło się o 7,5 roku w przypadku mężczyzn oraz o 5,8 roku wśród kobiet. Wydłużanie trwania życia przez wiele lat wynikało głównie ze zmniejszenia umieralności niemowląt. W ostatnich latach coraz większego znaczenia nabierał również spadek częstości zgonów wśród osób starszych.

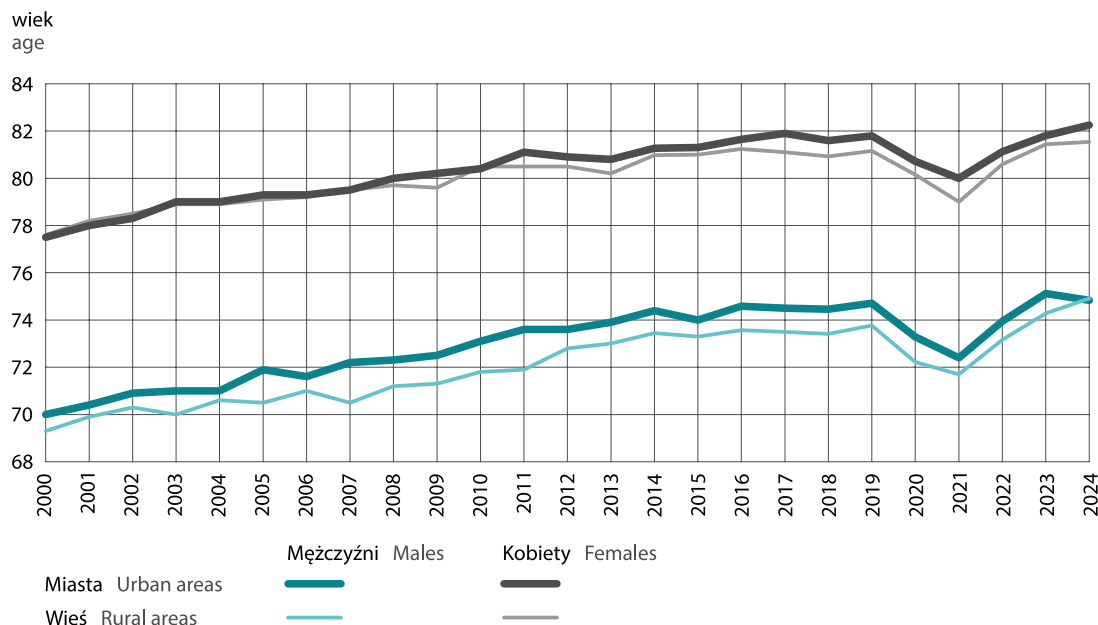
Trwanie życia w 2024 r. wyniosło 74,9 roku dla mężczyzn oraz 82,0 lata w przypadku kobiet. Umieralność zmniejszyła się dla obu płci, przez co wartości oczekiwanej długości trwania życia wzrosły w ciągu roku o 0,2 roku dla mężczyzn i o 0,3 roku w przypadku kobiet. Rok 2024 przyniósł kolejny wzrost trwania życia, a jego wartość jest najwyższą odnotowaną w historii pomiarów zjawiska.

Krótsze trwanie życia mężczyzn jest efektem zjawiska nadumieralności mężczyzn, które obserwowane jest we wszystkich grupach wieku, choć różnica ta zmniejsza się wraz z wiekiem. W 2024 r. przeciętne dalsze trwanie życia 15-latków wynosiło dla chłopca 60,3 roku, natomiast dla dziewczynki 67,3. W porównaniu z 1995 r. jest to o 6,7 roku więcej w przypadku chłopców i o 4,9 roku więcej w przypadku dziewcząt. Z kolei średnie dalsze trwanie życia 45-latków wynosiło 32,1 roku dla mężczyzn i 38,0 lat dla kobiet, co w relacji do 1995 r. oznacza wydłużenie przeciętnego trwania życia odpowiednio o 5,6 oraz 4,6 roku.

Kobiety mieszkające w miastach żyją nieco dłużej niż zamieszkałe na wsi – w 2024 r. ich przeciętne trwanie życia wynosiło 82,3 roku, a na wsi 81,5 roku. Przeciętne trwanie życia mężczyzn jest bardziej wyrównane na obu obszarach (74,8 roku w miastach oraz 74,9 roku na wsi).

Długość trwania życia wykazuje zróżnicowanie również w przekroju regionalnym. W 2024 r. podregionem o najdłuższym przeciętnym trwaniu życia był Poznań, zarówno w przypadku mężczyzn (76,1 roku), jak i kobiet (82,8 roku). Z kolei najkrótsze trwanie życia notowano w podregionie konińskim dla mężczyzn (74,2 roku) i leszczyńskim dla kobiet (81,4 roku). Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem wśród podregionów była większa dla mężczyzn i wyniosła 1,8 roku wobec 1,5 w przypadku kobiet.

Wykres 5. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat
 Chart 5. Life expectancy at 0 age

1.7. Starzenie się ludności

1.7. Population ageing

Starzenie się ludności jest procesem złożonym, na który wpływ ma szereg czynników m.in. zamożność społeczeństwa, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia czy polityka społeczna państwa. Zjawisko starzenia się należy rozpatrywać nie tylko w wymiarze demograficznym, ale ma ono także silny wpływ na procesy ekonomiczne oraz społeczne. W ciągu ostatnich dekad zwiększyła się intensywność tego zjawiska, co znalazło potwierdzenie m.in. we wzroście mediany wieku, współczynnika starości demograficznej, a także indeksu starości.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

O postępach procesu starzenia informuje systematyczny wzrost mediany wieku. W ciągu roku w województwie wielkopolskim wiek środkowy przesunął się z 41,6 w 2023 r. do 42,1 roku w 2024 r. (w kraju z 42,8 do 43,3). Młodszy niż w wielkopolskim byli tylko mieszkańcy województwa małopolskiego, gdzie wiek środkowy przyjął wartość 41,6 roku oraz pomorskiego – 41,7 roku. Natomiast najstarszą populacją charakteryzowało się świętokrzyskie, gdzie mediana wieku wyniosła 45,4 roku.

Tablica 6. Ludność według biologicznych grup wieku i mediana wieku w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia

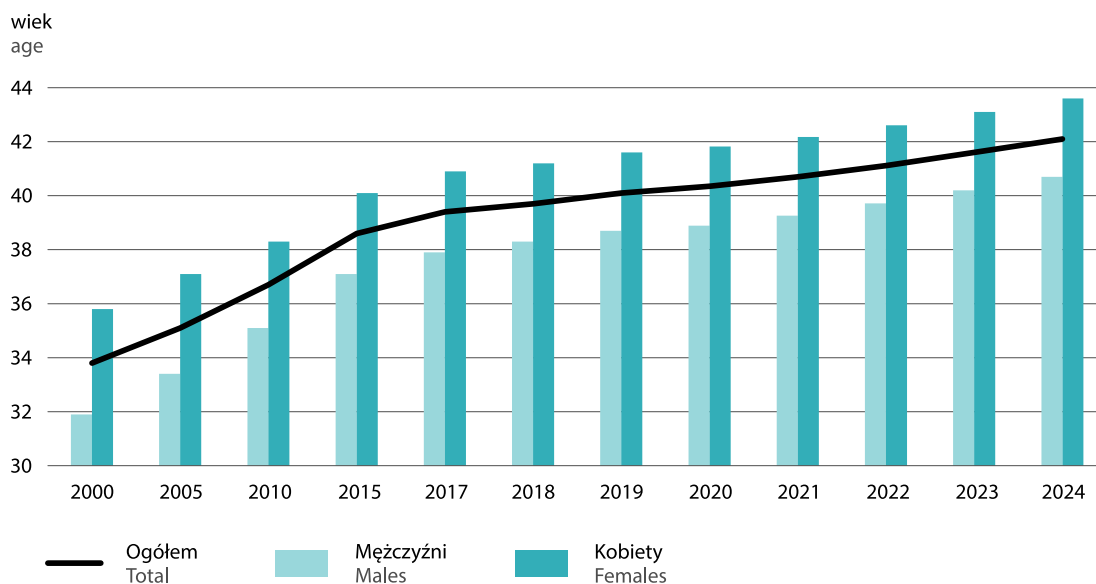
Table 6. Population by biological age groups and median age in 2024
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females		
Ludność ogółem Total population	3479986	1690043	1789943	1840426	1639560
0–14 lat years	543604	279338	264266	254875	288729
15–64	2267951	1137696	1130255	1179475	1088476
65 lat i więcej years and more	668431	273009	395422	406076	262355
w tym 85 lat i więcej in which 85 years and more	64649	18261	46388	41462	23187
Mediana wieku Median age	42,1	40,7	43,6	43,7	40,4

Kobiety są starsze od mężczyzn średnio o 2,9 roku. Mediana wieku kobiet wzrosła w ciągu roku z 43,1 do 43,6, podczas gdy wiek środkowy mężczyzn przesunął się z 40,2 do 40,7. Wyższa mediana wieku charakteryzuje również ludność miejską; w 2024 r. wskaźnik wyniósł tam 43,7 roku wobec 40,4 na wsi (w 2023 r. 43,2 wobec 39,9).

Wykres 6. Mediana wieku ludności według płci
Stan w dniu 31 grudnia

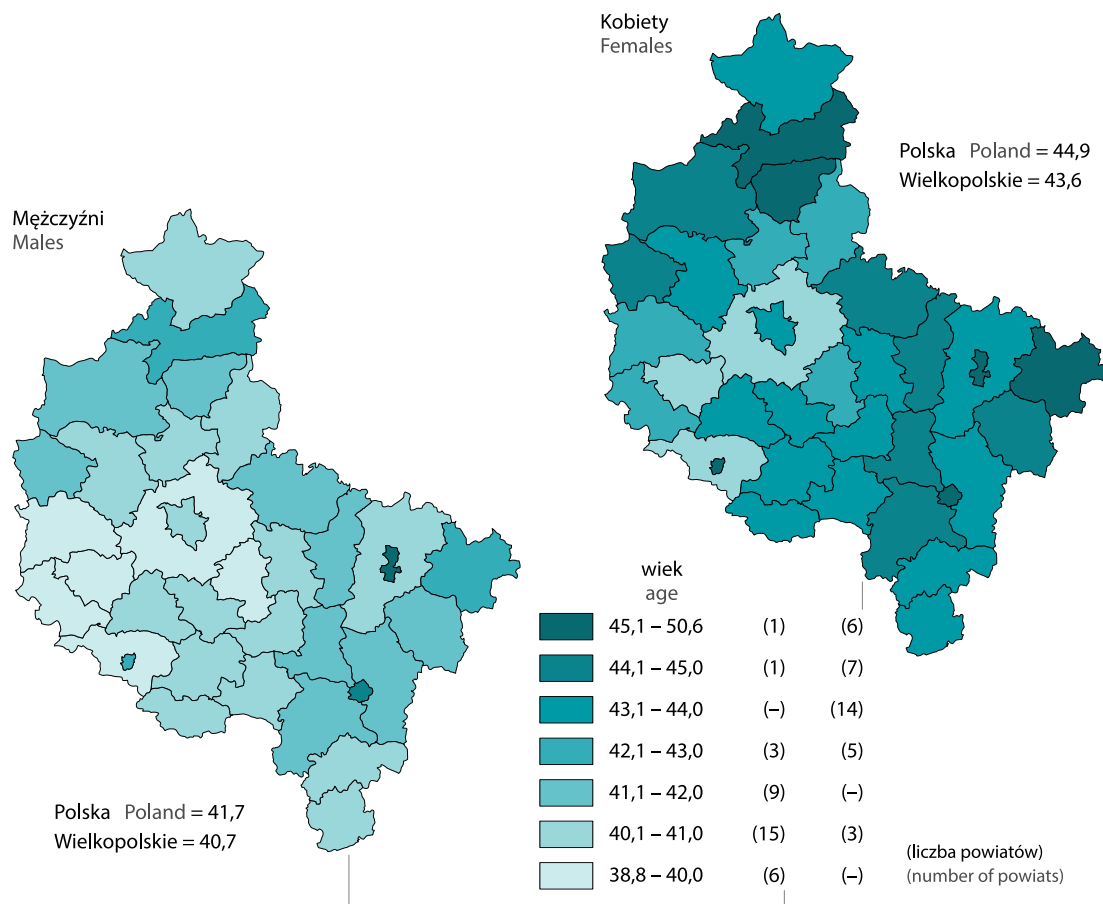
Chart 6. Median age of population by sex
 As of 31 December

Najwyższą wartość mediany w 2024 r. odnotowano wśród mieszkańców Konina (47,9 wobec 47,3 przed rokiem), Kalisza (46,8 wobec 46,3) i Leszna (45,1 wobec 44,5). Najniższy wiek środkowy zaobserwowano natomiast w powiatach: leszczyńskim (39,7 wobec 39,3 roku), grodziskim (39,9 wobec 39,4) i poznańskim (40,2 wobec 39,7).

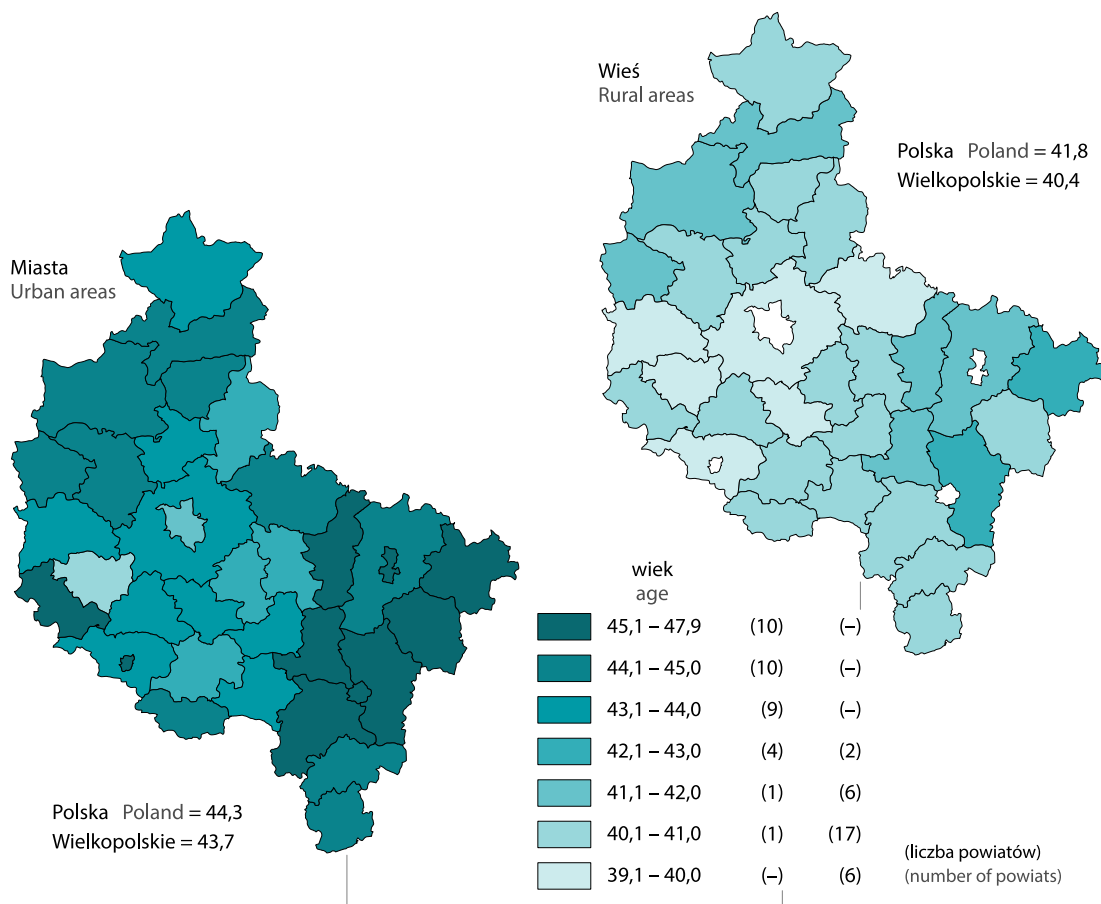
**Mapa 6. Mediana wieku ludności według płci w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 6. Median age of population by sex in 2024
As of 31 December

**Mapa 7. Mediana wieku ludności według miejsca zamieszkania w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 7. Median age of population by place of residence in 2024
As of 31 December

Współczynnik starości demograficznej

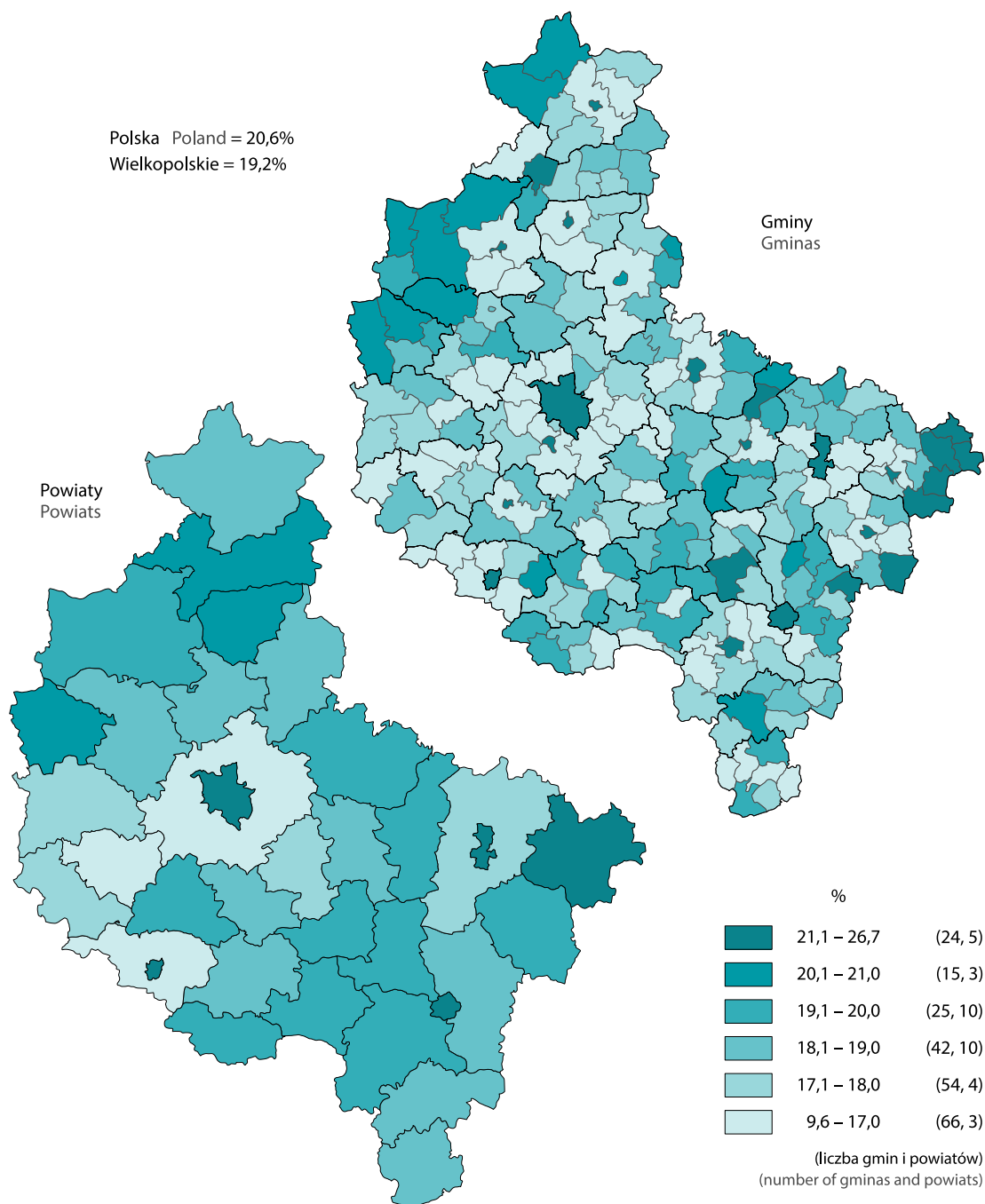
Relacja liczby osób w starszym wieku (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.

W województwie wielkopolskim populacja osób w wieku 65 lat i więcej zwiększyła się w ciągu roku o 2,5% i w 2024 r. objęła 668,4 tys. (wśród mężczyzn wzrost wyniósł 2,7%, a w grupie kobiet – 2,3%). W zbiorowości osób starszych obserwuje się przewagę liczebną kobiet – ich udział wyniósł 59,2%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w 2023 r. Licznieszka grupa ludności w wieku 65 lat i więcej mieszkała w miastach (60,8% wobec 39,2% na wsi).

Symptodem wskazującym na starzenie się społeczeństwa jest wzrost współczynnika starości demograficznej. W 2024 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności wyniósł 19,2%, tj. o 0,5 p.proc. więcej niż przed rokiem. Niższy poziom współczynnika obserwowano jedynie w małopolskim (18,8%) i pomorskim (19,0%). Najwyższą jego wartość zanotowano natomiast w świętokrzyskim (23,2%) i łódzkim (22,9%). Wyżej niż przeciętnie w województwie wielkopolskim współczynnik kształtował się w grupie kobiet oraz wśród mieszkańców miast (w obu przypadkach 22,1%, tj. wyżej o 0,6 p.proc. niż w 2023 r.). W zbiorowości mężczyzn współczynnik ten wyniósł 16,2% (o 0,5 p.proc. więcej niż rok wcześniej), a wśród mieszkańców wsi – 16,0% (o 0,5 p.proc. więcej).

**Mapa 8. Współczynnik starości demograficznej w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 8. The rate of demographic ageing in 2024
As of 31 December

Najniższe wartości współczynnik starości demograficznej przyjął w powiatach: poznańskim, w którym ukształtował się na poziomie 14,8% (o 0,3 p.proc. wyżej niż w 2023 r.), leszczyńskim – 15,6% (o 0,4 p.proc. wyżej), grodziskim – 16,6% (o 0,6 p.proc. wyżej) oraz konińskim – 17,3% (o 0,6 p.proc. wyżej). Najwyższe wartości tego miernika odnotowano natomiast w miastach na prawach powiatu: Koninie – 26,5% (wzrost w ciągu roku o 0,7 p.proc.), Kaliszu – 25,2% (wzrost o 0,6 p.proc.), Lesznie – 23,2% (wzrost o 0,6 p.proc.) i Poznaniu – 21,6% (wzrost o 0,3 p.proc.).

Wskaźnik/indeks starości

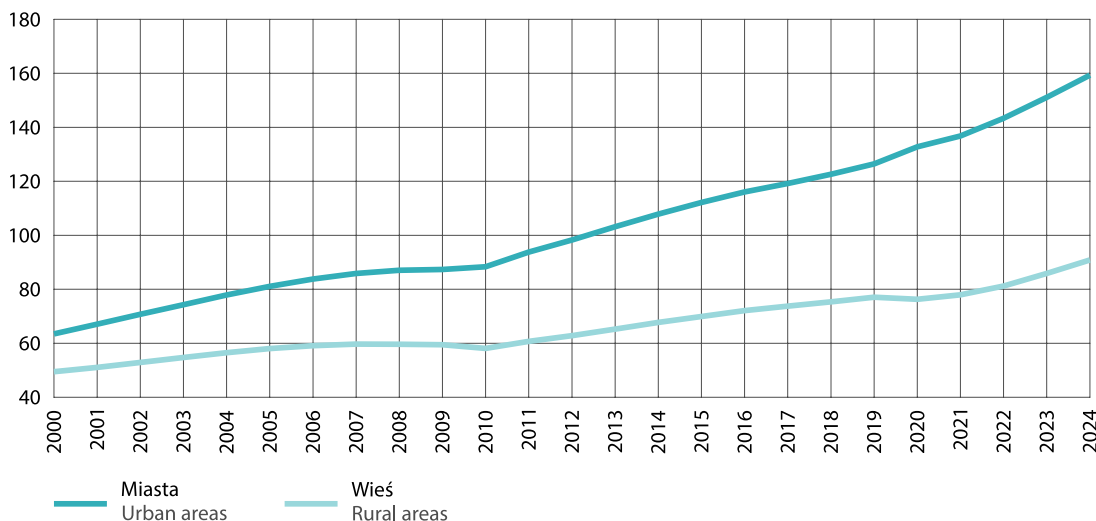
Relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Jednym ze wskaźników pozwalających na ocenę skali starzenia się społeczeństwa jest indeks starości. W 2024 r. miernik ten wyniósł 123 (o 6 więcej niż przed rokiem), przy przeciętnej w kraju wynoszącej 141 (o 8 więcej). Oznacza to, że województwie wielkopolskim przeciętnie na 100 potencjalnych wnuczków przypadało 123 dziadków. Niższy indeks niż w wielkopolskim odnotowano w województwach pomorskim i małopolskim (po 120), natomiast najwyższą wartość miernik osiągnął w świętokrzyskim (176) i łódzkim (167).

Wykres 7. Indeks starości Stan w dniu 31 grudnia

Chart 7. The old age index
As of 31 December

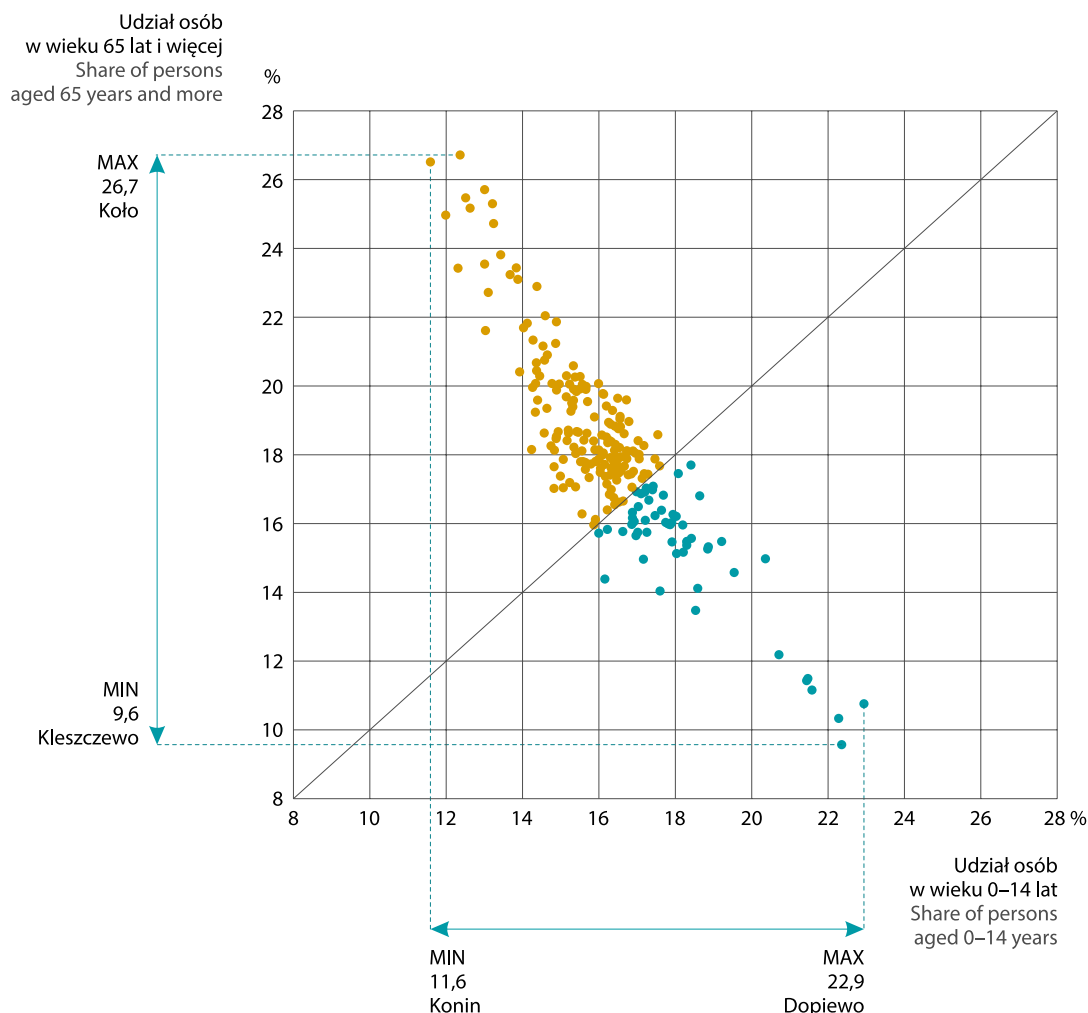
osób
persons

Biorąc pod uwagę niższy poziom podziału terytorialnego województwa można zaobserwować, że najmniej korzystnym indeksem starości charakteryzowały się miasta na prawach powiatu. Wskaźnik przyjmował najwyższe wartości w Koninie, gdzie wyniósł 229 (o 17 więcej niż w 2023 r.), w Kaliszu – 199 (wzrost o 11), w Lesznie – 170 (wzrost o 10) i w Poznaniu – 166 (wzrost o 4). Najmniej osób starszych przypadających na 100 dzieci odnotowano natomiast w powiatach: poznańskim – 79 (wzrost o 5), leszczyńskim – 84 (wzrost o 4) oraz grodziskim – 93 (wzrost o 5). Tylko w tych 3 powiatach na 35 (wobec 5 w 2023 r.) relacja dziadków i wnuczków była pozytywna (przyjmowała wartości poniżej 100).

Wykres 8. Zróznicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2024 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. The diversity of gminas in terms of the share of number of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2024 As of 31 December

- Udział osób w wieku 65 lat i więcej większy od udziału osób w wieku 0–14 lat (169 gmin)
Share of persons aged 65 years and more is greater than share of persons aged 0–14 years (169 gminas)
- Udział osób w wieku 0–14 lat większy lub równy od udziału osób w wieku 65 lat i więcej (57 gmin)
Share of persons aged 0–14 years is greater than or equal to share of persons aged 65 years and more (57 gminas)

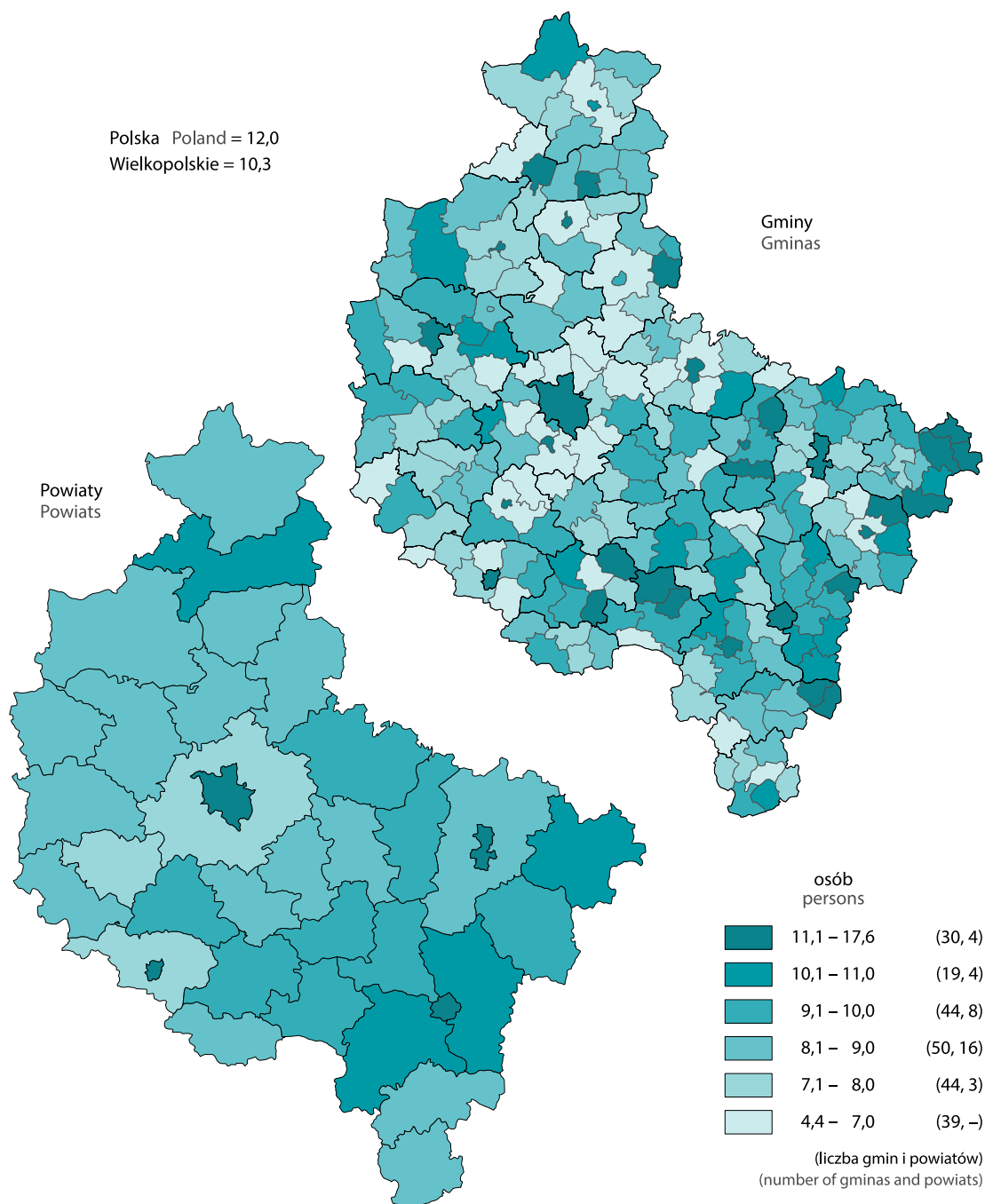
Wskaźnik wsparcia osób najstarszych (wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego)

Liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata.

W 2024 r. wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 10, podobnie jak rok wcześniej, co oznacza, że na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 10 osób w wieku 85 lat i więcej (w kraju 12; bez zmian w relacji do 2023 r.). Wielkopolskie (wraz z warmińsko-mazurskim i lubuskim) znajdowało się w grupie województw o najniższych wartościach tego wskaźnika. Natomiast najwyższy poziom miernika odnotowano w mazowieckim, podlaskim i świętokrzyskim (ponad 13).

**Mapa 9. Wskaźnik wsparcia osób najstarszych w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 9. Elderly support ratio in 2024
As of 31 December

W ujęciu powiatowym wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego najniższy poziom przyjmował w leszczyńskim i poznańskim (po 7), a najwyższy odnotowano w miastach na prawach powiatu: Poznaniu (18), Koninie (14), Kaliszu (13) i Lesznie (12).

Podwójne starzenie się populacji

Udział osób w wieku 85 lat i więcej wśród osób w wieku 65 lat i więcej.

Oznacza zmianę struktury populacji w starszym wieku charakteryzującą się zwiększeniem liczby i proporcji osób w najstarszych grupach wiekowych.

Miernikiem, który również pozwala zobrazować skalę starzenia się społeczeństwa jest udział liczby osób najstarszych (85 lat i więcej) wśród osób w wieku 65 lat i więcej. W województwie wielkopolskim wyniósł on 9,7% w 2024 r., podobnie jak przed rokiem. W 2 województwach obserwowano niższy poziom współczynnika – lubuskim (9,2%) i zachodniopomorskim (9,5%), natomiast najwyższy występował w podlaskim (12,5%), przy średniej wartości w kraju na poziomie 10,8%. Udział osób sędziwych w populacji osób starszych najniższe wartości przyjmował w powiatach: obornickim (7,9%; podobnie jak przed rokiem), leszczyńskim i poznańskim (w obu przypadkach 7,9%; spadek o 0,2 p.proc.) i chodzieskim (8,0%; spadek o 0,5 p.proc.). Z kolei najwyższy poziom tego miernika notowano w Poznaniu (12,6%; wzrost o 0,3 p.proc.) oraz w powiecie kaliskim (10,7%; spadek o 0,2 p.proc.).

1.8. Typologia trójkąta Osanna

1.8. Typology Osanna's triangle

Postępowanie procesu starzenia się ludności można zilustrować przy pomocy wykresu zwanego trójkątem Osanna¹, który pozwala na przedstawianie zjawisk o trójdzielnej strukturze. Do prezentacji wykorzystano podział ludności według ekonomicznych grup wieku.

Województwo wielkopolskie, ze względu na strukturę wiekową ludności według kryterium ekonomicznego, w 2024 r. zaliczało się do typu młodości demograficznej. Wskazuje na to większy niż przeciętnie w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (a w tym wypadku także w wieku produkcyjnym) oraz mniejszy od krajowego odsetek ludności poprodukcyjnej. Podobny warunek spełniały jeszcze 4 województwa (małopolskie, mazowieckie, podkarpackie i pomorskie). W fazie starości znajdowało się 11 województw (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, opolskie, podlaskie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie). Natomiast w fazie stabilizacji demograficznej nie znalazło się żadne z województw. Ponieważ procesy demograficzne w całym kraju zachodzą w podobnym tempie, to klasyfikacja województw w 2024 r. nie różni się znacząco od tej z 2023 r. Jedynie województwo warmińsko-mazurskie przesunęło się ze stadium stabilizacji do starzenia się.

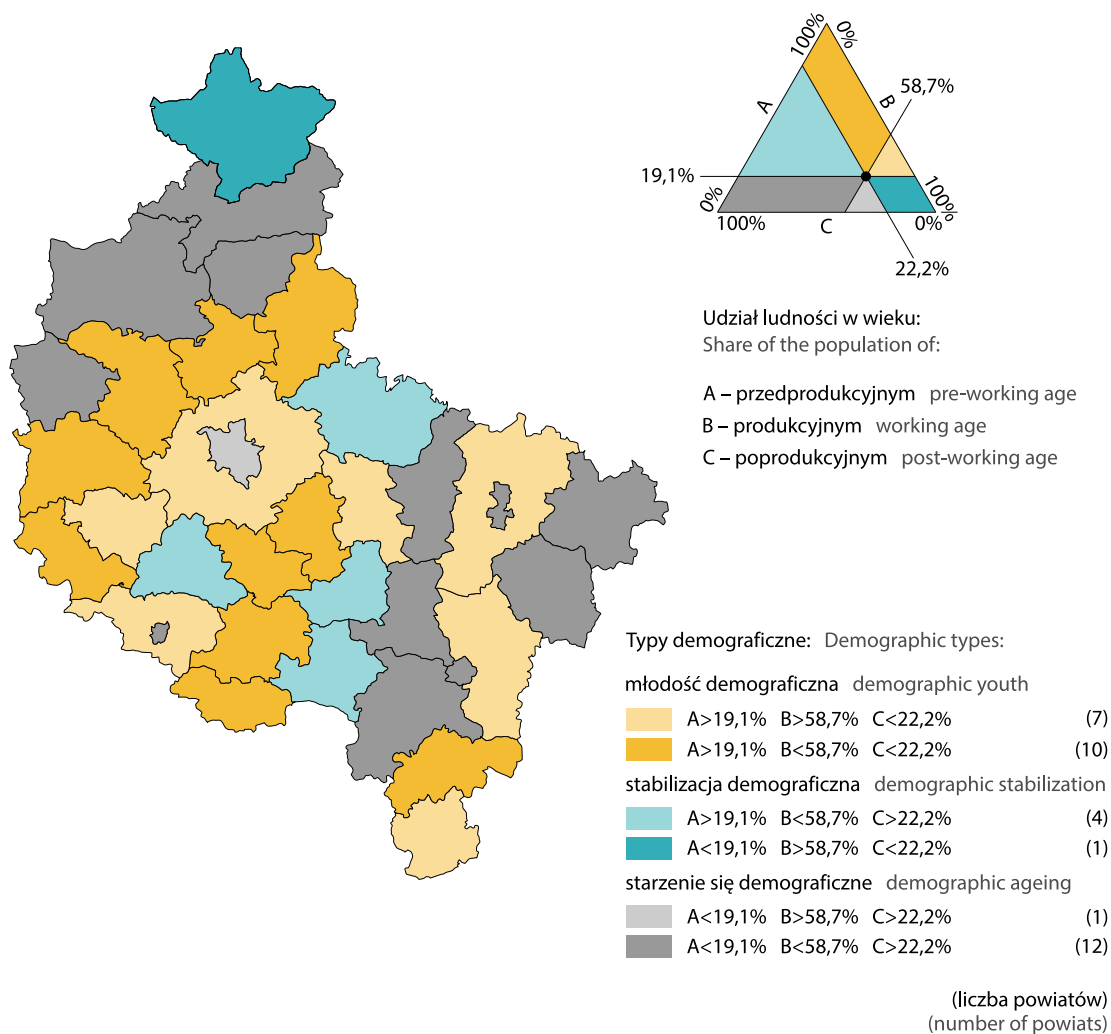
Analizując proces starzenia się mieszkańców województwa wielkopolskiego na niższym poziomie podziału terytorialnego, można stwierdzić, że znaczny obszar województwa cechuje młodość demograficzna. Oznacza to, że zdecydowana większość powiatów i gmin charakteryzowała się wysokim udziałem osób wieku przedprodukcyjnym (19,1%) oraz niskim udziałem osób wieku poprodukcyjnym (22,2%). W 2024 r. blisko 50% powiatów (17, podobnie jak w 2023 r.) oraz ponad 63% gmin (143, podobnie jak w 2023 r.) zaliczało się do młodości demograficznej. W fazie stabilizacji znajdowało się w tym czasie 5 powiatów (w 2023 r. 6) i 35 gmin (w 2023 r. 38). Natomiast starzenie się demograficzne charakteryzowało 13 powiatów (w tym wszystkie miasta na prawach powiatu) oraz 48 gmin. W 2023 r. było to odpowiednio 12 powiatów i 45 gmin.

Klasyfikacja powiatów i gmin w 2024 r. nie różni się znacząco od tej z 2023 r. Jednak im niższy jest poziom agregacji, tym zmiany struktur wiekowych stają się wyraźniejsze. W porównaniu z 2023 r. 34 powiaty pozostały w tym samym typie demograficznym (219 gmin), a tylko jeden powiat (7 gmin) zmienił swój charakter typologiczny. Powiat czarnkowsko-trzcianecki przesunął się ze stabilizacji do stadium starzenia się. Nieco mniej korzystna sytuacja miała miejsce w 6 gminach. Gminy Drawsko i Trzcianka z powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, a także Łobżenica i Ujście z powiatu pilskiego przeszły ze stabilizacyjnych struktur wieku do stadium starzenia się. Gmina Pępowo w powiecie gostyńskim przesunęła się ze stadium młodości do struktur stabilizacyjnych, a gmina Mycielin w powiecie kaliskim ze stadium starzenia się do struktur stabilizacyjnych. Natomiast gmina Golina w powiecie konińskim przeszła ze stabilizacyjnych struktur wieku do stadium młodości.

¹ Patrz uwagi metodologiczne, pkt 14 na str. 78.

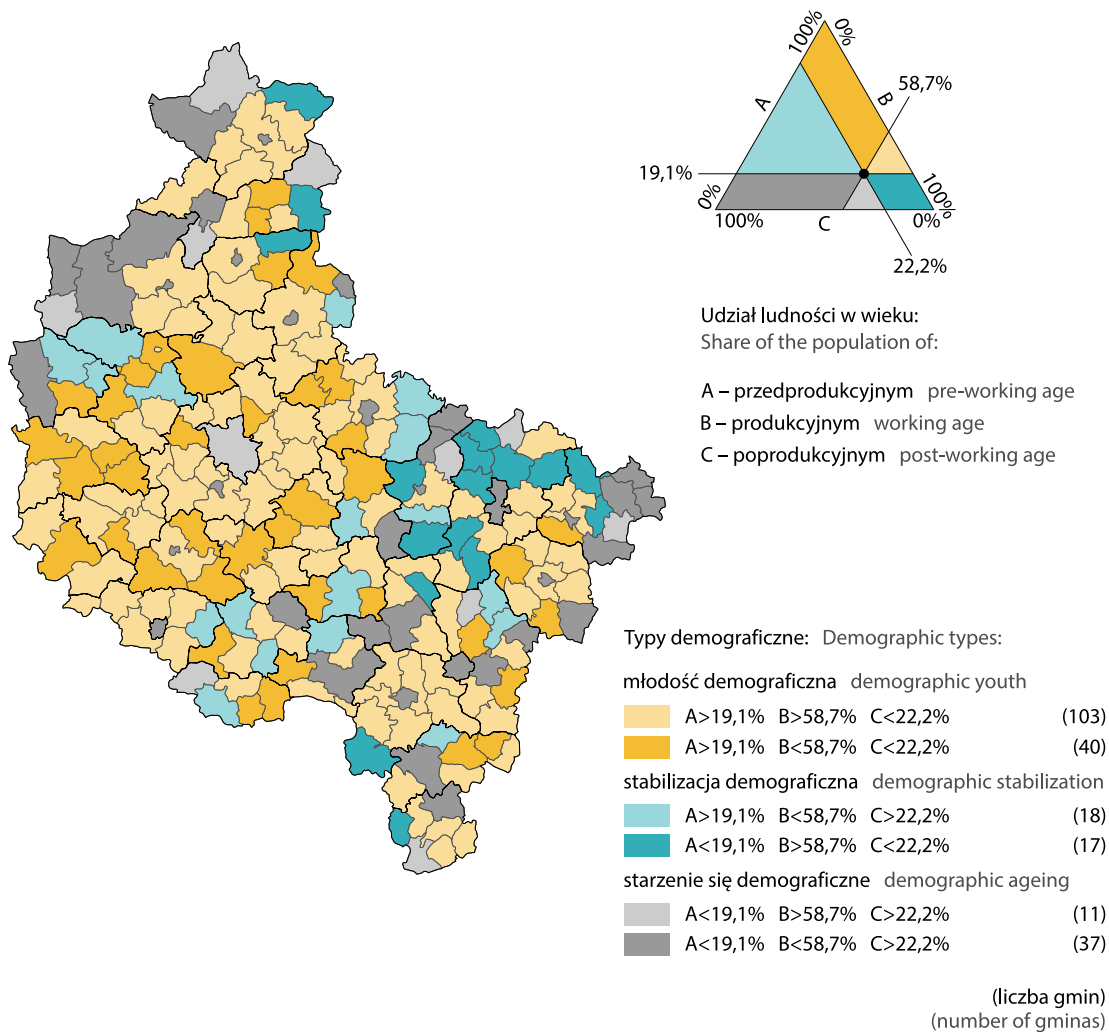
Mapa 10. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.

Map 10. Classification of powiats by economic groups of age in 2024

Mapa 11. Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.

Map 11. Classification of gminas by economic groups of age in 2024

Rozdział 2

Chapter 2

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

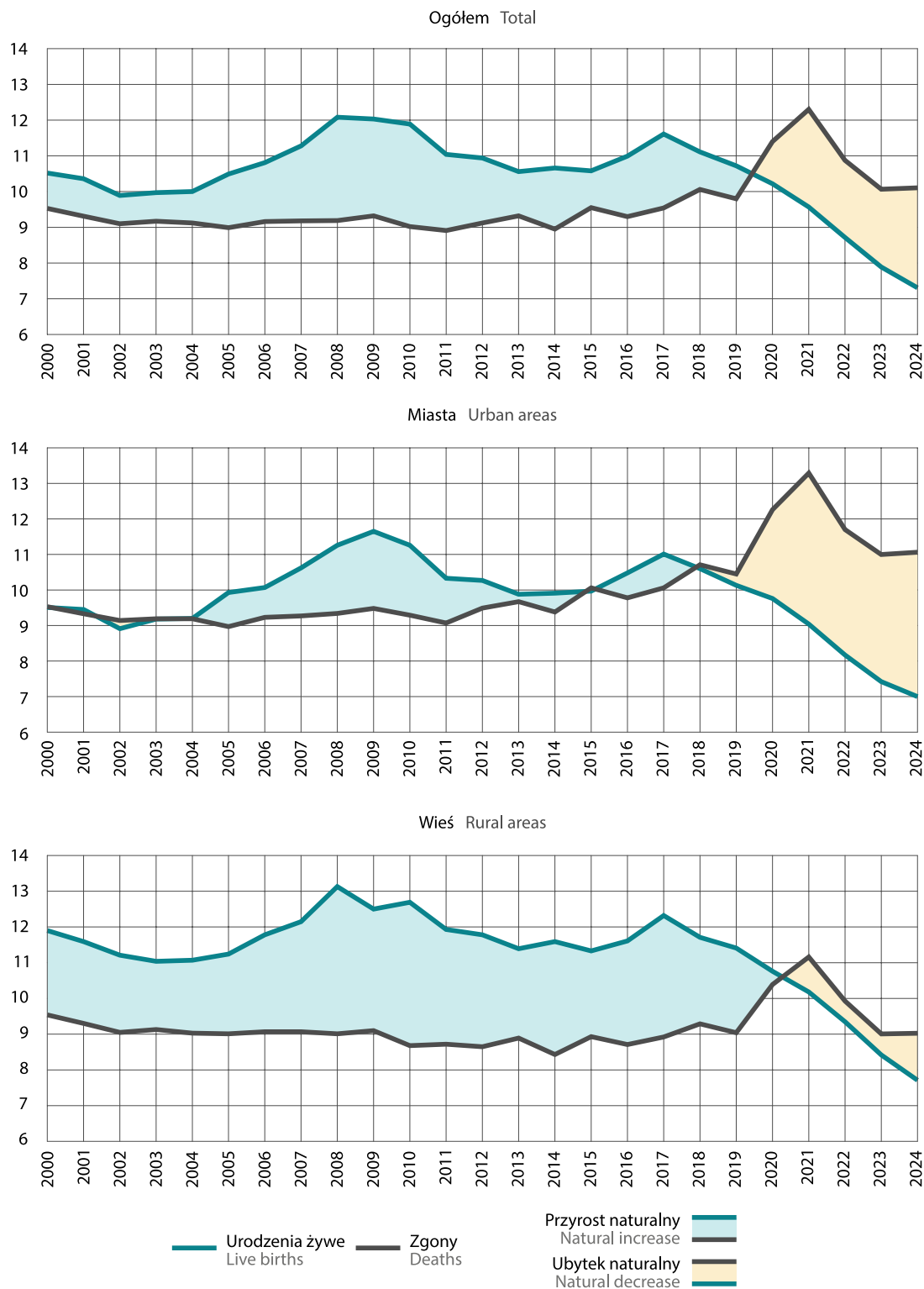
Ruch naturalny ludności kształtowany jest przez jego dynamiczne elementy, tj. zawieranie związków małżeńskich, orzekane przez sądy rozwody i separacje, urodzenia oraz zgony. Wywierają one kluczowy wpływ na stan i strukturę ludności w danej jednostce terytorialnej.

Tablica 7. Podstawowe dane o ruchu naturalnym ludności w 2024 r.
 Table 7. Major data on vital statistics of population in 2024

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Małżeństwa zawarte Marriages contracted	12842	7262	5580
na 1000 ludności per 1000 population	3,69	3,93	3,41
w tym wyznaniowe ^a of which church or religious ^a	5412	2617	2795
na 1000 ludności per 1000 population	1,55	1,42	1,71
Separacje Separations	33	25	8
na 100 tys. ludności per 100 thousand population	0,95	1,35	0,49
Rozwody Divorces	4454	2789	1665
na 1000 ludności per 1000 population	1,28	1,51	1,02
Urodzenia żywe Live births	25453	12825	12628
na 1000 ludności per 1000 population	7,31	6,95	7,71
Zgony Deaths	35212	20431	14781
na 1000 ludności per 1000 population	10,11	11,06	9,03
w tym niemowląt of which infants	82	44	38
na 1000 urodzeń żywych per 1000 live births	3,22	3,43	3,01
Przyrost naturalny Natural increase	-9759	-7606	-2153
na 1000 ludności per 1000 population	-2,80	-4,12	-1,31

^a Ze skutkami cywilnymi.
^a With civil law consequences.

Wykres 9. Ruch naturalny na 1000 ludności
Chart 9. Vital statistics per 1000 population

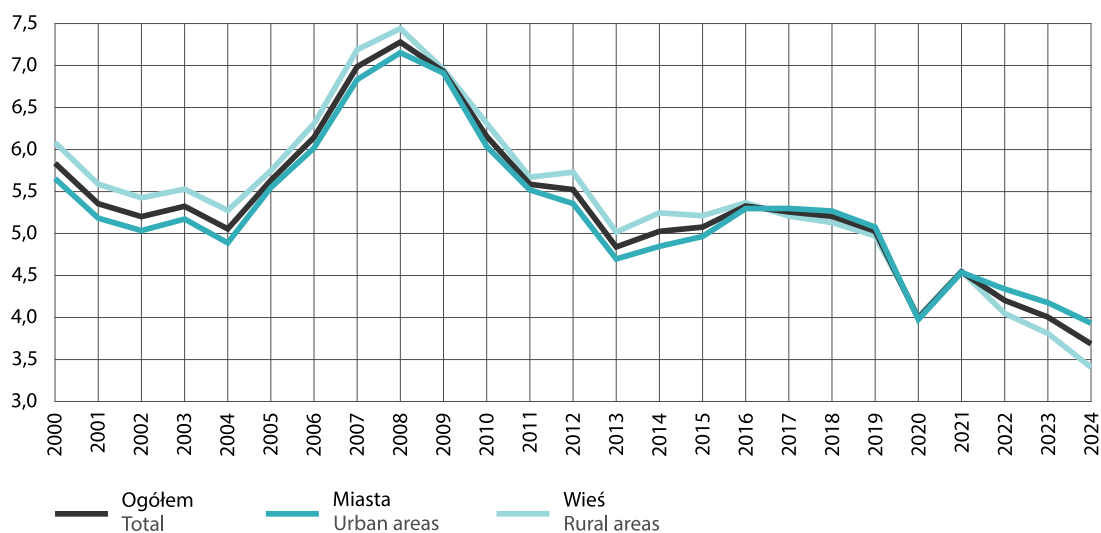
2.1. Małżeństwa

2.1. Marriages

Małżeństwa stanowią jeden z istotnych czynników wpływających na poziom urodzeń. Dzietność kobiet jest determinowana m.in. liczbą zawieranych związków małżeńskich. Należy zauważyć, że wzrost liczby nowo zawartych małżeństw wpływa na zwiększenie liczby urodzeń w kolejnych 2–3 latach. Częstość zawieranych związków wynika ze struktury wieku ludności, ale zależy także od uwarunkowań kulturowych, tradycji i zwyczajów, światopoglądu oraz modelu formowania rodziny.

W województwie wielkopolskim w 2024 r. zarejestrowano 12,8 tys. nowych małżeństw (7,3 tys. w miastach i 5,6 tys. na wsi), tj. o 8,2% mniej niż przed rokiem. W kraju liczba zawieranych małżeństw zmniejszyła się w tym czasie o 7,2%. Spadek ten dotyczył wszystkich województw – największy odnotowano w podkarpackim (o 10,9%), a najmniejszy w zachodniopomorskim (o 3,5%). W przeliczeniu na 1000 ludności w 2024 r. w wielkopolskim zawarto średnio 3,69 małżeństwa (4,01 przed rokiem), co dawało 5. pozycję w kraju. Najwyższą wartością współczynnika małżeństw na 1000 ludności charakteryzowały się województwa małopolskie (3,96 wobec 4,29 w 2023 r.) i pomorskie (3,90 wobec 4,15), natomiast najniższą – świętokrzyskie (3,11 wobec 3,35). W Polsce przeciętna wartość analizowanego współczynnika wyniosła 3,60 (3,87 przed rokiem).

Wykres 10. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 10. Marriages contracted per 1000 population

W 2024 r. małżeństwa zarejestrowane w miastach stanowiły 56,5% ogólnej liczby małżeństw (przed rokiem 55,5%). Częstość ich zawierania była również wyższa na obszarach miejskich niż na wsiach. W przeliczeniu na 1000 ludności w miastach odnotowano 3,93 małżeństwa, podczas gdy na wsi – 3,41 (przed rokiem odpowiednio 4,18 i 3,81). W kraju odsetek małżeństw w miastach był wyższy niż w wielkopolskim i wyniósł 62,1%, natomiast współczynnik zawieranych małżeństw ukształtował się na niższym poziomie (3,77 w miastach wobec 3,37 na wsi).

Największe natężenie zawieranych małżeństw w 2024 r. odnotowano w Poznaniu (4,85 wobec 5,06 w 2023 r.), w powiatach kępińskim (4,00 wobec 4,23), nowotomyskim (3,85 wobec 4,10) i kościańskim (3,79 wobec 3,69), natomiast najmniejsze w krotoszyńskim (3,05 wobec 3,43) oraz kolskim (3,08 wobec 3,85 przed rokiem).

W 2024 r. w 5 powiatach zawarto więcej małżeństw niż rok wcześniej, przy czym największy wzrost zaobserwowano w międzychodzkiem (o 4,2%) oraz kościańskim (o 2,5%) i Kaliszu (o 2,4%). Spadek liczby zawieranych małżeństw odnotowano w 30 powiatach, a największy dotyczył powiatów: gostyńskiego (o 23,4%), kolskiego (o 20,6%) oraz słupeckiego (o 19,8%).

Najliczniejszą grupą wśród nowożeńców są osoby w wieku od 25 do 29 lat. W 2024 r. małżeństwa zawarte przez osoby z tej grupy wieku stanowiły 20,8% ogólnej liczby nowo zawartych związków (22,9% w 2023 r.). Zwiększył się udział małżeństw zawieranych przez mężczyzn w wieku 30–34 lata z kobietami z tej samej grupy wiekowej; takie związki stanowiły 10,1%, (o 1,2 p.proc. więcej niż przed rokiem).

Tablica 8. Nowożeńcy^a według płci, poprzedniego stanu cywilnego i wieku w 2024 r.

Table 8. Grooms^a and brides by sex, previous marital status and age in 2024

Wiek nowożeńców Age of grooms and brides	Mężczyźni Males				Kobiety Females			
	ogółem total	kawaler single	wdowiec widower	rozwie- dziony divorced	ogółem total	panna single	wdowa widow	rozwie- dziona divorced
Ogółem Total	12811	10358	246	2207	12786	10200	307	2279
19 lat i mniej Under 20	12	12	–	–	83	83	–	–
20–24	882	881	–	1	1916	1910	–	6
25–29	4072	4050	–	22	4485	4383	3	99
30–34	3099	2930	1	168	2568	2281	8	279
35–39	1714	1378	3	333	1339	890	15	434
40–44	1052	616	10	426	865	366	36	463
45–49	676	265	17	394	591	165	44	382
50–54	488	129	31	328	416	67	57	292
55–59	262	49	32	181	195	31	35	129
60 lat i więcej and more	554	48	152	354	328	24	109	195

a Dane opracowano osobno dla mężczyzn i kobiet zamieszkałych przed ślubem w Polsce.

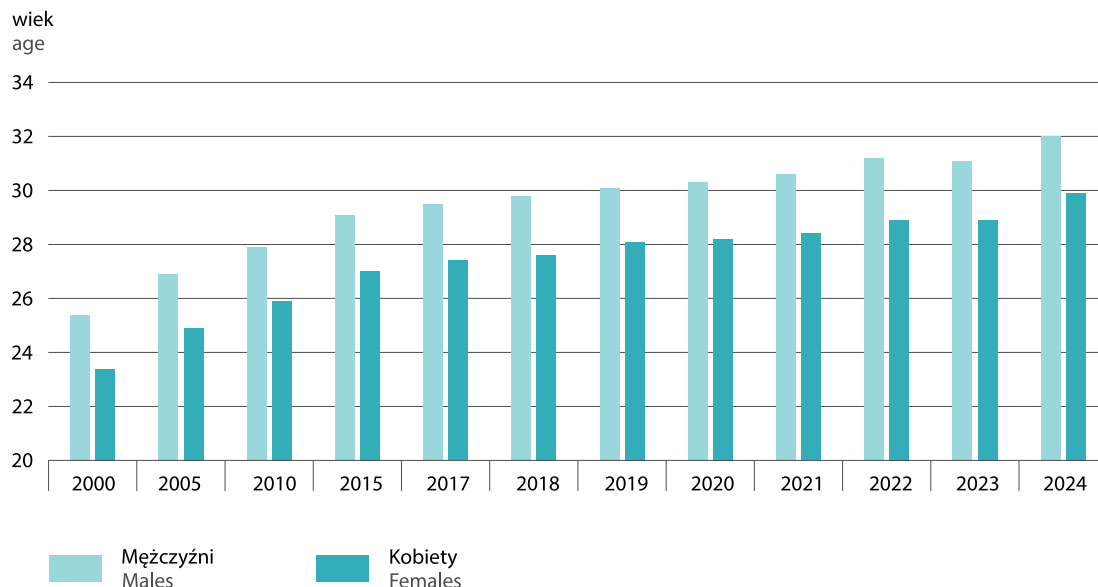
a Data were collected separately for men and women living in Poland before marriage.

Wśród nowo zawartych związków zdecydowaną większość stanowią małżeństwa pierwsze, tj. panien z kawalerami. W 2024 r. takich małżeństw było 9376 (73,0%; spadek o 3,1 p.proc. w stosunku do 2023 r.). W miastach odsetek pierwszych małżeństw był niższy niż na wsi (odpowiednio 71,2% wobec 75,4%). Mediana wieku kawalerów wyniosła 29,8 roku wobec 29,4 w 2023 r., natomiast wiek środkowy panien ukształtował się na poziomie 27,9 roku wobec 27,4 przed rokiem.

W większości zawieranych małżeństw mąż jest starszy od żony; w 2024 r. takie związki stanowiły 65,7% ogółu nowo zawartych małżeństw, co oznacza, że ich udział był mniejszy o 1,4 p.proc. niż w 2023 r. W prawie połowie par małżeńskich (47,7%; przed rokiem 49,7%) mąż był starszy od żony nie więcej niż o 5 lat, przy czym w 24,9% małżeństw różnica ta nie przekraczała 2 lat. W 13,9% nowych związków (wobec 14,0% w 2023 r.) małżonkowie byli w równym wieku. W 20,4% małżeństw (w 2023 r. w 18,9%) żona była starsza od męża, w tym najczęściej różnica wieku wyniosła 1–2 lata (12,0%).

W ciągu roku zaobserwowano przesunięcie się mediany wieku nowożeńców. W przypadku mężczyzn wiek środkowy wzrósł z 31,1 roku w 2023 r. do 32,0 w 2024 r., natomiast wśród kobiet odpowiednio z 28,9 roku do 29,9. W miastach mediana nowożeńców była wyższa od przeciętnej dla województwa i w 2024 r. wyniosła 32,7 roku dla mężczyzn oraz 30,5 dla kobiet (przed rokiem odpowiednio 31,7 i 29,6). Na wsi wiek środkowy nowożeńców w ciągu roku przesunął się z 30,4 do 31,0 w przypadku mężczyzn oraz z 28,0 do 28,9 wśród kobiet.

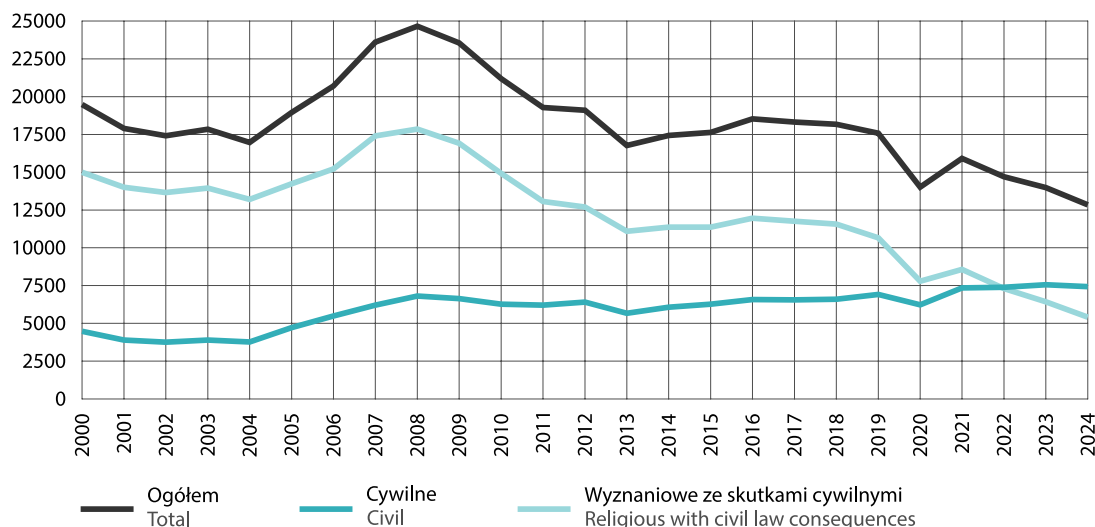
Wykres 11. Mediana wieku nowożeńców
Chart 11. Median age of bridegrooms and brides

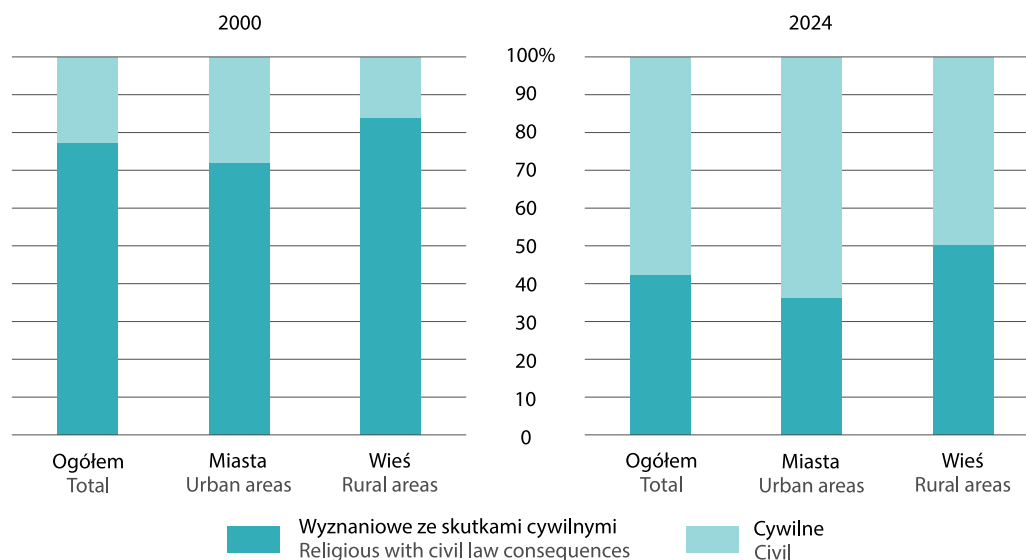
Utrzymuje się obserwowana od lat tendencja spadkowa udziału małżeństw wyznaniowych (tj. zawarte w kościołach i związkach wyznaniowych² oraz jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego). W latach 2000–2010 ich odsetek utrzymywał się na poziomie powyżej 70%, w latach 2011–2019 – powyżej 60%, w 2020 r. i 2021 r. ich udział przekroczył 50%, a od 2022 r. stanowiły już one mniej niż połowę ogółu zawieranych małżeństw. W 2024 r. było to 42,1%, tj. o 3,9 p.proc. mniej niż rok wcześniej. Odsetek zawartych małżeństw wyznaniowych obniżył się niezależnie od miejsca zamieszkania – w miastach wyniósł 36,0% wobec 39,7% przed rokiem, a na wsi 50,1% (53,7% w 2023 r.). Związki wyznaniowe przeważały w 13 powiatach. Największy ich udział zaobserwowano w powiatach: tureckim (63,0% ogółu nowo zawartych małżeństw; w skali roku wzrost o 1,9 p.proc.), kaliskim (59,2%; spadek o 6,0 p.proc.), konińskim (59,1%; spadek o 2,6 p.proc.) i wolsztyńskim (55,4%; spadek o 6,6 p.proc.).

² Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Wykres 12. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe
Chart 12. Civil marriages and religious marriages

Wykres 13. Małżeństwa zawarte w latach 2000 i 2024
Chart 13. Marriages contracted in 2000 and 2024

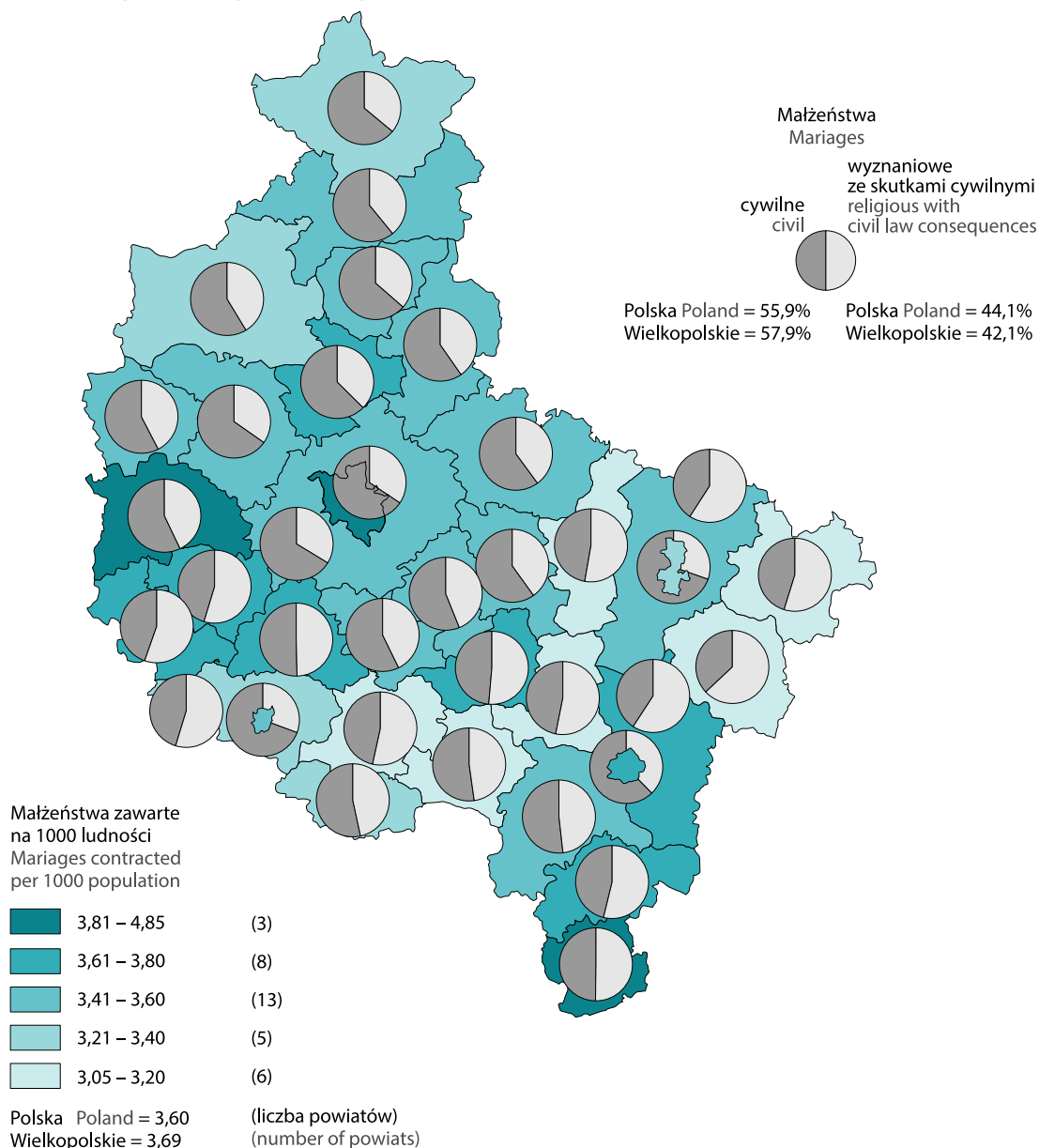

Małżeństwa cywilne stanowiły większość w 22 powiatach, przy czym największy ich odsetek odnotowano w Koninie (69,6%; wzrost o 12,1 p.proc.), Lesznie (69,3%; spadek o 0,7 p.proc.) oraz Poznaniu (66,3%; wzrost o 1,5 p.proc.).

W 11 województwach przeważały związki cywilne, a największy ich udział zaobserwowano w zachodniopomorskim (72,8%), lubuskim (71,9%) oraz dolnośląskim (70,5%). Natomiast najwyższy odsetek małżeństw wyznaniowych wystąpił w podkarpackim (64,3%), podlaskim (58,4%) oraz lubelskim (58,1%).

Mapa 12. Małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) zawarte w 2024 r.

Map 12. Civil marriages and religious marriages in 2024

W całym 2024 r. zostało rozwiązanych 18,7 tys. małżeństw, tj. o 2,6% mniej niż przed rokiem. Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych osób pozostających w związku małżeńskim odnotowano ujemną różnicę między małżeństwami zawartymi i rozwiązanymi (-5,1 tys.; w 2023 r. -4,9 tys.). Częstszą przyczyną rozwiązania małżeństwa była śmierć męża (54,5% ogólnej liczby rozwiązanych małżeństw wobec 52,9% w 2023 r.) niż śmierć żony (odpowiednio 21,6% wobec 20,9%). Przez rozwód rozwiązanych zostało 23,8% małżeństw (26,3% w 2023 r.). W efekcie tych zmian na koniec 2024 r. liczba małżeństw istniejących sięgała 782,2 tys., co stanowiło 9,1% wszystkich małżeństw w kraju.

Na 1000 istniejących małżeństw w 2024 r. 23,9 małżeństwa zostały rozwiązane (w tym 18,2 przez śmierć współmałżonka, a 5,7 przez rozwód). Na wsi wskaźnik ten był niższy niż w miastach i wyniósł 20,0 wobec 27,7. W kraju współczynnik ukształtował się na poziomie 24,8 na 1000 istniejących małżeństw (w miastach 27,9; na wsi 20,4).

2.2. Separacje

2.2. Separations

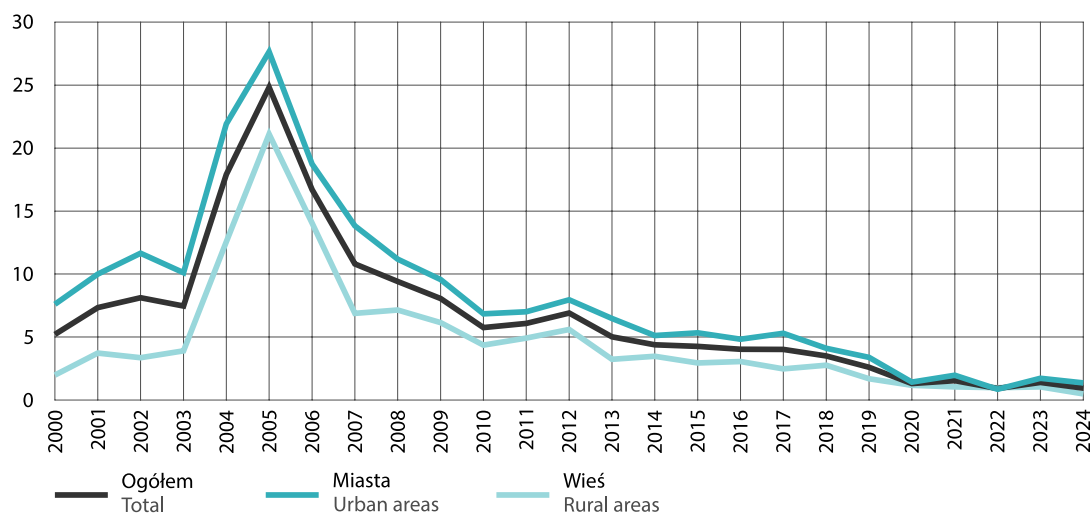
Procedura prawnego orzekania separacji została wprowadzona w Polsce w końcu 1999 r. W województwie wielkopolskim początkowo ich liczba wzrastała bardzo szybko (od 174 w 2000 r. do 835 w 2005 r.). W kolejnych latach (z wyjątkiem lat 2011–2012 oraz 2021 i 2023 r.) sądy orzekały coraz mniej separacji – od 563 w 2006 r. do 49 w 2023 r. W 2024 r. odnotowano ponownie spadek liczby orzeczonych separacji.

Tablica 9. Separacje orzeczone w 2024 r.
Table 9. Separations in 2024

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	33	25	8
na 100 tys. ludności per 100 thousand population	0,95	1,35	0,49
na 1000 zawartych małżeństw per 1000 contracted marriages	2,57	3,44	1,43
Z powództwa męża Petition of husband	4	3	1
Z powództwa żony Petition of wife	19	15	4
Zgodny wniosek stron Joint petition of both parties	10	7	3

W 2024 r. w województwie wielkopolskim sądy orzekły 33 separacje, tj. o 16 mniej niż rok wcześniej. W przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono 0,95 separacji (przed rokiem 1,40). Najwyższą wartość natężenia separacji odnotowano w województwie podlaskim (2,47), przy przeciętnej dla kraju 1,42. Współczynnik separacji na 1000 nowo zawartych małżeństw kształtował się na poziomie 2,57 wobec 3,50 w 2023 r. Największą wartość miernik ten przyjął w podlaskim (7,55), a najniższą w pomorskim (2,07), przy średniej dla kraju wynoszącej 3,94.

Wykres 14. Separacje na 100 tys. ludności
Chart 14. Separations per thousand population

W 2024 r. w województwie wielkopolskim 75,8% orzeczonych separacji dotyczyła małżeństw zamieszkałych w miastach (wobec 65,3% w 2023 r.). W przeliczeniu na 100 tys. ludności wskaźnik separacji w miastach wyniósł 1,35, a na wsi 0,49 (przed rokiem odpowiednio 1,72 i 1,04). Najczęściej separacje orzekano wśród osób, które w momencie wniesienia powództwa o separację miały 40 lat i więcej.

W 2024 r. najwięcej separacji w przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono w Koninie (4,50 wobec 1,48 rok wcześniej) oraz powiatach: kościańskim (3,90 wobec 1,29), tureckim (2,48 wobec 2,46) i kaliskim (2,44 wobec 1,22). W 16 powiatach (przed rokiem w 12) nie orzeczono żadnych separacji.

Co roku odnotowuje się też nieliczne przypadki zniesienia separacji, tj. powrotu do małżeństwa, jednak większość pozostających w prawnej separacji małżeństw wnosi o rozwód. W 2024 r. sądy orzekły zniesienie separacji w stosunku do 23 separowanych małżeństw (wobec 18 w 2023 r.), a w całym kraju – do 226 (wobec 244).

2.3. Rozwody

2.3. Divorces

W 2024 r. w województwie wielkopolskim wskutek rozwodu zostało rozwiązanych 4,5 tys. małżeństw, tj. o 11,6% mniej niż przed rokiem. W kraju liczba rozwodów wzrosła w tym czasie o 1,0%.

Współczynnik orzeczonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 ludności dla województwa wielkopolskiego kształtował się na poziomie niższym niż w 2023 r. (1,28 wobec 1,44). Natomiast dla kraju był on wyższy (1,53 wobec 1,51). Województwami o najwyższym współczynniku natężenia rozwodów w 2024 r. były warmińsko-mazurskie (1,84), zachodniopomorskie (1,79), kujawsko-pomorskie (1,76) oraz śląskie (1,72), natomiast najniższe wartości omawianego miernika zaobserwowano w świętokrzyskim (0,75) i podkarpackim (1,12).

Tablica 10. Rozwody w 2024 r.
Table 10. Divorces in 2024

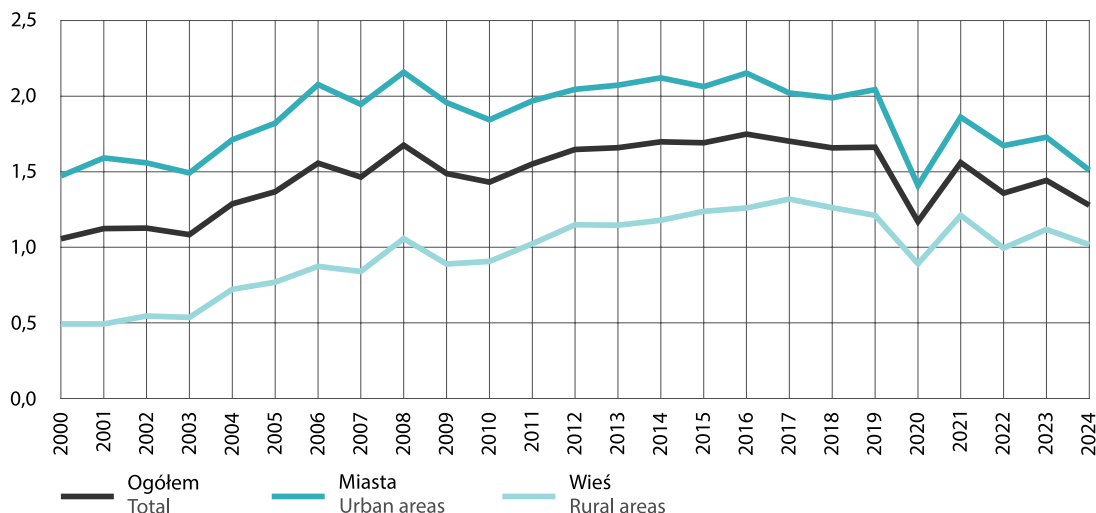
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	4454	2789	1665
na 1000 ludności per 1000 population	1,28	1,51	1,02
na 1000 zawartych małżeństw per 1000 contracted marriages	346,8	384,1	298,4
Z powództwa męża Petition of husband	1484	938	546
Z powództwa żony Petition of wife	2970	1851	1119

Na 1000 małżeństw zawartych w 2024 r. w wielkopolskim przypadało średnio 347 rozwodów wobec 360 w 2023 r., natomiast na 1000 istniejących małżeństw – 5,7 wobec 6,4 rok wcześniej. W kraju najwyższy współczynnik rozwodów przypadających na 1000 nowo zawartych małżeństw zanotowano w województwach: warmińsko-mazurskim (547,2), kujawsko-pomorskim (504,8) oraz śląskim (488,1). Podobnie było w przypadku współczynnika na 1000 istniejących małżeństw – najwyższą wartość przyjął w kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim (po 8,0), a w dalszej kolejności w dolnośląskim (7,6) oraz śląskim (7,5).

Więcej par małżeńskich rozwodzi się w miastach niż na wsi. W 2024 r. rozwody w miastach stanowiły 62,6% ogółu orzeczeń wobec 37,4% na wsi (w 2023 r. było to odpowiednio 63,7% wobec 36,3%). Współczynnik rozwodów na 1000 ludności wyniósł tu 1,51 wobec 1,02 na wsi (przed rokiem 1,73 wobec 1,12), a biorąc pod uwagę ludność w wieku 20 lat i więcej – 1,86 wobec 1,34 (w 2023 r. 2,14 wobec 1,48).

Na 1000 nowo zawartych małżeństw w miastach przypadało w tym czasie średnio 384,1 rozwodów, podczas gdy na wsi – 298,4 (w 2023 r. odpowiednio 413,7 i 293,7), natomiast na 1000 istniejących małżeństw orzeczono 7,1 rozwodów w miastach wobec 4,3 na wsi (w 2023 r. odpowiednio 8,1 wobec 4,7).

Wykres 15. Rozwody na 1000 ludności
Chart 15. Divorces per 1000 population

Natężenie orzeczeń rozwodowych nie jest jednakowe na obszarze całego województwa. W 2024 r. najwięcej rozwodów – w przeliczeniu na 1000 ludności – zarejestrowano w Koninie (2,15 wobec 2,31 przed rokiem) i Lesznie (1,86 wobec 1,69) oraz powiatach wągrowieckim i pilskim (po 1,55 wobec odpowiednio 1,64 i 1,83), natomiast najmniej było ich w powiatach: grodziskim (0,82 wobec 0,97 w 2023 r.), wolsztyńskim (0,87 wobec 1,09), śremskim (0,92 wobec 1,13) i kępińskim (0,95 wobec 1,22).

Pozwy rozwodowe częściej wnoszą kobiety; w 2024 r. z powództwa żony orzeczono 66,7% rozwodów (w 2023 r. 67,1%). Niemal wszystkie rozwody (99,3%) są orzekane bez wcześniejszego wniosku o separację, tj. bezpośrednio po wniesieniu powództwa o rozwód. Najczęstszymi przyczynami rozwodów były: niezgodność charakterów (w 2024 r. 27,6% ogółu orzeczonych rozwodów wobec 34,8% przed rokiem), niedochowanie wierności małżeńskiej (5,7% wobec 7,0% w 2023 r.) oraz nadużywanie alkoholu (3,9% wobec 4,0%). W 85,6% ogółu rozwodów nie orzeczono o winie, w 9,2% winę orzeczono po stronie męża, w 2,6% spraw – po stronie żony oraz po obu stronach. W 2023 r. udziały kształtowały się na poziomie, odpowiednio: 84,0%, 10,3% i po 2,9%. Najczęściej rozwodziły się małżeństwa bezdzietne (41,2% ogólnej liczby rozwodów; 40,0% w 2023 r.) oraz z jednym dzieckiem (30,9%; 31,8% przed rokiem). Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi sąd najczęściej powierzał razem matce i ojcu (67,1% rozwodów małżeństw posiadających małoletnie dziecko na utrzymaniu; w 2023 r. 63,8%), rzadziej – tylko matce (27,5% wobec 30,9% rok wcześniej), w mniejszym stopniu – tylko ojcu (3,0% wobec 2,9%), czy też oddzielnie matce i ojcu (w 0,8% wobec 1,6%).

W 2024 r. najczęściej rozwody orzekano wśród mężczyzn, którzy w momencie wniesienia powództwa mieli 40–49 lat oraz wśród kobiet w wieku 30–39 lat (odpowiednio 38,3% i 37,0%; przed rokiem 37,8% i 38,9%). Najwięcej orzeczono ich wobec małżeństw zawartych w wieku 20–29 lat – 69,6% mężczyzn i 73,1% kobiet (w 2023 r. odpowiednio 69,3% i 73,5%) oraz wśród osób, których małżeństwo trwało 5–9 lat (20,2% wobec 20,3% przed rokiem) i 10–14 lat (18,5% wobec 19,5%).

2.4. Urodzenia żywe

2.4. Live births

W 2024 r. w województwie wielkopolskim zarejestrowano 25,5 tys. urodzeń żywych. W porównaniu z 2023 r. liczba urodzeń obniżyła się o 2,1 tys., tj. o 7,6% (podobnie jak w kraju). W ciągu roku zmniejszył się również współczynnik urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności z 7,89 do 7,31 (w kraju z 7,23 do 6,70). Wielkopolskie biorąc pod uwagę wartość współczynnika natężenia urodzeń zajmuje 4. lokatę w kraju, po województwach: małopolskim (7,75), mazowieckim (7,66) i pomorskim (7,47).

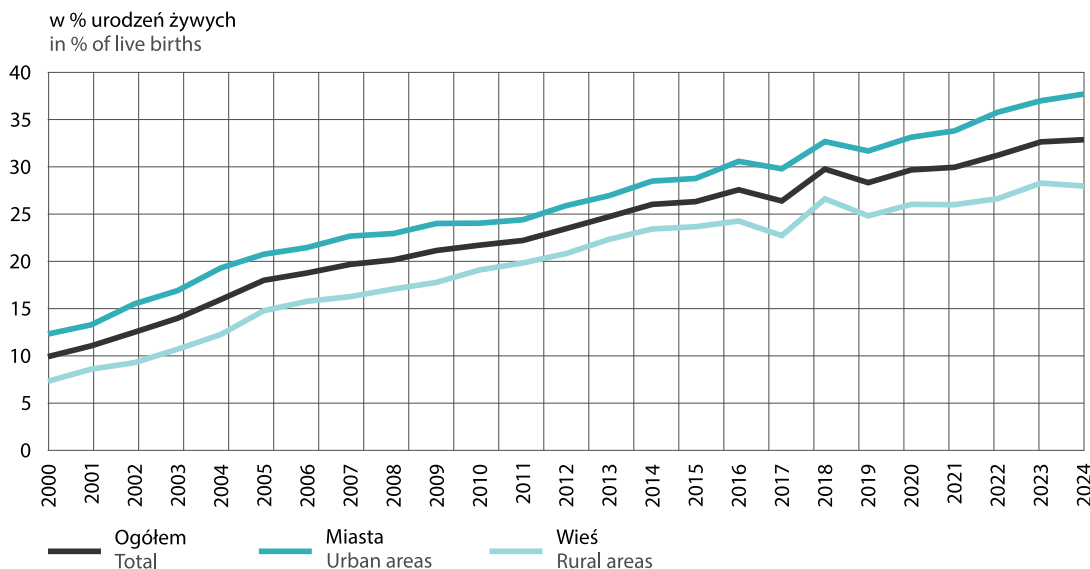
Wśród noworodków nieznacznie przeważali chłopcy (51,7%). W ich przypadku współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności osiągnął wartość 7,77 wobec 6,86 dla dziewczynek (w 2023 r. 8,38 wobec 7,42). Nieznacznie więcej dzieci urodziło się w miastach (50,4%), natomiast współczynnik urodzeń kształtował się tam na poziomie 6,95 (o 0,47 mniej niż przed rokiem) wobec 7,71 na wsi (o 0,71 mniej).

Najwięcej urodzeń na 1000 ludności w 2024 r. odnotowano w powiecie grodziskim, gdzie współczynnik wyniósł 9,01 (wobec 9,69 w 2023 r.) i średzkim (8,68 wobec 8,79), a najmniej było ich w Koninie (4,73 wobec 5,77 przed rokiem) i Kaliszu (5,27 wobec 6,42). W ujęciu gminnym największe natężenie urodzeń żywych obserwowano w gminach: Wijewo w leszczyńskim (11,54; o 3,24 więcej), Kraszewice w ostrzeszowskim (11,35; o 1,67 więcej) oraz Kleszczewo w poznańskim (10,54; o 1,63 mniej). Natomiast najmniejszy współczynnik odnotowano w gminach: Puszczykowo w powiecie poznańskim (3,46; o 1,48 mniej), Okonek w złotowskim (4,46; o 1,98 mniej), Zduny w krotoszyńskim (4,61; o 3,27 mniej) oraz Ujście w pilskim (4,63; o 3,00 mniej).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się wzrost odsetka urodzeń pozamałżeńskich. Ze związków niesformalizowanych rodzi się obecnie niemal co trzecie dziecko, a od 2000 r. udział ten zwiększył się ponad trzykrotnie (z 9,9% do 32,9% w 2024 r.; w kraju z 12,1% do 28,9%). Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamałżeńskich jest wyższy w miastach (37,7% wobec 28,0% na wsi).

Wykres 16. Urodzenia żywe pozamałżeńskie

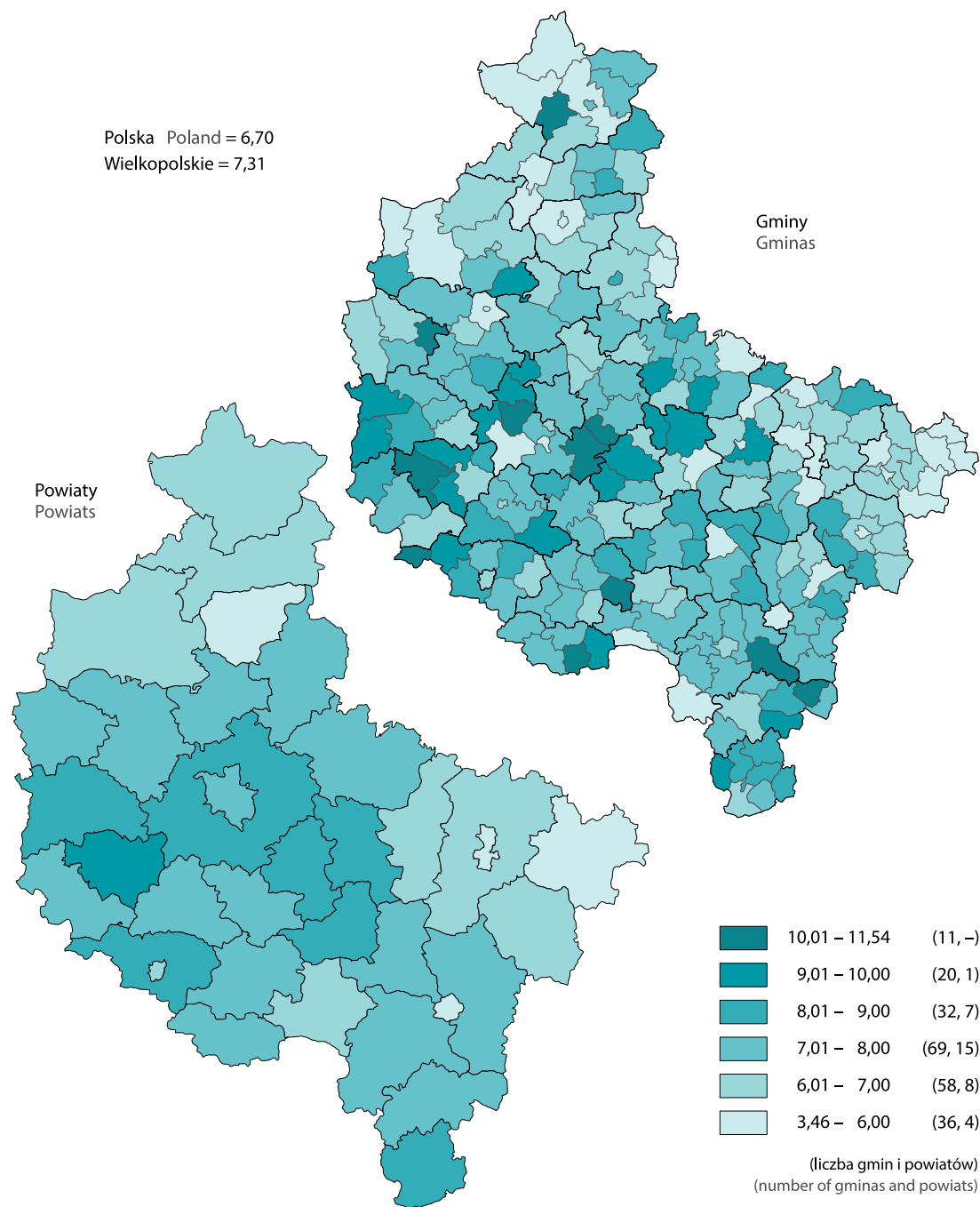
Chart 16. Illegitimate live births

Najwyższy odsetek urodzeń pozamałżeńskich jest notowany w województwach zachodniopomorskim (46,6%) i lubuskim (46,1%), natomiast najniższy w podkarpackim (15,0%) oraz małopolskim (17,2%). W ujęciu powiatowym największy udział dzieci urodzonych ze związków niesformalizowanych obserwuje się w międzychodzkiem (45,8%) i czarnkowsko-trzcianeckim (43,2%), natomiast najmniejszy w kaliskim (22,6%) i tureckim (25,8%).

Mapa 13. Urodzenia żywe na 1000 ludności w 2024 r.

Map 13. Live births per 1000 population in 2024

Jednym z istotnych czynników kształtowania się procesu urodzeń jest liczba kobiet w wieku prokreacyjnym. W ciągu roku populacja kobiet w wieku 15–49 lat zmniejszyła się o 0,7% do 809,4 tys. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania większy spadek obserwowano w miastach (o 1,1%), na wsi liczebność kobiet mogących urodzić dziecko spadła o 0,2% względem 2023 r. Największa aktywność prokreacyjna kobiet przypada między 25. a 34. rokiem życia (66,3% wszystkich urodzeń). W częściowych grupach wieku (25–29 i 30–34 lata) obserwowano spadek liczebności kobiet w porównaniu z 2023 r. odpowiednio o 3,7% i 2,8%.

Tablica 11. Urodzenia żywe w 2024 r. według wieku i poziomu wykształcenia^a matki

Table 11. Live births by age and educational level of mother^a in 2024

Poziom wykształcenia matki Educational level of mother	Ogółem Total	Wiek matki Mother's age						
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45 lat i więcej and more
Ogółem Total	25453	465	2783	8148	8741	4321	942	53
Wyższe Tertiary	11816	–	296	3492	5137	2411	455	25
Policealne Post-secondary	58	–	5	21	15	12	3	2
Średnie Secondary	7010	57	1455	2685	1968	944	206	6
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	2559	107	582	816	594	352	103	5
Gimnazjalne Lower secondary	356	–	138	126	64	28	–	–
Podstawowe Primary	683	184	179	130	102	63	23	2
Niepełne podstawowe Incomplete primary	21	4	4	5	4	3	1	–

a W podziale według wykształcenia matki nie uwzględniono urodzeń o nieustalonym wykształceniu matki.

a Data by education level exclude cases in which education level of mother is unknown.

Średni wiek matek w chwili rodzenia w 2024 r. wyniósł 30,7 roku (wobec 30,5 przed rokiem) i był nieco niższy niż przeciętnie w kraju (31,0). Mediana wieku matek rośnie wraz z poziomem wykształcenia kobiet. W przypadku matek posiadających wyższe wykształcenie mediana wyniosła 31,9 roku (31,7 w 2023 r.), dla kobiet z wykształceniem policealnym – 30,8 roku (wobec 32,0), z wykształceniem średnim – 29,3 roku (wobec 29,4), zasadniczym zawodowym – 28,5 roku (wobec 28,2), gimnazjalnym – 26,5 roku (wobec 25,6), podstawowym – 24,5 roku (wobec 24,0) i niepełnym podstawowym – 26,8 roku (wobec 24,5 w 2023 r.).

Wśród urodzeń przeważają urodzenia pojedyncze. W 2024 r. odnotowano ich 24,8 tys., co stanowiło 97,3% wszystkich urodzeń żywych (97,4% przed rokiem). Z ciąży bliźniaczych urodziło się w tym czasie 690 dzieci (o 1,8% mniej niż w 2023 r.), a z trójczajcych – 6 dzieci (przed rokiem 20).

2.5. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności

2.5. Female fertility rate and reproduction rates

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częściowych współczynników płodności z tego okresu za niezienne,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

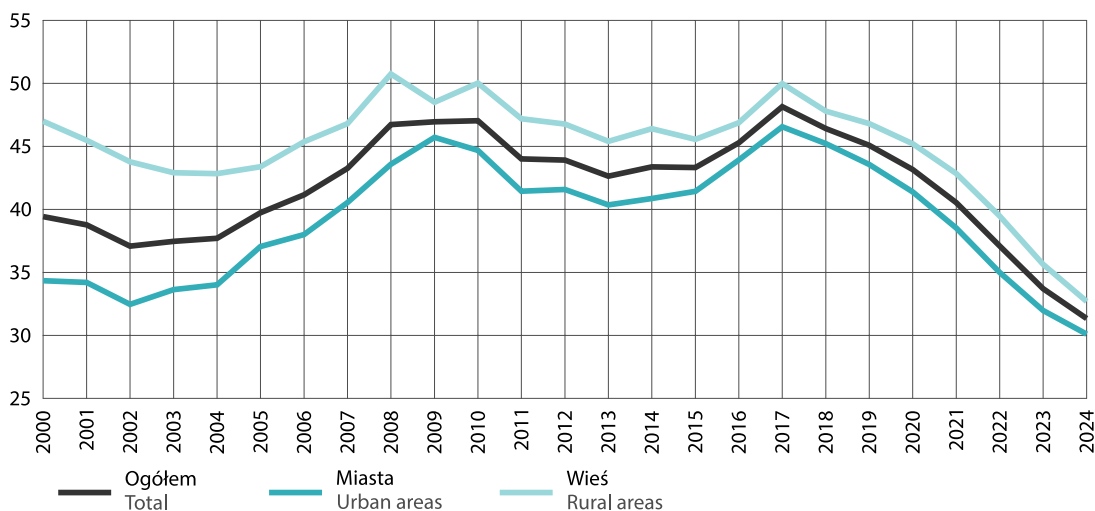
Miarą wykorzystywaną w analizach dotyczących urodzeń jest płodność kobiet, mierzona współczynnikiem płodności, wyrażającym stosunek liczby urodzeń żywych do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym. W 2024 r. współczynnik płodności w województwie wielkopolskim wyniósł 31,34, tj. o 2,37 mniej niż w roku poprzednim. Wyższy wskaźnik obserwuje się na wsi (32,70 wobec 30,10 w miastach).

W 2024 r. najwyższy współczynnik płodności charakteryzował powiaty: grodziski (38,71; o 2,76 mniej niż rok wcześniej), średzki (37,83; o 0,33 mniej) i kępiński (36,08; o 2,98 mniej), natomiast najniższy odnotowano w Koninie (23,03; o 4,73 mniej), Kaliszu (24,64; o 5,05 mniej) oraz powiecie chodzieskim (25,82; o 3,56 mniej).

Tablica 12. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2024 r.**Table 12. Female fertility and reproduction rates of population in 2024**

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:			
15–49 ^{ab} lat years	31,34	30,10	32,70
15–19 ^a	5,06	5,84	4,35
20–24	33,54	34,04	33,06
25–29	83,56	72,58	97,35
30–34	72,97	67,68	79,25
35–39	31,59	31,89	31,27
40–44	6,40	6,81	5,94
45–49 ^b lat years	0,39	0,48	0,28
Współczynniki: Rates:			
Dzietności ogólnej Total fertility	1,170	1,096	1,265
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,565	0,530	0,611
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	0,723	0,628	0,854

ab Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
ab Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

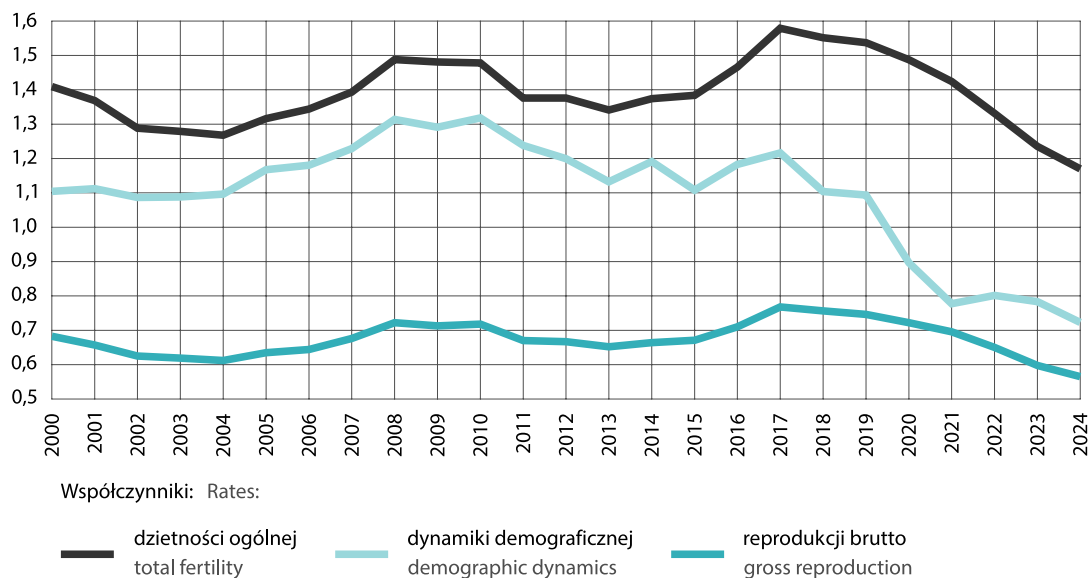
Wykres 17. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat**Chart 17. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years**

W 2024 r. najwięcej dzieci urodziły matki w wieku 25–29 lat oraz 30–34 lata (odpowiednio 32,0% i 34,3% ogółu urodzeń żywych). Płodność, mierzona relacją liczby urodzeń żywych do 1000 kobiet w wieku 25–29 lat wyniosła 83,56 wobec 88,42 w roku poprzednim. Najwyższy współczynnik płodności wśród kobiet w tej grupie wieku zanotowano w powiatach: grodziskim (115,16), kościańskim (113,40) i lesz-

czyńskim (110,38), a najniższy w Poznaniu (49,15), Koninie (55,92) i powiecie chodzieskim (66,72). Współczynnik płodności grupie wieku od 30 do 34 lat przyjął wartość 72,97 wobec 75,07 w 2023 r. W wieku 30–34 lata najczęściej rodziły kobiety zamieszkałe w powiatach: poznańskim (współczynnik na poziomie 93,14), średzkim (90,02) i kępińskim (87,17), natomiast najrzadziej w Koninie (56,16), międzychodzkiem (56,96) i złotowskim (59,31).

Współczynnik dzietności ogólnej obniżył się w ciągu roku z 1,235 do 1,170. Warto podkreślić, że optymalna wielkość współczynnika korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego wynosi 2,10–2,15. Wartości tego miernika dla terenów miejskich i wiejskich są bardzo zróżnicowane. Na wsi na 1 kobietę przypadało średnio 1,265 dzieci, podczas gdy w miastach było to 1,096 dzieci. Pod względem poziomu współczynnika dzietności kobiet wielkopolskie plasowało się na 2. miejscu w kraju, tuż po mazowieckim, gdzie wyniósł on 1,172. Kolejne miejsca zajmowały województwa pomorskie (1,149) oraz małopolskie (1,146). Natomiast najniższą dzietność odnotowano w świętokrzyskim (1,010), dolnośląskim (1,012) i opolskim (1,016). W żadnym z wielkopolskich powiatów współczynnik dzietności nie zbliżył się do poziomu zapewniającego stabilność demograficzną. W 2024 r. najwyższą wartość miernik ten przyjął w powiatach: grodziskim (1,443), średzkim (1,440) oraz nowotomyskim (1,381), natomiast najniżej kształtował się on w Poznaniu (0,903) i Koninie (0,917).

Wykres 18. Współczynniki reprodukcji ludności
Chart 18. Reproduction rates of population

W 2024 r. wartość współczynnika reprodukcji brutto wyniosła 0,565 (0,598 rok wcześniej), co przy założeniu stałego wzorca płodności z danego roku oznacza, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadają 57 żywo urodzonych córek (60 w 2023 r.) wobec odpowiednio 53 i 57 w kraju. Wyższe wartości współczynnika reprodukcji brutto odnotowano na wsi (0,611) niż w miastach (0,530). Można zatem przyjąć, że generacja matek zostałaby zastąpiona przez mniejszą populację córek, która w miastach stanowiłaby 53,0% wyjściowej populacji matek, a na wsi 61,1%. W przekroju powiatów poziom współczynnika reprodukcji brutto wahał się od 0,431 w Poznaniu do 0,763 w powiecie średzkim.

W 2024 r. współczynnik dynamiki demograficznej w województwie wielkopolskim wyniósł 0,723 wobec 0,784 przed rokiem, co interpretujemy, że na każde 100 zgonów odnotowano 72 urodzenia żywe (78 w 2023 r.). W kraju średni poziom współczynnika był niższy i wyniósł 0,616 wobec 0,666 przed rokiem. Współczynnik dynamiki demograficznej był wyższy na wsi (0,854 wobec 0,628 w miastach). W 2024 r. jedynie w 2 powiatach jego poziom przekraczał 1,000 (przed rokiem były to 4 jednostki). Wyróżniał się powiat leszczyński, gdzie na 100 zgonów przypadało 111 urodzeń żywych oraz poznański (109). Najniższą wartością współczynnika dynamiki demograficznej charakteryzował się Konin, gdzie w przeliczeniu na 100 zgonów przypadało tylko 36 urodzeń żywych, Kalisz (39) oraz powiat kolski (46).

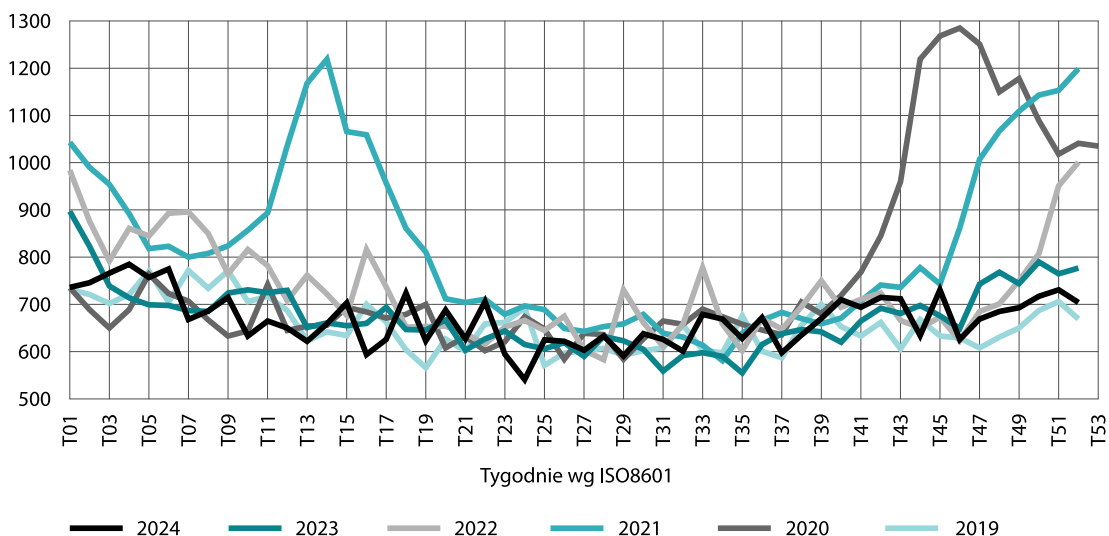
2.6. Umieralność

2.6. Mortality

W latach 1999–2024 w województwie wielkopolskim liczba zgonów co roku przekraczała 30,0 tys. (od 30,2 tys. w 2005 r. do 43,1 tys. w 2021 r., w którym trwała pandemia COVID-19). Liczebność zgonów w 2024 r. ukształtowała się na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku (35,2 tys. wobec 35,1 tys. osób), ale umieralność nadal była wyższa o ponad 2 tys. od średniej wartości z ostatnich 25 lat. Wzrost liczby zgonów w porównaniu z 2023 r. wyniósł 0,2% (wobec spadku o 7,6% przed rokiem). W kraju liczba zgonów zmniejszyła się o 0,1% (wobec spadku o 8,8% w 2023 r.). Zgony rejestrowane w miastach stanowiły 58,0% ogółu. Również na podstawie współczynnika natężenia zgonów, można powiedzieć, że umieralność w miastach była większa niż na wsi. Należy dodać, że w ostatnich latach dysproporcje w poziomie umieralności między miastem a wsią zwiększały się.

Współczynnik zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności w 2024 r. wyniósł 10,11 (10,07 w 2023 r.) i był niższy niż przeciętnie w kraju (10,88; 10,85 przed rokiem). Podobnie jak w poprzednich latach natężenie zgonów w miastach było większe niż na wsi (11,06 wobec 9,03). Niższe współczynniki zgonów niż w wielkopolskim zarejestrowano w 3 województwach: małopolskim (9,57), podkarpackim (9,82) i pomorskim (9,94). Największe natężenie zgonów obserwowano natomiast w łódzkim (12,76), świętokrzyskim (12,25) i śląskim (11,95).

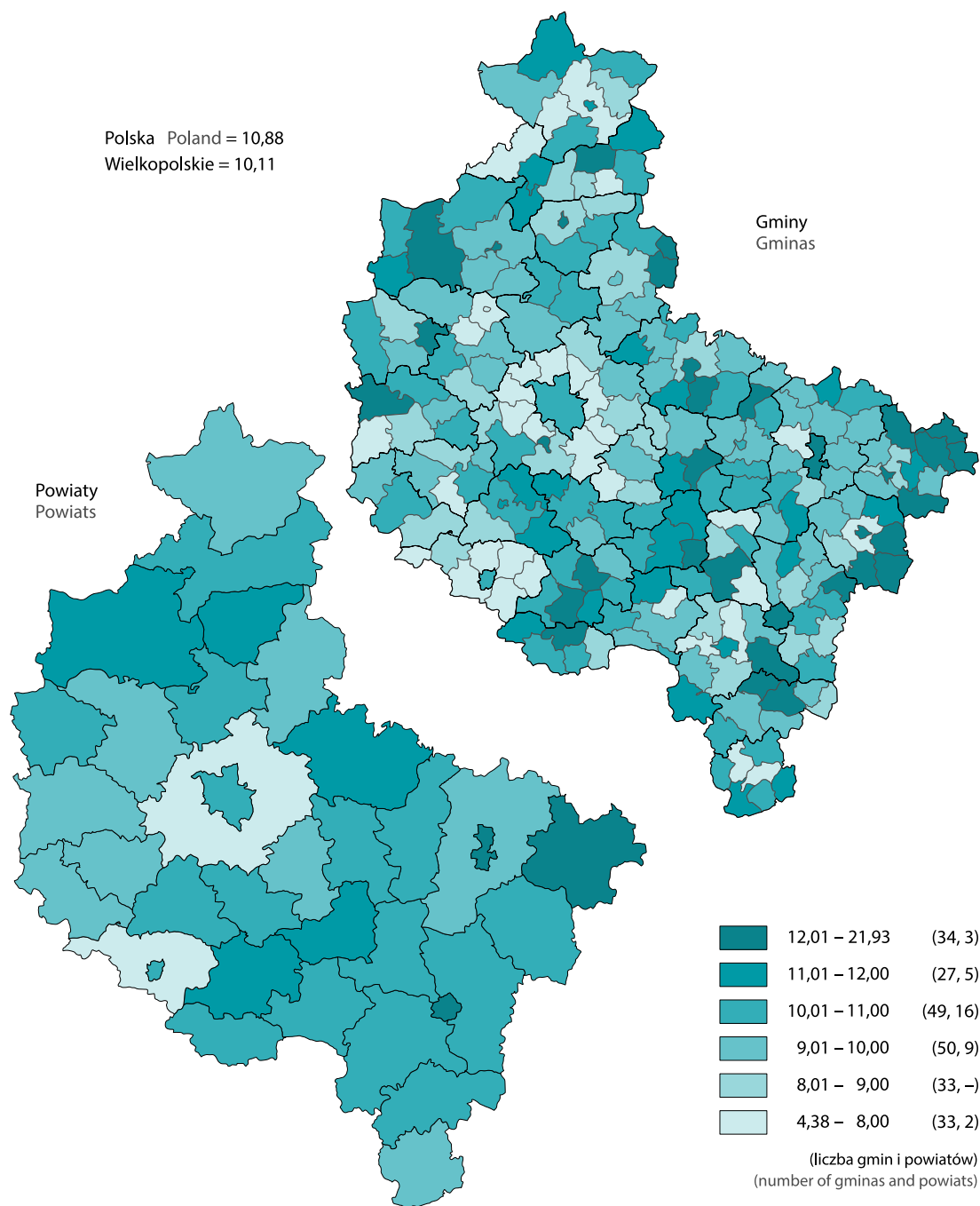
Wykres 19. Zgony według tygodni
Chart 19. Deaths by weeks

Najwyższe natężenie zgonów³ zanotowano przede wszystkim na początku roku, ale również w jego końcu. W 4. tygodniu 2024 r. (od 22 do 28 stycznia) odnotowano maksymalną liczbę zgonów, która nie przekroczyła jednak poziomu 800 osób (785), a łączna liczba tygodni ze śmiertelnością powyżej 700 osób wyniosła 17. W 2023 r. największa liczba zgonów osiągnęła prawie 900 (w 1. tygodniu od 2 do 8 stycznia), ale liczba tygodni ze zgonami powyżej 700 osób była mniejsza niż w 2024 r. (14). Dla porównania umieralność na poziomie większym niż 700 osób odnotowano w 26 tygodniach 2022 r. (w tym powyżej 1000 osób w jednym tygodniu), a w 2021 r. takich tygodni było odpowiednio 34 i 12. Średnia tygodniowa w 2024 r. wyniosła 669 zgonów wobec 673 przed rokiem, podczas gdy w 2022 r. było to 729, a w 2021 r. – 828.

³ Dane według tygodni zostały opracowane zgodnie z ISO8601. Oznacza to, że pierwszy tydzień roku może zawierać dni z poprzedniego roku, a tydzień ostatni – dni z następnego roku. Tym samym poszczególne tygodnie roku nie sumują się na poszczególne miesiące roku, ani na lata ogółem.

Mapa 14. Zgony na 1000 ludności w 2024 r.
 Map 14. Deaths per 1000 population in 2024

W przekroju terytorialnym najwyższą umieralność w 2024 r. odnotowano w Kaliszu, gdzie na 1000 mieszkańców przypadło 13,44 zgonów (12,80 w 2023 r.), a także w Koninie (13,17 wobec 13,89 przed rokiem) i w powiecie kołskim (12,18 wobec 10,88), natomiast najniższą obserwowano w powiatach: leszczyńskim (7,40 wobec 8,18), poznańskim (7,43 wobec 7,16) i grodziskim (9,11 wobec 9,34). W ciągu roku natężenie zgonów zwiększyło się w 17 powiatach (wobec 3 przed rokiem), najbardziej w wolsztyńskim i chodzieskim – po 1,33. Największy spadek współczynnika dotyczył powiatu wągrowieckiego (o 1,04). W ujęciu gminnym najwyższy poziom współczynnika zgonów odnotowano w gminie Chrzypsko Wielkie

w powiecie międzychodzkiem (21,93, o 5,42 więcej niż w 2023 r.), a najniższy w gminie Kleszczewo w poznańskim (4,38, o 3,00 więcej).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się zjawisko nadumieralności mężczyzn. W przypadku mężczyzn współczynnik zgonów w 2024 r. kształtował się na poziomie 10,80, podczas gdy wśród kobiet wyniósł on 9,46 (w kraju odpowiednio 11,52 i 10,27). Współczynniki umieralności mężczyzn były wyższe niż kobiet we wszystkich grupach wieku. W 2024 r. szczególnie wysoka nadumieralność przedstawicieli tej płci występowała w przedziale wieku od 25 do 34 lata, w którym notowano 3,7-krotnie większe natężenie zgonów niż u kobiet, z czego w grupie wieku: 25–29 lat było ono 4,5-krotnie wyższe, natomiast w grupie wieku 30–34 lata – 3,4-krotnie wyższe.

Wiek środkowy osoby zmarłej w 2024 r. wyniósł 76,2 roku i był nieco wyższy niż przed rokiem (75,9). W kraju mediana wieku zmarłych ukształtowała się na poziomie 76,8 roku wobec 76,6 w 2023 r. Wiek środkowy zmarłych kobiet był o ponad 8 lat wyższy niż mężczyzn (81,0 wobec 72,5), a ludności miejskiej – o niespełna rok wyższy niż wiejskiej (76,5 wobec 75,7). Najwyższy miernik odnotowano w województwie podlaskim (78,8 roku), najniższy zaś w lubuskim (75,0). W wielkopolskim obserwuje się 6. najniższą medianę wieku zmarłych w kraju.

W 2024 r. zarejestrowano 82 zgony niemowląt, tj. o 30 mniej niż przed rokiem. Współczynnik w relacji do 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,22 wobec 4,07 w 2023 r., przy przeciętnej wartości dla kraju 3,57 (wobec 3,86 przed rokiem). Poziom umieralności jest wyższy wśród chłopców. Współczynnik natężenia liczony na 1000 urodzeń żywych ukształtował się na poziomie 3,65 wobec 2,76 w przypadku dziewczynek (odpowiednio 4,86 i 3,23 przed rokiem). Więcej zgonów niemowląt odnotowano na obszarach miejskich – średnio 3,43 zgonów na 1000 urodzeń żywych w zestawieniu z 3,01 na wsi (w 2023 r. odpowiednio 4,14 i 4,00). W ujęciu regionalnym największe natężenie zgonów niemowląt wystąpiło w powiecie chodzieskim (11,32), rawickim (10,87) i gostyńskim (8,82), a najmniejsze – w pilskim (1,23) oraz tureckim i jarocińskim (po 1,79). Ponadto w 2024 r. w powiatach: konińskim, kościańskim, pleszewskim, śłupeckim oraz wolsztyńskim, a także w Kaliszu i Koninie nie odnotowano zgonów niemowląt.

W 2024 r. z ogólnej liczby zmarłych niemowląt 62,2% umarło przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia (w okresie noworodkowym), w tym 37,8% wszystkich przypadków w okresie pierwszego tygodnia życia (w ubiegłym roku odpowiednio 63,4% i 46,4%). Najwięcej zgonów niemowląt dotyczyło tych, których waga wynosiła poniżej 2500 g – 69,5%, natomiast 40,2% niemowląt ważyło poniżej 1000 g (wobec 65,2% i 28,6% w 2023 r.).

2.7. Zgony według przyczyn

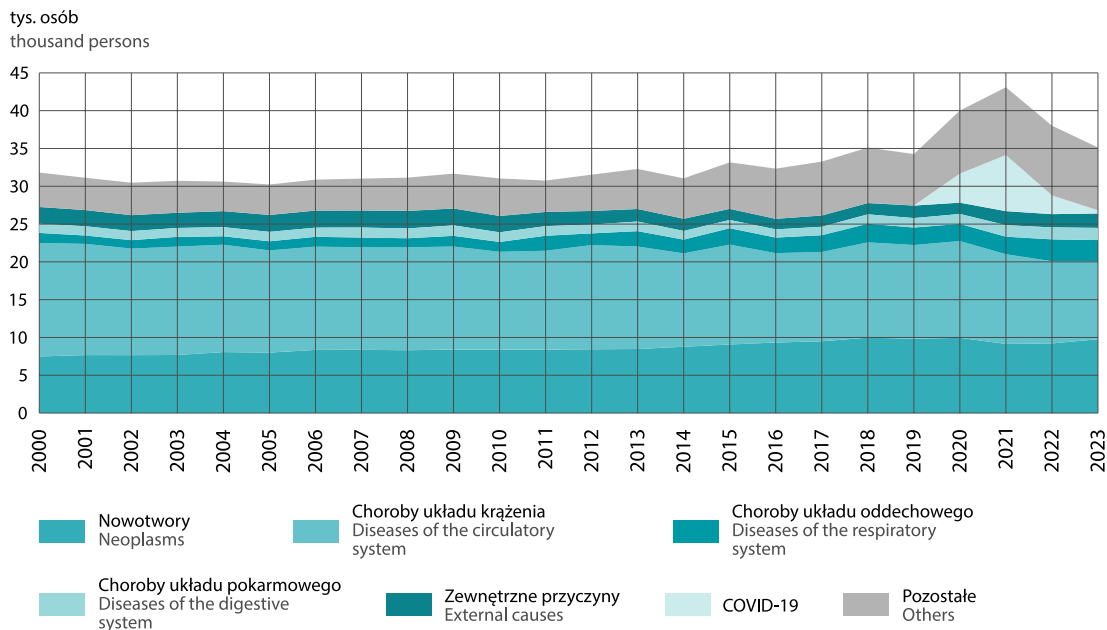
2.7. Deaths by causes

Głównymi przyczynami zgonów⁴ są choroby układu krążenia i nowotwory. W 2023 r. stanowiły one odpowiednio 29,4% i 27,8% ogółu zgonów wobec odpowiednio 28,6% i 24,2% rok wcześniej. Zauważalny jest wzrost odsetka zgonów z powodu chorób układu oddechowego. O ile w 2000 r. zgony te stanowiły 4,2%, to w 2023 r. osiągnęły poziom 8,0%. Kolejnymi istotnymi przyczynami zgonów były choroby układu pokarmowego (4,6%).

Zróżnicowanie według płci i wieku dotyczy także przyczyn zgonów. W zbiorowości mężczyzn poniżej 50. roku życia najczęstszymi przyczynami zgonów są przyczyny zewnętrzne, czyli skutki urazów/wypadków i zatruc. Z tego powodu umiera co trzeci z nich, a w grupie wieku 20–24 lata przyczyny zewnętrzne odpowiadają za ponad 70% zgonów mężczyzn. Relatywnie mniej zgonów przyczyny te powodują wśród osób starszych (4,4%). Mężczyźni w wieku 50 lat i więcej umierają przede wszystkim na choroby nowotworowe (30,5%) oraz układu krążenia (28,9%). Dla kobiet poniżej 50. roku życia najgroźniejsze są nowotwory – udział zgonów w ich wyniku wyniósł 35,0% (w tym w grupie wieku 45–49 lat – 49,5%). Wśród kobiet w wieku 50 lat i więcej najczęstszą przyczyną zgonów są choroby układu krążenia (32,8%), a następnie choroby nowotworowe (26,2%).

⁴ Dane o zgonach według przyczyn statystyka publiczna opracowuje zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych.
<https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf>

Wykres 20. Zgony według wybranych przyczyn
Chart 20. Deaths by selected causes

W województwie wielkopolskim w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2023 r. przypadało 29,6 zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia (rok wcześniej 31,1). Choroby układu krążenia częściej dotyczą kobiet, ich umieralność wskutek tych schorzeń jest wyższa niż wśród mężczyzn (30,2 wobec 28,9 zgonów). Wielkopolskie na tle innych województw charakteryzowało się najniższym współczynnikiem umieralności w następstwie chorób układu krążenia w kraju (40,0), przed mazowieckim (32,5) i pomorskim (34,6), natomiast najwyższy odnotowano w lubelskim (51,4) oraz dolnośląskim (51,2). Natężenie zgonów w wyniku nowotworów w wielkopolskim wyniosło 28,0 (wobec 26,3 w 2022 r.). Najniższy współczynnik zarejestrowano w podkarpackim (22,9) a najwyższy w śląskim (33,0). Z powodu chorób oddechowych odnotowano 8,0 zgonów na 10 tys. ludności (wobec 8,2 w 2022 r.). Z kolei w wyniku COVID-19 umarło 1,2 osób na 10 tys. ludności (wobec 7,1 w 2022 r.).

Od lat obserwowana jest tendencja spadkowa umieralności dzieci w wieku 1–14 lat. W 2023 r. w przeliczeniu na 100 tys. dzieci w tej grupie wieku odnotowano 12 zgonów (13 w roku poprzednim). Szczególnie niska jest umieralność dzieci w wieku 5–9 lat. Współczynnik na 100 tys. ludności wyniósł w tej grupie wieku prawie 9 zgonów i był on niższy niż w 2022 r. (10). Dla porównania w grupie 15–19 lat współczynnik był prawie 4-krotnie wyższy i wyniósł 34 zgony na 100 tys. ludności w tej grupie wieku (35 w 2022 r.). Najczęstszymi przyczynami zgonów dzieci i młodzieży w wieku 1–14 lat są zewnętrzne przyczyny zgonu (urazy i zatrucia), które stanowią 29,9% wszystkich zgonów w tej grupie wieku, a także nowotwory – 25,4%. Kolejną grupą przyczyn są choroby układu nerwowego (17,9% zgonów dzieci) oraz wady rozwojowe wrodzone (14,9%).

Najczęstszą przyczyną zgonów niemowląt są wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe (50,9%) oraz choroby i stany okresu okołoporodowego, czyli powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (41,1%). Do kolejnych przyczyn zgonów niemowląt należały stan płodu i noworodka spowodowany czynnikami matczynymi, powikłaniami ciąży, czynności porodowej i porodu (17,9%) oraz wrodzone wady serca (15,2%).

2.8. Przyrost naturalny

2.8. Natural increase

Wynik uwarunkowań oddziałujących na poziom urodzeń i zgonów znajduje odzwierciedlenie w wartości przyrostu naturalnego, który stanowi podstawowy czynnik wpływający na sytuację demograficzną.

Tablica 13. Przyrost naturalny w 2024 r.
Table 13. Natural increase in 2024

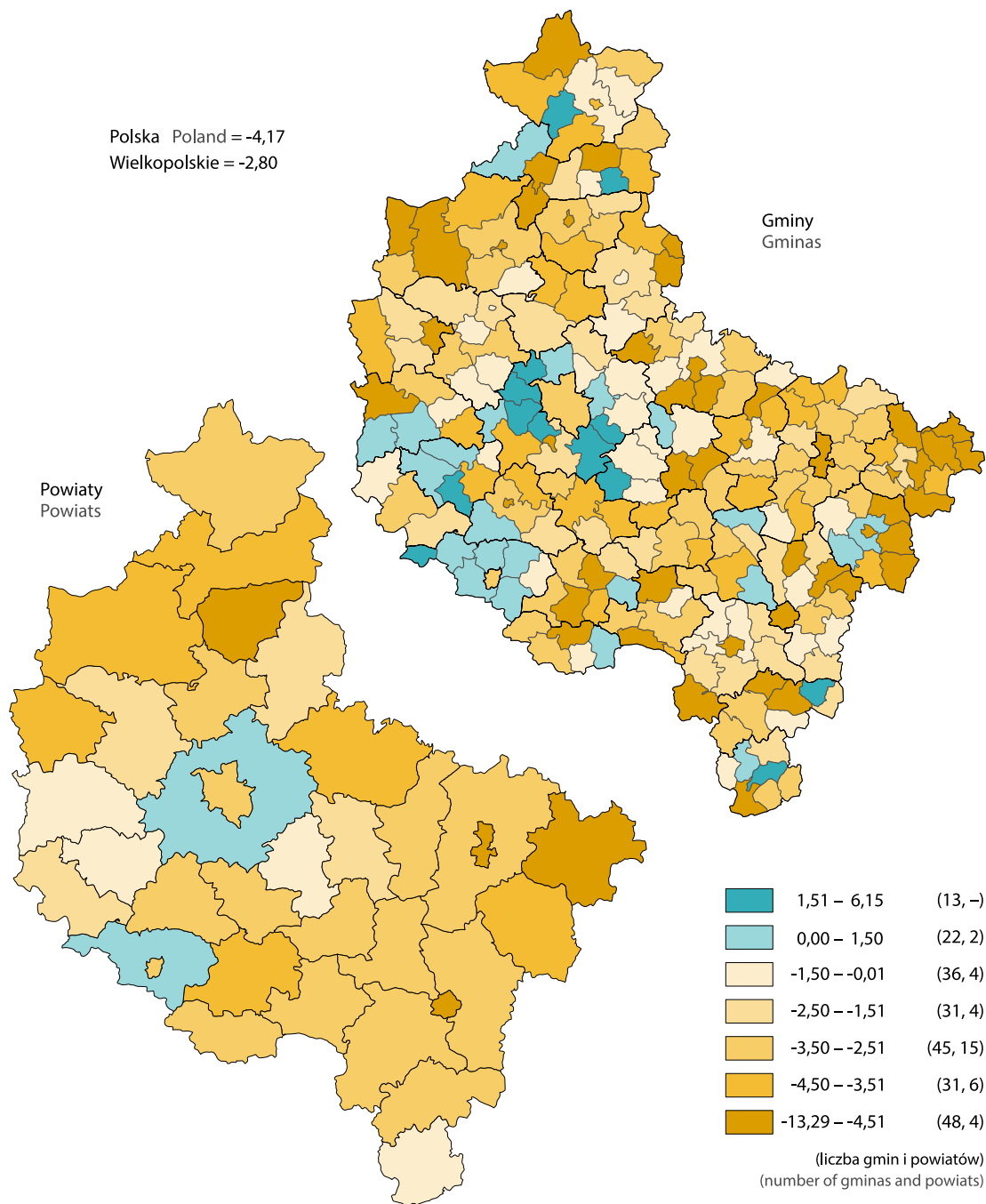
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers			
Ogółem Total	-9759	-7606	-2153
Mężczyźni Males	-5112	-3775	-1337
Kobiety Females	-4647	-3831	-816
Na 1000 ludności Per 1000 population			
Ogółem Total	-2,80	-4,12	-1,31
Mężczyźni Males	-3,02	-4,31	-1,64
Kobiety Females	-2,59	-3,94	-0,99

W 2024 r. niekorzystna sytuacja w zakresie umieralności wraz z niskim poziomem urodzeń przyczyniły się do ubytku naturalnego. Ujemny przyrost naturalny odnotowano po raz kolejny od 2020 r. Ubytek ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2024 r. wyniósł -2,80 wobec -2,18 przed rokiem. Oznacza to, że na każde 100 tys. ludności województwa ubyło 280 osób (rok wcześniej 218 osób). W miastach współczynnik zmniejszył się z -3,58 do -4,12, a na wsi z -0,59 do -1,31. Ujemny przyrost naturalny odnotowano we wszystkich województwach, wielkopolskie miało 4. najniższy ubytek ludności w kraju, za małopolskim (-1,82), pomorskim (-2,47) i mazowieckim (-2,78), najwyższy natomiast zaobserwowano w świętokrzyskim (-6,69) i łódzkim (-6,45).

W 2024 r. w zdecydowanej większości powiatów przyrost naturalny był ujemny. Dodatni współczynnik obserwowano tylko w 2 powiatach (wobec 4 przed rokiem): leszczyńskim (+0,81, wobec +0,20 w 2023 r.) oraz poznańskim (+0,63 wobec +1,55). Największy ubytek naturalny odnotowano natomiast w Koninie (-8,44 wobec -8,12) i Kaliszu (-8,17 wobec -6,38).

Obraz bardziej zróżnicowany ujawnia się przy analizowaniu przyrostu naturalnego w przekroju gminnym. W gminach miejskich przeciętna wartość współczynnika w 2024 r. wahała się między -13,29 w Puszczykowie a -1,14 w Wągrowcu. W gminach miejsko-wiejskich wartości natężenia przyrostu naturalnego oscylowały między -10,94 w gminie Wieleni (powiat czarnkowsko-trzcianecki) a +4,42 w Kórniku (powiat poznański). Największe zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego obserwuje się w gminach wiejskich. Najniżej kształtował się on w gminach Chrzypsko Wielkie w międzychodzkiem (-11,90) i Powidz w słupeckim (-8,98), podczas gdy najwyższe wartości odnotowano w gminach Kleszczewo z powiatu poznańskiego (+6,15) i Wijewo (+5,91) z powiatu leszczyńskiego.

Mapa 15. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r.
 Map 15. Natural increase per 1000 population in 2024

Rozdział 3

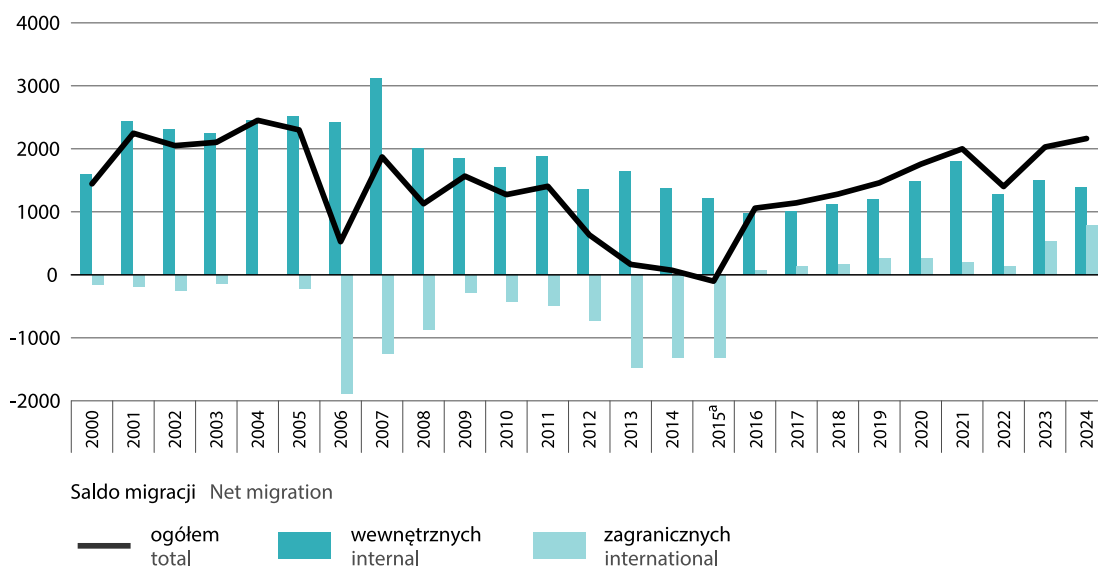
Chapter 3

Migracje ludności

Migration of population

Przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania są istotnym czynnikiem wpływającym na sytuację demograficzną danego regionu. Migracje, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju oraz województwa – jak i zagraniczne, rzutują na kształtowanie się liczby ludności, gęstości zaludnienia, struktury według wieku oraz płci. Należy jednak dodać, że statystyka migracji, na podstawie której omówiono przemieszczanie się ludności (wewnątrz województwa wielkopolskiego, poza województwo i za granicę) ujmuje tylko zarejestrowane fakty zmiany miejsca zamieszkania, tj. zameldowania i wymeldowania z pobytu stałego lub czasowego wewnątrz kraju lub za granicę, a więc nie odzwierciedla rzeczywistych rozmiarów zjawiska.

Wykres 21. Saldo migracji ludności
Chart 21. Net migration of population

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a To calculate net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

W województwie wielkopolskim od ponad dwudziestu lat (za wyjątkiem 2015 r.) obserwuje się dodatnie saldo migracji ludności – liczba zameldowań na pobyt stały przewyższa liczbę wymeldowań z pobytu stałego, przy czym w ruchu wewnętrznym saldo migracji było dodatnie przez cały ten okres, a w zagranicznym dopiero po 2015 r. notuje się saldo migracji utrzymujące się na dodatnim poziomie.

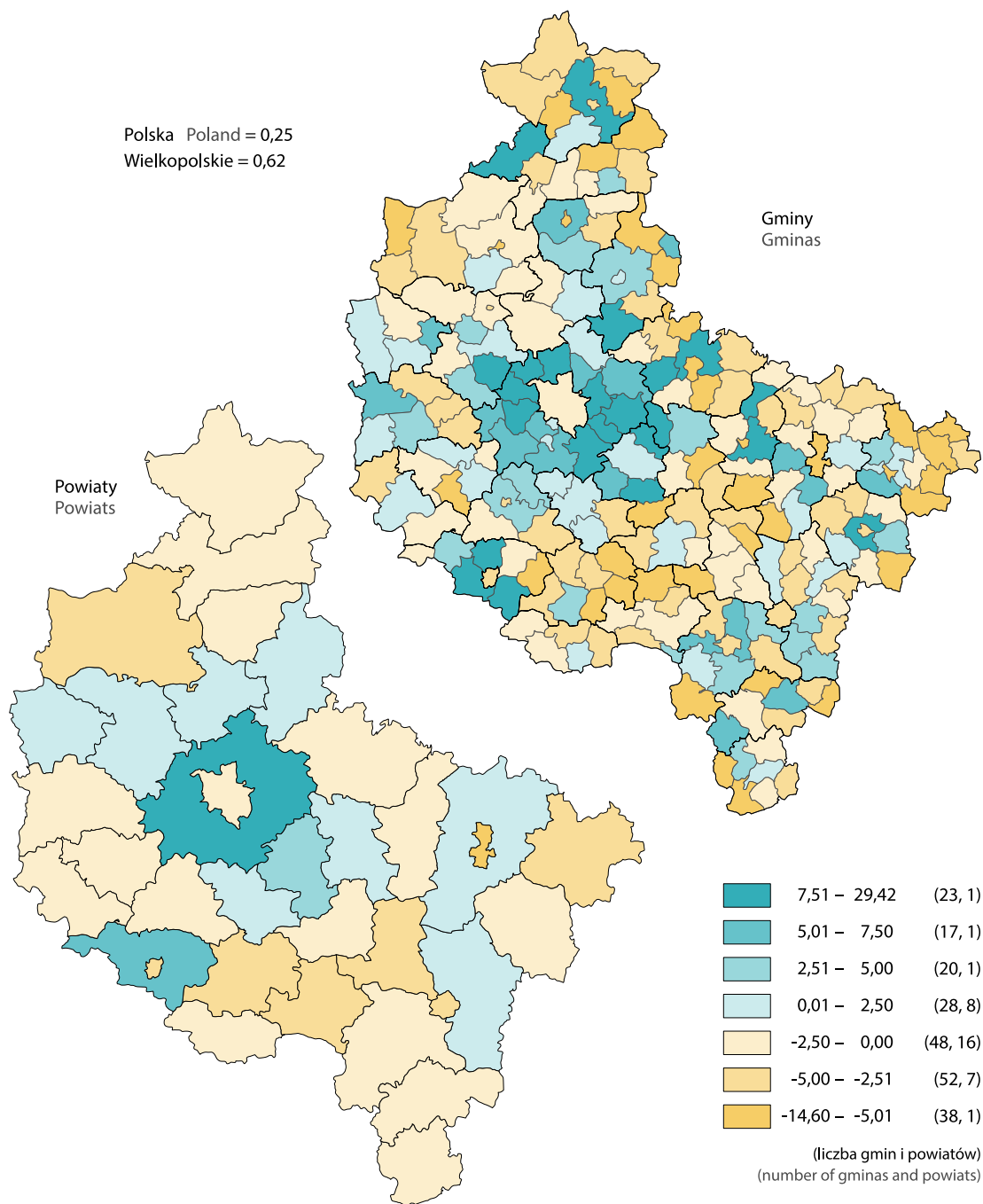
W 2024 r. w wielkopolskim ogólne saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło +0,62 (wobec +0,58 w 2023 r.). W miastach odnotowano ubytek ludności na poziomie -2,89, podczas gdy na wsi przyrost +4,58 (przed rokiem odpowiednio -3,58 i +5,31). W skali kraju współczynniki salda migracji na pobyt stały odzwierciedlały podobny charakter i kierunek przepływów migracyjnych – niewielkie dodatnie saldo ogółem (+0,25 wobec +0,18 w 2023 r.), ubytek wędrowni na obszarach miast (-1,59 wobec -1,87), a przyrost migracyjny na terenach wiejskich (+2,94 wobec +3,20).

Tablica 14. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2024 r.
 Table 14. Internal and international migration of population for permanent residence in 2024

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
Napływ Inflow						
Ogółem Total	43301	17635	25666	12,43	9,55	15,67
Z miast From urban areas	23842	7500	16342	6,84	4,06	9,98
Ze wsi From rural areas	18064	9214	8850	5,18	4,99	5,40
Z zagranicy From abroad	1395	921	474	0,40	0,50	0,29
Odływ Outflow						
Ogółem Total	41137	22979	18158	11,81	12,44	11,09
Do miast To urban areas	16686	7166	9520	4,79	3,88	5,81
Na wieś To rural areas	23837	15385	8452	6,84	8,33	5,16
Za granicę Abroad	614	428	186	0,18	0,23	0,11
Saldo migracji Net migration						
Ogółem Total	2164	-5344	7508	0,62	-2,89	4,58
Wewnętrznych Internal	1383	-5837	7220	0,40	-3,16	4,41
Zagranicznych International	781	493	288	0,22	0,27	0,18

Większość gmin charakteryzowała się ujemnym saldem migracji na pobyt stały (60,6% ogółu jednostek). W 2024 r. przyrost liczby ludności stwierdzono w 88 spośród 226 gmin regionu. Gminy te były zlokalizowane przede wszystkim wokół stolicy województwa, ale także w pobliżu Kalisza, Konina, Gniezna, Leszna i Środy Wielkopolskiej. Najwyższe dodatnie saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w gminach powiatu poznańskiego – Kleszczewo (+29,42 wobec +22,25 w 2023 r.), Kórnik (+27,72 wobec +22,06), a także w gminie wiejskiej Gniezno (+ 25,36 wobec +22,86) i Lipno w powiecie leszczyńskim (+24,50 wobec +16,43). Największe ubytki ludności na skutek migracji zaobserwowano w gminach wiejskich Mieleszyn w powiecie gnieźnieńskim (-14,60 wobec -8,40 w 2023 r.), Kołaczkowo we wrzesińskim (-11,91 wobec -4,81) oraz w gminie Wysoka w pilskim (-10,95 wobec -8,86).

Mapa 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r.
 Map 16. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2024

3.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały

3.1. Internal migration for permanent residence

Większość przepływów migracyjnych – które określane są jako zmiany gminy zamieszkania lub przenoszenie się z terenów miejskich do wiejskich albo odwrotnie w ramach gminy miejsko-wiejskiej – dokonuje się w obrębie kraju w ramach migracji wewnętrznych.

W 2024 r. w województwie wielkopolskim w ruchu wewnętrznym napływ migracyjny objął 41,9 tys. osób i był o 2,1% większy niż przed rokiem. Odpływ migracyjny dotyczył w tym czasie 40,5 tys. osób, tj. o 2,5% więcej niż w 2023 r. W miastach na pobyt stały zameldowało się 16,7 tys. osób, a na wsi – 25,2 tys. osób. Odpływ migracyjny z terenów miejskich dotyczył 22,6 tys. osób, z których 15,4 tys. wyprowadziło się na wieś. Z obszarów wiejskich wymeldowało się 18,0 tys. osób, a 9,5 tys. spośród nich przeniosło się do miast. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło +1383 osoby (wobec +1500 w 2023 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – miało ono, podobnie jak przed rokiem, wartość ujemną (-5837 wobec -6947). W przeliczeniu na 1000 ludności współczynnik salda migracji wewnętrznej w wielkopolskim ukształtował się na poziomie +0,40 (wobec +0,43 w 2023 r.), w miastach przyjął on wartość ujemną -3,16, podczas gdy na wsi wyniósł +4,41 (przed rokiem było to odpowiednio -3,74 i +5,17). W 2024 r. – podobnie jak w latach poprzednich – oprócz wielkopolskiego, tylko cztery województwa, tj. pomorskie, mazowieckie, dolnośląskie i małopolskie charakteryzowały się napływem ludności większym od odpływu (współczynnik salda migracji na 1000 ludności wynosił dla nich odpowiednio: 2,06, 1,87, 1,25 i 1,18). Pozostałe 11 województw notowało ubytek liczby ludności w ruchu wewnętrznym. Najwięcej mieszkańców utraciły województwa świętokrzyskie i lubelskie – ponad 2 osoby na 1000 ludności.

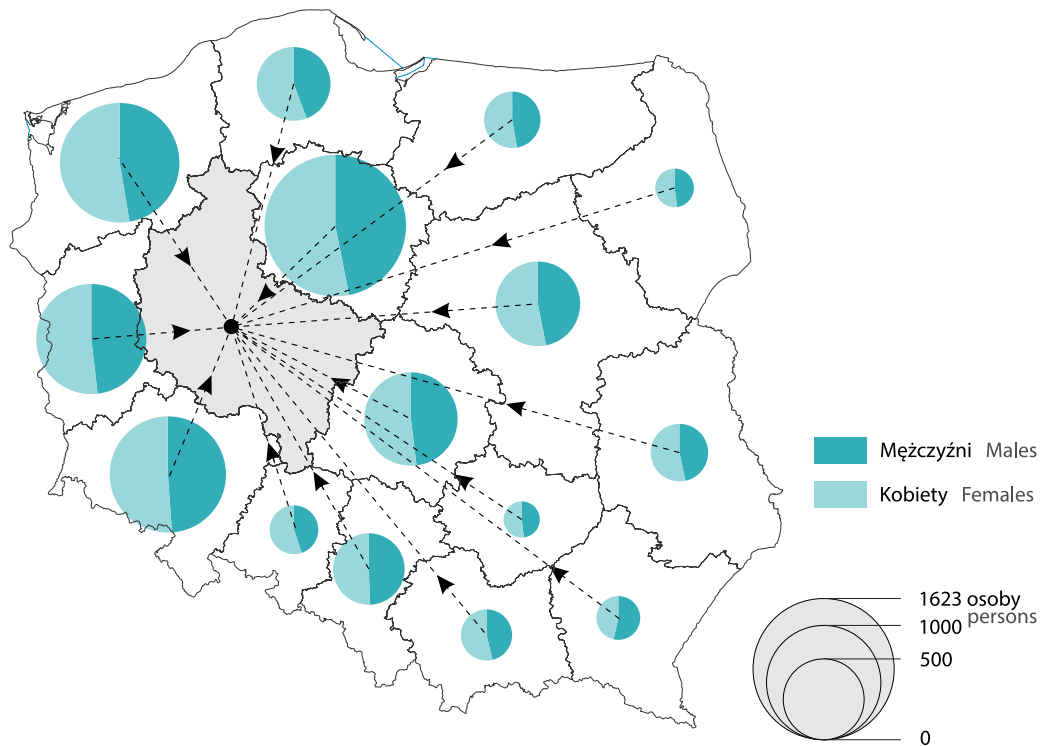
Najwięcej przemieszczeń migracyjnych (ponad 80%) dokonuje się w ramach województwa zamieszkania. Dla opuszczających wielkopolskie w 2024 r., podobnie jak w poprzednich latach, cel migracyjny najczęściej stanowiły województwa: dolnośląskie, mazowieckie i kujawsko-pomorskie. Do wielkopolskiego migrowali natomiast przede wszystkim mieszkańcy województw ościennych: kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego, dolnośląskiego i lubuskiego.

Decyzję o zmianie miejsca zamieszkania nieco częściej podejmowały kobiety niż mężczyźni. W 2024 r. kobiety stanowiły 52,0% zarówno wśród osób meldowanych na pobyt stały w ruchu wewnętrznym (napływ), jak i wśród osób wymeldowanych (odpływ). Największa mobilność charakteryzuje osoby w wieku od 25 do 39 lat (migranci z tej grupy wieku w 2024 r. stanowili 41,5% ogółu przybywających i emigrujących w województwie wielkopolskim). W przypadku migracji międzywojewódzkich największy ruch zarejestrowano w tym samym przedziale wieku – udział migrantów w wieku 25–39 lat wyniósł 48,3%.

W 2024 r. największy napływ i odpływ migracyjny w ramach migracji wewnętrznych, podobnie jak przed rokiem, zanotowano w powiecie poznańskim (10201 wobec 4972 osób) oraz w Poznaniu (4986 wobec 6467). Stosunkowo duża była w tych powiatach także różnica między napływem a odpływem w ruchu wewnętrznym (odpowiednio +5229 i -1481). Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w poznańskim +11,57, a w Poznaniu -2,76 (wobec odpowiednio +11,62 i -2,53 w 2023 r.). Do grupy powiatów o najniższych wartościach tego współczynnika należały także Konin (-5,62 wobec -7,59 w 2023 r.), Leszno (-4,38 wobec -5,31) i Kalisz (-3,77 wobec -2,18), a także powiaty gostyński (-3,46 wobec -3,16) oraz kolski (-3,34 wobec -2,82). W ciągu roku zmniejszyła się liczba powiatów o dodatnim saldzie migracji – z 11 na 9. Podobnie jak przed rokiem, najwyższymi wartościami salda migracji liczonemu na 1000 mieszkańców, wyróżniały się powiaty poznański (+11,57 wobec +11,62) oraz leszczyński (+7,45 wobec +7,24 w 2023 r.). Powiatami, które w 2024 r. odnotowały zmianę salda z dodatniego na ujemne były ostrzeszowski (z +0,26 na -0,42), nowotomyski (z +0,37 na -0,20) oraz koniński (z +0,57 na -0,14). Natomiast jedynie w powiecie międzychodzkiem zaobserwowano zmianę salda z ujemnego na dodatnie (z -1,77 na +0,59).

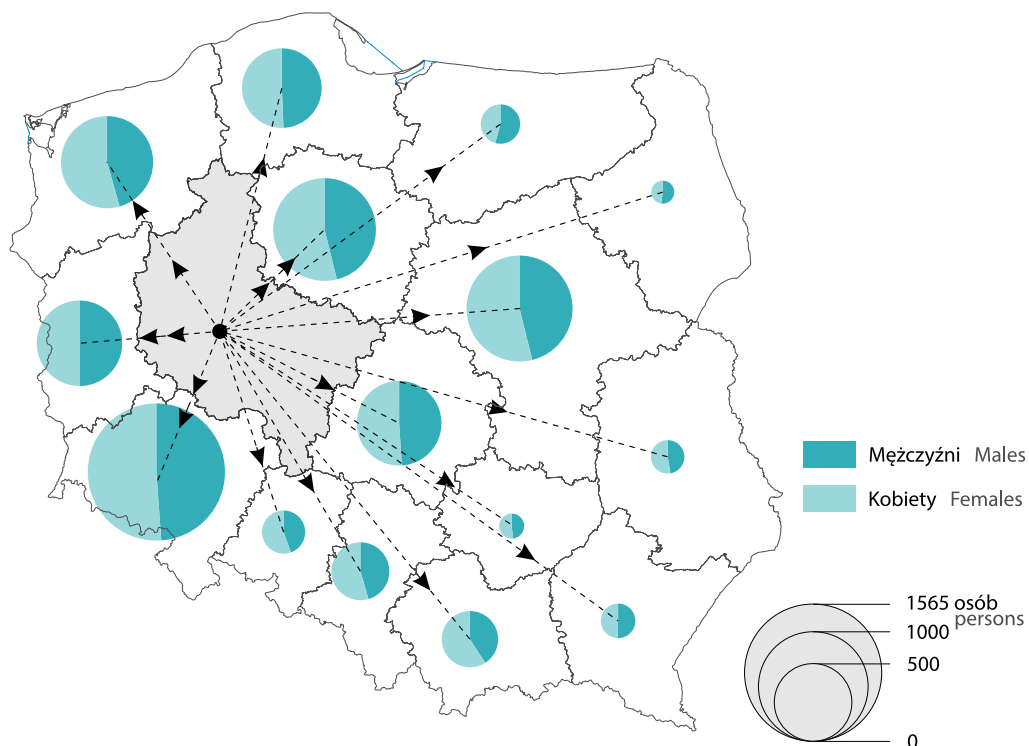
Mapa 17. Napływ migrantów z innych województw do województwa wielkopolskiego na pobyt stały według płci w 2024 r.

Map 17. Inflow of migrants from other voivodships to Wielkopolskie Voivodship for permanent residence by sex in 2024

Mapa 18. Odływ migrantów z województwa wielkopolskiego do innych województw na pobyt stały według płci w 2024 r.

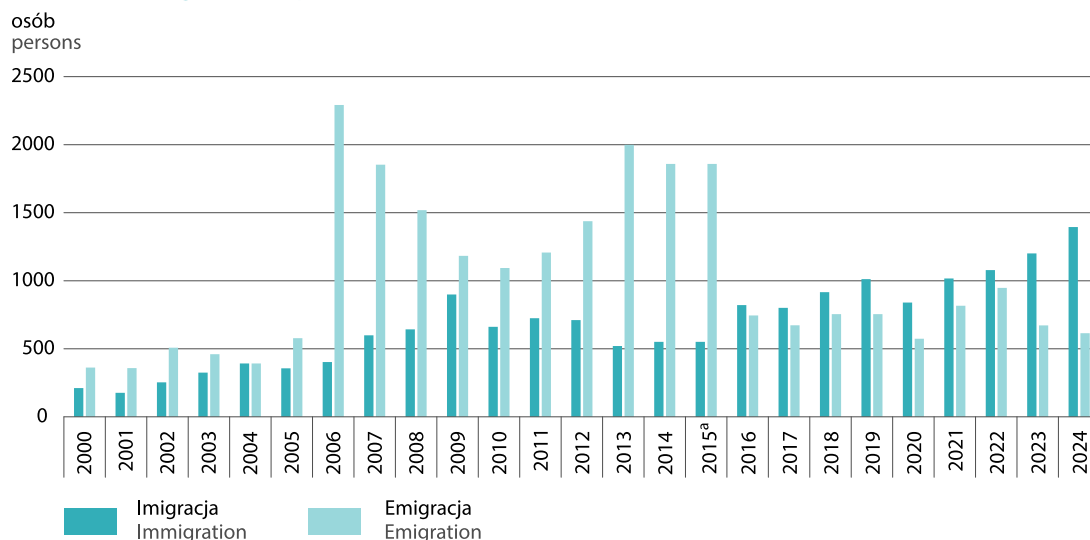
Map 18. Outflow of migrants from Wielkopolskie Voivodship to other voivodships for permanent residence by sex in 2024

3.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały**3.2. International migration for permanent residence**

W aspekcie województwa wielkopolskiego migracje zagraniczne na pobyt stały można rozpatrywać jako emigracje mieszkańców województwa poza granice kraju oraz jako imigracje cudzoziemców z państw zewnętrznych do Polski, a w jej granicach do wielkopolskiego.

W 2024 r. poza granicami Polski osiedliło się na stałe 614 mieszkańców województwa wielkopolskiego (o 58 osób mniej niż w 2023 r.), natomiast z zagranicy przybyło tu 1395 osób (o 194 więcej). Saldo migracji zagranicznej wyniosło +781 osób, przed rokiem różnica między liczbą imigrantów a emigrantów wynosiła +529 osób. Natężenie salda migracji zagranicznej na 1000 ludności wyniosło +0,22 w 2024 r. wobec +0,15 w roku poprzednim. W miastach współczynnik był nieznacznie wyższy i wyniósł +0,27, natomiast na wsi osiągnął niższą wartość +0,18 (wobec odpowiednio +0,16 i +0,14 w 2023 r.).

Wykres 22. Migracje zagraniczne na pobyt stały
Chart 22. International migration for permanent residence

a Dane dotyczą 2014 r.
 a Data concern 2014.

Główne kierunki migracji zagranicznych nie ulegają zmianie, jednak ich natężenie przybiera różne rozmiary. W 2024 r. mieszkańcy województwa wielkopolskiego emigrowali przede wszystkim do Niemiec (35,5% wobec 32,4% w 2023 r.) i Wielkiej Brytanii (22,0% ogółu emigrantów wobec 19,0%). Wyjeżdżający z wielkopolskiego stosunkowo często wybierali także Holandię (8,6% wobec 10,0% przed rokiem), Irlandię (5,0% wobec 6,4%), Danię (3,6% wobec 1,2%), Norwegię (3,3% wobec 4,2%), Francję (2,8% wobec 3,3%) oraz Szwajcarię (2,6% wobec 3,6%), z krajów pozaeuropejskich – Stany Zjednoczone (2,9% wobec 1,8%).

W 2024 r. najwięcej osób z zagranicy do wielkopolskiego przybyło z Ukrainy (30,0% ogólnej liczby imigrantów; 24,5% w 2023 r.), a następnie z Białorusi (14,3% wobec 15,2%), Niemiec (14,1% wobec 13,2%), Wielkiej Brytanii (9,2% wobec 12,1%) oraz Holandii (6,9% wobec 6,2%).

Emigruje przede wszystkim ludność młoda i rodziny z dziećmi. W 2024 r. wśród wyjeżdżających na stałe zagranicę 64,3% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata), a 11,6% – dzieci w wieku do 14 lat. Częściej emigrowali mieszkańcy miast (69,7%). Zarówno wśród liczby emigrantów, jak i imigrantów przeważali mężczyźni (odpowiednio 57,8% i 52,9%). Wśród ludności napływowej z zagranicy osoby w wieku do 44 lat stanowiły 80,9%.

3.3. Migracje na pobyt czasowy

3.3. Migration for temporary stay

Wśród migracji zależnych od czasu pobytu wyróżniamy migracje czasowe. W końcu 2024 r. w województwie wielkopolskim na pobyt czasowy ponad 3 miesiące zameldowanych było 32,2 tys. osób, a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania było 31,7 tys. osób. W porównaniu z 2023 r. odnotowano spadek liczby osób, które zameldowały się na pobyt czasowy ponad 3 miesiące o 9,2%, a także liczby osób czasowo nieobecnych o 8,3%. Saldo wewnętrznych migracji na pobyt czasowy pozostało dodatnie i kształtowało się na poziomie +487, tj. niższym niż w 2023 r. (+879). W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców dawało to przeciętnie +1 osobę (+3 osoby przed rokiem). Odmienne niż w przypadku migracji wewnętrznych na pobyt stały, saldo ruchu wędrownego na pobyt czasowy było dodatnie w miastach (+4840 osób) i ujemne na wsi (-4353). Na 10 tys. mieszkańców miast przypadało średnio 111 zameldowanych na pobyt czasowy oraz 84 osoby czasowo nieobecne (na wsi odpowiednio 72 wobec 98). Dodat-

nie saldo migracji odnotowano w 15 z 35 powiatów województwa. Największą wartość salda wewnętrznych migracji na pobyt czasowy zaobserwowano w Poznaniu (+2089 osób), powiecie śremskim (+275), Lesznie (+264) i Kaliszu (+222), natomiast najmniejszą w powiatach: poznańskim (-469), kaliskim (-301) oraz konińskim (-295).

W końcu 2024 r. liczba ludności czasowo nieobecnej w województwie w związku z wyjazdem zagranicę wyniosła 4518 osób, tj. o 122 mniej niż w 2023 r., co w przeliczeniu na 10 tys. ludności dawało 13 osób (podobnie jak przed rokiem). Poza granicami kraju przebywało czasowo najwięcej emigrantów z powiatu tureckiego (100 osób czasowo nieobecnych na 10 tys. ludności wobec 102 w 2023 r.), a także z międzychodzkiego (64 wobec 65) i pleszewskiego (51 wobec 52). Z kolei liczba osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy według stanu na koniec 2024 r. wyniosła 28,0 tys. osób i zwiększyła się o 5,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. Przyjeżdżający z zagranicy na pobyt czasowy najchętniej wybierali Poznań (31,4% wobec 32,7% w 2023 r.) oraz powiaty kępiński (12,7% wobec 12,0%) i poznański (8,8% wobec 9,5%).

Rozdział 4

Chapter 4

Aktywność demograficzna

Demographic activity

Zestawienie wskaźników opisujących zjawiska demograficzne takie jak urodzenia i zgony oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne, które decydują o stanie i zmianach liczby ludności, czyli o przyroście rzeczywistym, pozwala określić stopień aktywności demograficznej jednostek terytorialnych. Podstawę typologii demograficznej według J.W. Webba⁵ stanowią przyrost naturalny i saldo migracji stałej przeliczone na 1000 ludności.

Na zmiany w liczbie ludności w ostatnich latach wpływ miał przede wszystkim przyrost naturalny, który począwszy od 2020 r. pozostał ujemny, jak również utrzymujące się od wielu lat dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (z wyjątkiem nieznacznego spadku w 2015 r.). W okresie 2010–2019 Wielkopolska należała do grupy obszarów aktywnych demograficznie. Zarówno współczynnik przyrostu naturalnego, jak i saldo migracji stałej na 1000 ludności przyjmowały wartości dodatnie, ponadto przyrost naturalny przewyższał przyrost migracyjny (typ B). Dopiero w 2020 r. wielkopolskie zmieniło swój charakter na regresywny wskutek ujemnego przyrostu naturalnego, którego wartość bezwzględna przewyższała przyrost migracyjny (typ E). W ostatnich latach duży wpływ na przebieg trendów demograficznych miała również pandemia wywołana w 2020 r. przez koronawirusa SARS-CoV-2, która pogłębiła natężenie procesów depopulacyjnych.

W 2024 r. po raz kolejny we wszystkich województwach odnotowano ubytek naturalny i zmiany miały charakter tylko regresywny. Województwo wielkopolskie obok dolnośląskiego, małopolskiego, mazowieckiego i pomorskiego pozostało w grupie jednostek określonych jako nieaktywne demograficznie – w typie E. Spadek liczby ludności był tu konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny. Zjawisko wyludniania się następowało jednak głównie wskutek przewagi ubytku naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ F), gdzie aż 11 województw tworzyło ten typ.

Znacznie bardziej złożony obraz aktywności demograficznej województwa ujawnia się w przekroju terytorialnym. W 2024 r. w większości powiatów (30) zmiany miały charakter regresywny, przy czym najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w 24 z nich (typ F lub G), gdzie zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji były ujemne. Jednak spośród jednostek wyludniających się dominującym był typ F (20 powiatów). Takie parametry charakteryzowały m.in. miasta na prawach powiatu – Kalisz, Konin i Poznań, gdzie spadek liczby mieszkańców powodowany był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji. Natomiast do typu G zaliczono jedynie powiaty grodziski, kępiński, i pleszewski oraz Leszno, gdzie regres generowany był na skutek przewagi ubytku migracyjnego nad ubytkiem naturalnym. W 6 powiatach (kaliskim, konińskim, międzychodzkiem, obornickim, śremskim i wągrowieckim) ujemnego przyrostu naturalnego nie rekompensowało nawet dodatnie saldo migracji (typ E). Do typu H nie zakwalifikował się żaden powiat. Największy ubytek naturalny jak i ubytek migracyjny odnotowano w Koninie. W grupie powiatów aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się, znalazło się tylko 5 powiatów, z czego w dwóch (leszczyńskim i poznańskim) wzrost zaludnienia nastąpił w wyniku zarówno dodatniego przyrostu naturalnego, jak i jeszcze większego przyrostu migracyjnego (typ C). Natomiast w powiatach: szamotulskim, średzkim i wrzesińskim był konsekwencją przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym (typ D). Zaś do typu A, gdzie występowała przewaga przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym oraz do typu B, w którym dodatni przyrost naturalny nie był kompensowany przez dodatnie saldo migracji, nie zakwalifikował się żaden powiat.

Przez cały okres (lata 2020–2024) objęty analizą aż 13 powiatów corocznie pozostawało w tym samym typie, z czego 11 z nich zachowało swój regresywny charakter (głównie typ F i G), natomiast tylko 2 po-

⁵ Patrz uwagi metodologiczne, pkt 15 na str. 78.

wiaty leszczyński i poznański utrzymały swój charakter progresywny oraz należały corocznie do grupy obszarów aktywnych demograficznie i w tym samym typie – C.

W porównaniu z 2020 r. 31 powiatów nie zmieniło swojego charakteru (26 z nich zachowało regresywny charakter, a 5 – progresywny), natomiast 4 powiaty (grodziski, nowotomyski, śremski i wolsztyński) zmieniły swój charakter z rozwojowego na depopulacyjny. Największą zmianę odnotowano w powiecie grodziskim, gdzie z jednostki aktywnej (typ A), charakteryzującej się przewagą przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym, stała się jednostką nieaktywną (typ G) na skutek przewagi ujemnego salda migracji nad ubytkiem naturalnym. Proces wyludniania się nastąpił także w powiecie śremskim w wyniku przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym (zmiana z typu A do typu E). Natomiast w powiecie wolsztyńskim z typu A oraz w nowotomyskim z typu D nastąpiła zmiana do typu F, gdzie ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji.

Porównując wyniki klasyfikacji metodą Webba, przeprowadzonej na podstawie skumulowanego przyrostu naturalnego i skumulowanego salda migracji na przestrzeni ostatnich 5 lat można zaobserwować, iż większość powiatów (89%) oraz prawie 3/4 gmin (72%) była zakwalifikowana do jednostek nieaktywnych, czyli wyludniających się, gdzie regres generowany był w dużym stopniu przez ujemny przyrost naturalny. Liczba powiatów charakteryzujących się ubytkiem ludności wyniosła 31, przy czym aż 25 powiatów zakwalifikowano do typów F i G. Zdecydowanie najliczniej reprezentowany był typ F, gdzie ujemny przyrost naturalny przewyższał ujemne saldo migracji. Do typu E, w którym ujemny przyrost naturalny nie był kompensowany przez dodatnie saldo migracji, zakwalifikowało się 5 powiatów (koniński, nowotomyski, śremski, wągrowiecki i wrzesiński). Do typu F, gdzie wystąpił ubytek migracyjny i jeszcze większy ubytek naturalny, zakwalifikowało się 19 powiatów. W 6 powiatach odznaczających się ubytkiem naturalnym i jeszcze większym ubytkiem migracyjnym ludności, odnotowano typ G. W tej grupie obok Konina i Leszna znalazły się powiaty gostyński, kępiński, krotoszyński i wolsztyński. Przewaga ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym (typ H) wystąpiła tylko w powiecie grodziskim. W większości powiatów wyludniających się najwyższy ubytek migracyjny ludności, jako skutek ruchu wędrownego obserwowany był w Koninie, gdzie na 1000 ludności ubyły 74 osoby (36 w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego i 38 w wyniku ubytku migracji). Natomiast do grupy jednostek aktywnych demograficznie (typ A – D) zakwalifikowano tylko 4 powiaty. Obszary o charakterze progresywnym koncentrowały się głównie w centralnej i południowo-zachodniej części województwa. Przewagę przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ A) nie odnotowano w żadnym z powiatów. Również do typu B, w którym dodatni przyrost naturalny nie był kompensowany większym dodatnim saldem migracji, nie zakwalifikował się żaden powiat. Dodatni przyrost naturalny jednocześnie z dodatnim saldem migracji (typ C) zaobserwowano tylko w dwóch powiatach leszczyńskim i poznańskim. Przez cały okres objęty analizą, tj. lat 2020–2024 w powiatach tych udało się utrzymać coroczny zarówno dodatni przyrost, jak i saldo migracji, i dlatego też pozostały w grupie obszarów aktywnych demograficznie w tym samym typie – C. Do typu D, gdzie występuje przewaga przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym, zostały zakwalifikowane powiaty szamotulski i średzki. Najlepsza sytuacja wystąpiła w powiecie poznańskim, gdzie na każdy 1000 ludności przybyły 74 osoby (11 z tytułu przyrostu naturalnego i 63 z tytułu migracji).

Z analizy danych skumulowanych dla lat 2020–2024 na poziomie gmin wynika, że spośród 226 jednostek zdecydowana większość (163 gminy) była zakwalifikowana do regresywnych, czyli wyludniających się, przy czym w 137 gminach przyrost naturalny i saldo migracji były ujemne (typ F i G). Najwięcej osób – 91 na 1000 ludności – ubyło w gminie miejskiej Koło w powiecie kolskim (41 z tytułu ubytku naturalnego i 50 z tytułu migracji). Natomiast do grupy jednostek progresywnych, zakwalifikowano niespełna 63 gminy, w tym tylko w 27 wartości obu omawianych miar były dodatnie (typ B i C). W grupie tej znalazły się głównie gminy koncentrujące się wokół Poznania. Największy przyrost ludności wystąpił w gminach: Kleszczewo – gdzie na 1000 ludności przybyło 195 osób (odpowiednio 42 z tytułu przyrostu naturalnego i 153 z tytułu migracji), Kórnik – 158 osób (odpowiednio 27 i 131), Dopiewo – 158 osób (odpowiednio 32 i 126) i Rokietnica – 154 osoby (odpowiednio 24 i 130).

Wykres 23. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w latach 2020–2024

Chart 23. Demographic typology of powiats by Webb's method in 2020–2024

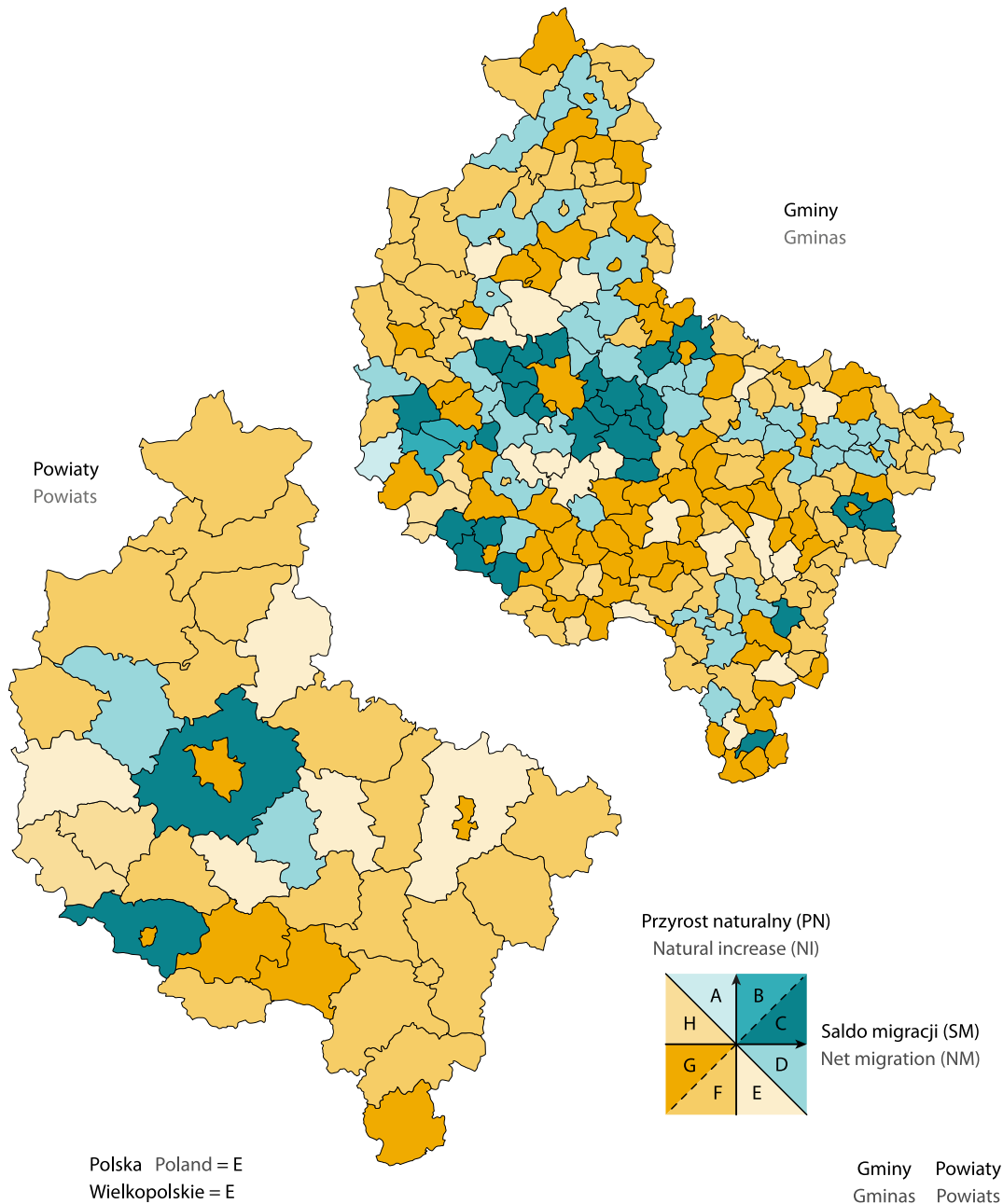

Powiaty Powiats	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024 ^a		
	typ type					PN	SM	
chodzieski	F	F	F	F	F	F	-22,90	-11,86
czarnkowsko-trzcianecki	F	F	F	F	F	F	-22,54	-11,18
gnieźniński	F	F	F	F	F	F	-15,66	-3,21
gostyński	G	F	G	G	F	G	-10,89	-15,61
grodziski	A	G	A	H	G	H	0,57	-4,33
jarociński	F	F	F	F	F	F	-15,01	-3,45
kaliski	F	E	E	F	E	F	-12,61	-1,42
kępiński	G	F	G	G	G	G	-7,84	-8,89
kolski	F	F	F	F	F	F	-27,87	-16,18
koniński	E	D	E	E	E	E	-11,10	5,63
kościański	F	F	F	F	F	F	-12,76	-6,04
krotoszyński	G	G	G	F	F	G	-13,40	-14,38
leszczyński	C	C	C	C	C	C	3,42	45,36
międzychodzki	F	F	F	F	E	F	-15,14	-6,28
nowotomyski	D	E	E	E	F	E	-5,79	1,61
obornicki	G	F	F	F	E	F	-10,41	-0,44
ostrowski	E	F	E	F	F	F	-14,57	-1,07
ostrzeszowski	F	F	F	E	F	F	-13,48	-2,40
piłski	F	F	F	F	F	F	-20,71	-9,49
pleszewski	F	F	F	F	G	F	-14,93	-6,96
poznański	C	C	C	C	C	C	10,78	63,04
rawicki	F	F	G	F	F	F	-13,12	-8,50
śłupecki	F	F	F	F	F	F	-16,87	-7,21
szamotulski	D	E	D	D	D	D	-9,46	10,82
średzki	C	D	D	D	D	D	-0,64	16,95
śremski	A	E	E	E	E	E	-8,86	2,70
turecki	F	F	F	F	F	F	-17,08	-7,46
wągrowiecki	F	E	E	E	E	E	-10,89	3,21
wolsztyński	A	F	G	H	F	G	-1,91	-6,09
wrzesiński	D	E	D/E	D	D	E	-8,31	7,62
złotowski	G	F	F	F	F	F	-15,15	-11,14
Kalisz	F	F	F	F	F	F	-36,50	-18,61
Konin	G	G	G	F	F	G	-36,38	-38,34
Leszno	G	G	G	G	G	G	-18,28	-30,47
Poznań	G	F	G	F	F	F	-12,60	-12,20

^a Typy wyznaczone na podstawie skumulowanego przyrostu naturalnego na 1000 ludności i skumulowanego salda migracji na 1000 ludności z lat 2020–2024.

^a Types were calculated on the basis of accumulated natural increase per 1000 population and accumulated net migration per 1000 population from 2020–2024.

Mapa 19. Typologia demograficzna gmin i powiatów według metody Webba w latach 2020–2024
Map 19. Demographic typology of gminas and powiats by Webb's method in 2020–2024

Jednostki zaludniające się Populating units	A	$+PN > -SM $	1	–
	B	$+PN > +SM$	2	–
	C	$+PN < +SM$	26	2
	D	$ -PN < +SM$	35	2
Jednostki wyludniające się Depopulating units	E	$ -PN > +SM$	19	5
	F	$ -PN > -SM $	66	18
	G	$ -PN < -SM $	72	6
	H	$+PN < -SM $	5	2

Uwagi metodologiczne

1. Dane opracowano na podstawie:

- 1) bilansów stanu i struktury **ludności** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (więcej – patrz ust. 2);
- 2) rejestrów Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz pobyt czasowy;
- 3) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy;
- 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 5) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w tej publikacji opracowano według **krajowej definicji zamieszkania**. Oznacza to, że uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

3. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 czerwca i 31 grudnia) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2000–2009 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla lat 1999 (stan w dniu 31 grudnia), 2000 i 2001 według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r.;
- dla lat 2010–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.;
- od 2020 r. – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

6. Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

7. Instytucja separacji została wprowadzona w Polsce 15 grudnia 1999 r. ustawą z dnia 21 maja 1999 r. (Dz. U. 1999 Nr 52, poz. 532).

W statystyce separacji jako kryterium podziału na województwa (powiaty, miasto i wieś) przyjęto województwo zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o separację. W przypadku, gdy pozew wniosła osoba zamieszkała za granicą, separacja została zaliczona do województwa, w którym zamieszkiwał współmałżonek. W podziale terytorialnym nie uwzględniono przypadków, gdy małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą.

8. Instytucja rozwodów została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 stycznia 1946 r. dekretem z dnia 25 września 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. 1945 Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego reguluje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9, poz. 59, z późn. zm.).

W statystyce rozwodów jako kryterium podziału na województwa (powiaty, miasto i wieś) przyjęto województwo zamieszkania w Polsce osoby wnoszącej powództwo o rozwód lub – w przypadku, gdy pozew wniosła osoba zamieszkała za granicą – rozwód został zaliczony do województwa, które stanowiło miejsce zamieszkania współmałżonka. W podziale terytorialnym nie uwzględniono przypadków, gdy małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą.

9. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

10. Podział na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie jest wynikiem szacowania na podstawie informacji pochodzących z urzędów stanu cywilnego oraz rejestru PESEL.

11. Przy opracowywaniu danych o zgonach według przyczyn przyjęto wyjściową przyczyną zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

12. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i w przypadku migracji:

- **na pobyt stały** – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały;
- **na pobyt czasowy** – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. ponad 2 miesiące).

Dane odzwierciedlają stan w dniu 31 grudnia każdego roku (opisują zasoby, a nie strumienie migracyjne).

Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy, z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

13. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkiwania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania w nim przez co najmniej 12 miesięcy;
- **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez co najmniej 12 miesięcy.

14. Do przedstawienia procesów starzenia się społeczeństwa w układzie terytorialnym zastosowano typologię powiatów uzyskaną przy wykorzystaniu **trójkąta Osanna**.

Trójkąt Osanna zbudowano w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące jedną z cech. Osie wyskalowane od 0% do 100%. W przypadku analizy starzenia się społeczeństwa wykorzystano udziały ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem danej jednostki terytorialnej. W efekcie charakter struktury wieku danej jednostki terytorialnej wyraża położenie odpowiadającego jej punktu, który znajduje się w miejscu przecięcia trzech linii równoległych do trzech boków trójkąta. Trójkąt ten podzielono na sześć typów określających etapy rozwoju struktury wieku ludności. Dla każdego powiatu jako kryterium podziału ludności zastosowano przeciętne udziały poszczególnych grup wiekowych osób (położenie punktu wewnątrz trójkąta informuje o udziale poszczególnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności). Typy wieku ludności pogrupowano klasyfikując powiaty według struktur wieku ludności jako młode demograficznie, stabilne demograficznie, starzejące się demograficznie.

15. Typologia demograficzna według J.W. Webba jest sposobem uporządkowania jednostek przestrzennych przy uwzględnieniu dwóch czynników rozwoju, tj. przyrostu naturalnego (PN) i salda migracji (SM).

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego oraz salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

I. Typy rozwojowe (przyrost liczby ludności):

- typ A: $+PN > |-SM|$ – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
- typ B: $+PN > +SM$ – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
- typ C: $+PN < +SM$ – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
- typ D: $|-PN| < +SM$ – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny;

II. Typy regresyjne (spadek liczby ludności):

- typ E: $|-PN| > +SM$ – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
- typ F: $|-PN| > |-SM|$ – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,
- typ G: $|-PN| < |-SM|$ – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,
- typ H: $+PN < |-SM|$ – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałe są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe).

Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada wartościom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji stałej w badanym okresie.

16. Prognoza ludności do 2060 r. opracowana została w 2023 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2022 r. (w podziale administracyjnym w dniu 1 stycznia 2023 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

17. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

18. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

19. W celu utworzenia **rankingów** posłużono się metodą porównawczą wskaźników. W każdym przypadku dane uporządkowano malejąco; wskaźnikom o najwyższej wartości przypisano lokatę pierwszą (1), a wskaźnikom o najniższej wartości – lokatę ostatnią (dla powiatów – maksimum 35, dla gmin – maksimum 226). Jednostkom, dla których wskaźniki przyjęły identyczną wartość przypisano taką samą lokatę, kolejną pozostawiono niewykorzystaną, a dopiero następną przypisano jednostce o kolejnej wartości wskaźnika.

20. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

21. Szczegółowe informacje metodologiczne oraz pojęcia statystyczne opublikowane zostały w poniższych opracowaniach:

- Zeszyt metodologiczny – Ruch naturalny. Bilanse ludności,
- Zeszyt metodologiczny – Migracje ludności,
- Publikacja „Trwanie życia w 2024 r.”,
- Rocznik Demograficzny 2024.

Methodological notes

1. Data were compiled on the basis of:

- 1) the balances of the size and structure of the **population** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division which are reflected in Regulation of Council of Ministers on establishing the boundaries of certain gminas and cities and granting city status to certain localities (more – see item 2);
- 2) the registers of the Chancellery of the Prime Minister – on internal and international migration of population for permanent residence;
- 3) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay;
- 4) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
- 5) documentation of courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The data on the number and structure of population presented in this publication have been developed according to the **national definition of residence**. This means that includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence).

3. Data about population (as of 30 June and 31 December) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled – unless otherwise stated – on the basis:

- for 2000–2009 – of the results of the Population and Housing Census 2002 (for 2000 and 2001 there was applied the administrative division of the country obligatory as of 31 December 2002; for remaining years – on administrative division in force at a given moment);
- for 2010–2019 – of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 December 2011;
- since 2020 – of the results of the Population and Housing Census 2021.

4. Working age population refers to males aged 18–64, and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the pre-working age population, i.e. up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

6. The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Act of 24 July 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canonic laws marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

7. Separations as a legal institution were introduced in Poland on 15 December 1999 on the basis of the Act of 21 May 1999 (Journal of Laws 1999 No. 52, item 532).

In the separation statistics, the voivodship of residence in Poland of a persons filing petition for separation has been taken as criterion of division by voivodships (powiats, urban areas, rural areas). In the case when separation is filed by a person residing abroad, the separation is recorded in the voivodship in which the spouse resides. Data exclude cases of separation adjudicated on the basis of petitions of spouses who both resided abroad at the moment of filing petition.

8. Divorces as a legal institution were introduced in Poland on 1 January 1946 on the basis of the Act of 25 September 1945 – Marriage Law (Journal of Laws 1945 No. 48, item 270). The family law is regulated by the Act of 25 February 1964, the Family and Guardianship Code (Journal of Laws 1964 No. 9, item 59, as amended).

In the divorce statistics, the voivodship of residence in Poland of a persons filing petition for a divorce has been taken as criterion of division by voivodships (powiats, urban areas, rural areas). In the case when a divorce is filed by a person residing abroad, it is included in the voivodship in which the spouse resides. Data by territorial division exclude cases of divorces adjudicated on the basis of petition of spouses who both resided abroad at the moment of filing petition.

9. Information on **births and deaths** (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

10. The division into **legitimate and illegitimate births** is the result of the estimation made on the basis of information from civil registry offices and the PESEL register.

11. Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

12. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and in the case of migration:

- **for permanent residence** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence;
- **for temporary stay** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for temporary stay above 3 months (for a period of more than 2 months until 2005).

The data reflect the state as of 31 December each year (they concern migration stocks, not migration flows).

This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

13. International migration of the population is understood as movements of persons related to the change of country of residence. The Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 contains definition of migration taking into account international period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:

- **immigration** means arrival in the country of person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for at least 12 months

- **emigration** means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for at least 12 months.

14. For presenting ageing processes of the population in a territorial layout, the typology of powiats with **Osann's triangle** was used.

The Osann's triangle was built in a coordinate system, which axes are sides of equilateral triangle characterising one of the features. Axes were scaled from 0% to 100%. In the case of the analysis of population ageing, the shares of economic age groups in the total population of a given territorial unit were used. As a result, the age structure of a territorial unit is expressed by the position of the corresponding point at the intersection of three lines parallel to the three sides of the triangle. This triangle is divided into six types, which define the stages of development of the age structure of the population. For each powiat average shares of particular age groups of persons were used as a criterion of a division of the population (a place of a point in the triangle indicates a share of particular age groups in total number of the population). Types of age of the population were grouped classifying powiats by structures of age of the population as demographically young, demographically stable and demographically ageing.

15. Typology of population change proposed by J.W. Webb is a way of ordering territorial units by taking into account two factors of development, i.e., natural increase (NI) and net migration (NM).

According to Webb's method, territorial units can be classified into one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of natural increase and net migration for permanent residence per 1000 population. Webb's classification distinguishes:

I. Types of development (population growth):

- type A: $+NI > |-NM|$ – positive natural increase exceeds negative net migration,
- typ B: $+NI > +NM$ – positive natural increase exceeds positive net migration,
- typ C: $+NI < +NM$ – positive natural increase is lower than positive net migration,
- typ D: $|-NI| < +NM$ – positive net migration compensates for negative natural increase producing a net growth;

II. Types of regression (population decline):

- typ E: $|-NI| > +NM$ – negative natural increase is not compensated for by positive net migration,
- typ F: $|-NI| > |-NM|$ – population loss due to negative natural increase is large than caused by negative net migration,
- typ G: $|-NI| < |-NM|$ – population loss due to negative net migration is larger than that caused by negative natural increase,
- typ H: $+NI < |-NM|$ – negative net migration is not compensated for by positive natural increase.

If absolute values of the rate of natural increase and the rate of net migration for permanent residence are equal or when the value of one of the rates is zero – additional (transitional) types are introduced.

A given unit is classified into a particular type by identifying the relationship between both variables using a coordinate system (as well as additionally introduced diagonal lines), where the axis of ordinates corresponds to values of the rate of natural increase and the axis of abscissas – values of the rate of net migration for permanent residence in a given period.

16. Population projection until 2060 calculated in 2023 on the basis of population number and structure as of 31 December 2022 (in administrative division valid of 1 January 2023) as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration.

17. Rates concerning **vital statistics and migration** of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30 June).

18. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

19. In order to create **rankings**, the method of statistical comparison of indicators was used. In every case data was organized descending; indicators with the highest value gained first place (1), indicators with the lowest value – last place (for powiats – maximum of 35, for gminas – maximum of 226). Units for which the indicators were the same were placed equally, next place was not used, and the following one was given to the unit with the next value of indicator.

20. Due to the electronic mode of data processing, in some cases component totals may differ from the amount given in the “total” field.

21. Detailed methodological information and statistical concepts have been published in the following elaborations:

- Methodological report – Vital statistic. Balances of population,
- Methodological report – Migration of population,
- Publication „Life expectancy in Poland 2024”,
- Demographic Yearbook of Poland 2024.